

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στη
Φορολογική & Χρηματοοικονομική Διοίκηση
Στρατηγικών Αποφάσεων

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
στη
Φορολογική Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση
Στρατηγικών Αποφάσεων
Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

Διπλωματική Εργασία

**Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της
δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου**

του

Δημήτρη Παπαγιάννη του Κωνσταντίνου

Επιβλέπων Καθηγητής: Δρογαλάς Γεώργιος

**Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
στη Φορολογική, Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών
Αποφάσεων**

Μάιος 2021

Ευχαριστίες

Η ολοκλήρωση της διπλωματικής εργασίας στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών «Φορολογική, Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων», σημαίνει ότι μια δύσκολη αλλά ταυτόχρονα ενδιαφέρουσα περίοδος έφτασε στο τέλος της. Θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή κ. Δρογαλά Γεώργιο, για την άμεση και πολύ σημαντική καθοδήγηση που μου παρείχε κατά την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας, καθώς και σε όσους με βοήθησαν στην διεξαγωγή της έρευνας.

Παράλληλα, ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους τους καθηγητές διδάσκοντες του συγκεκριμένου μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών για τις γνώσεις που μου προσέφεραν, προκειμένου να αποκτήσω μια αξιόλογη επαγγελματική πορεία στο μέλλον.

Τέλος νιώθω την ανάγκη να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για την στήριξη και την αμέριστη συμπαράσταση τους καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος σπουδών μου.

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία διερευνά το πολυδιάστατο φαινόμενο της δημιουργικής λογιστικής και της παραποίησης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Αρκετές υποθέσεις παραποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων έχουν εντοπιστεί τα τελευταία χρόνια οι οποίες σε αρκετές περιπτώσεις οφείλονται σε σκόπιμες ενέργειες των διοικητικών στελεχών με σκοπό την αλλοίωση των πραγματικών αποτελεσμάτων και την απόκρυψη ουσιαστικών πληροφοριών από τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Υπό το πρίσμα του φαινομένου της δημιουργικής λογιστικής, η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου κρίνεται απαραίτητη για την αντιμετώπιση της. Μέσα από τις ελεγκτικές διαδικασίες που διενεργούνται και τα κατάλληλα συστήματα οργάνωσης και λειτουργίας των επιχειρήσεων, δίνονται ευκαιρίες για περιορισμό της συγκεκριμένης πρακτικής και οι οποίες αποβλέπουν στη θωράκιση της ποιότητας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να αποτυπώσει το βαθμό στον οποίο χρησιμοποιείται σήμερα η δημιουργική λογιστική καθώς να αξιολογήσει την εφαρμογή και την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου στα πλαίσια της πρόληψης, αποτροπής και του εντοπισμού περιστατικών παραποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Ύστερα από την ανάλυση των ευρημάτων που καταγράφηκαν μέσω ερωτηματολογίων τα οποία στάλθηκαν σε λογιστές, ελεγκτικά μέλη και διοικητικά στελέχη τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η πρακτική της δημιουργικής λογιστικής χρησιμοποιείται αρκετά συχνά και μεθοδικά κατά την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και η οποία δημιουργεί αρκετές αμφιβολίες στους χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων ως προς την ακρίβεια και την ορθότητα των οικονομικών μεγεθών. Ακόμη, τα αποτελέσματα καταδεικνύουν την επιτακτική ανάγκη για βελτίωση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου για τον εντοπισμό φαινομένων απάτης.

Λέξεις κλειδιά: Δημιουργική λογιστική, Παραποίηση Χρηματοοικονομικών καταστάσεων, Εσωτερικός έλεγχος

Abstract

This dissertation analyses the multidimensional phenomenon of creative accounting and the manipulation of financial statements. Several cases of manipulated financial statements have been identified in recent years, mostly caused by deliberate actions of executive managers to manipulate the actual earnings and nondisclosure substantial information from the financial statements. In the light of the creative accounting phenomenon, the operation of internal audit is considered necessary to deal with. Through the control procedures that are carried out and the appropriate organizational and operational systems of the companies, many opportunities are given for the limitation of the specific practice, which aim to protect the quality of the financial information. The aspiration of this dissertation is to take stock of the extent to which creative accounting is used today as well as to evaluate the act and the effectiveness of the internal audit function for the prevention, deterrence and detection of manipulated financial statements. After the analysis of the findings that arise upon the empirical research conducted by distributing questionnaires to accountants, audit members and manager, the results show that the practice of creative accounting is used frequently and methodically for the manipulation of the financial statements and creates many doubts to the users of the financial statements concerning the accuracy and the reliability of the financial information. Additionally, the results show the necessity of improving the internal auditing controls for the detection of fraud cases.

Keywords: Creative Accounting, Manipulation of financial statements, Internal Audit

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	2
Περίληψη.....	3
Abstract.....	4
Πίνακας Πινάκων.....	7
Πίνακας διαγραμμάτων.....	8
Πίνακας γραφημάτων.....	9
Αντικείμενο και Αναγκαιότητα Διπλωματικής Εργασίας.....	10
Εισαγωγή.....	10
Αναγκαιότητα της Διπλωματικής Εργασίας.....	10
Διάρθρωση της Διπλωματικής Εργασίας.....	11
Κεφάλαιο 1: Θεωρητική προσέγγιση.....	13
1.1 Δημιουργική λογιστική.....	13
1.2 Απάτη.....	21
1.3. Παραποίηση χρηματοοικονομικών καταστάσεων.....	22
1.4 Εσωτερικός έλεγχος.....	28
1.5 Σύστημα εσωτερικού ελέγχου.....	33
Κεφάλαιο 2: Επισκόπηση Ερευνών.....	35
2.1 Εισαγωγή.....	35
2.2 Δημιουργική Λογιστική και παραποίηση χρηματοοικονομικών καταστάσεων.....	35
2.3 Εσωτερικός έλεγχος.....	40
Κεφάλαιο 3: Προσέγγιση – Μεθοδολογία Έρευνας – Ερωτηματολόγιο.....	43
3.1 Εισαγωγή.....	43
3.2 Πληθυσμός και Δείγμα.....	43
3.3 Ερωτηματολόγιο Έρευνας.....	43
3.4 Μεθοδολογία Στατιστικής Ανάλυσης Ερωτηματολογίου.....	43
Κεφάλαιο 4: Παρουσίαση Αποτελεσμάτων Ερωτηματολογίου.....	45
4.1 Εισαγωγή.....	45
4.2 Αποτελέσματα Ερωτηματολογίου.....	45
Κεφάλαιο 5.....	77
Συμπεράσματα.....	77
Βιβλιογραφία.....	80

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

Ελληνόγλωσση.....	80
Ξενόγλωσση.....	80
Νομοθετικό πλαίσιο	86
Ηλεκτρονικές πηγές	87
Παράρτημα Α: Ερωματολόγιο έρευνας.....	88

Πίνακας Πινάκων

Πίνακας 1: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 1	45
Πίνακας 2: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 2	46
Πίνακας 3: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 3	47
Πίνακας 4.1: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 4.1	49
Πίνακας 4.2: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 4.2	50
Πίνακας 4.3: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 4.3	51
Πίνακας 4.4: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 4.4	52
Πίνακας 4.5: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 4.5	53
Πίνακας 5: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 5	55
Πίνακας 6: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 6	56
Πίνακας 7: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 7	57
Πίνακας 8: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 8	58
Πίνακας 9: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 9	59
Πίνακας 10: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 10	61
Πίνακας 11.1: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 11.1	62
Πίνακας 11.2: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 11.2	63
Πίνακας 11.3: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 11.3	64
Πίνακας 12: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 12	65
Πίνακας 13: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 13	66
Πίνακας 14: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 14	67
Πίνακας 15: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 15	68
Πίνακας 16: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 16	69
Πίνακας 17: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 17	70
Πίνακας 18: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 18	71
Πίνακας 19: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 19	72
Πίνακας 20: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 20	73
Πίνακας 21: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 21	74
Πίνακας 22: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 22	75

Πίνακας διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 1.....	46
Διάγραμμα 2: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 2.....	47
Διάγραμμα 3: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 3.....	48
Διάγραμμα 4.1: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 4.1.....	49
Διάγραμμα 4.2: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 4.2.....	51
Διάγραμμα 4.3: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 4.3.....	52
Διάγραμμα 4.4: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 4.4.....	53
Διάγραμμα 4.5: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 4.5.....	54
Διάγραμμα 5: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 5.....	55
Διάγραμμα 6: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 6.....	57
Διάγραμμα 7: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 7.....	58
Διάγραμμα 8: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 8.....	59
Διάγραμμα 9: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 9.....	60
Διάγραμμα 10: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 10.....	61
Διάγραμμα 11.1: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 11.1.....	62
Διάγραμμα 11.2: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 11.2.....	63
Διάγραμμα 11.3: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 11.3.....	64
Διάγραμμα 12: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 12.....	65
Διάγραμμα 13: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 13.....	67
Διάγραμμα 14: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 14.....	67
Διάγραμμα 15: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 15.....	69
Διάγραμμα 16: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 16.....	70
Διάγραμμα 17: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 17.....	71
Διάγραμμα 18: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 18.....	72
Διάγραμμα 19: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 19.....	73
Διάγραμμα 20: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 20.....	74
Διάγραμμα 21: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 21.....	75
Διάγραμμα 22: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 22.....	76

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

Πίνακας γραφημάτων

Γράφημα 1: Σύστημα ταξινόμησης επαγγελματικής απάτης και διαφθοράς (Δέντρο της απάτης)
..... 22

Αντικείμενο και Αναγκαιότητα Διπλωματικής Εργασίας

Εισαγωγή

Ο κύριος στόχος της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης είναι να παρέχει μια ακριβοδίκαιη παρουσίαση της οικονομικής θέσης, της χρηματοοικονομικής επίδοσης και των ταμειακών ροών της επιχείρησης, λαμβάνοντας υπόψη τις θεμελιώδεις λογιστικές αρχές και πολιτικές. Ωστόσο, τα λογιστικά πρότυπα συχνά επιτρέπουν και απαιτούν διάφορες λογιστικές εκτιμήσεις, οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν σε χειραγώγηση των χρηματοοικονομικών πληροφοριών (Drogalas et al., 2019). Η βασική ιδέα της δημιουργικής λογιστικής βασίζεται στην αναζήτηση και εκμετάλλευση των κενών και των αδυναμιών που υπάρχουν στους νόμους και στα λογιστικά πρότυπα με σκοπό την παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και την παρουσίαση μιας ωραιοποιημένης εικόνας των δραστηριοτήτων της επιχείρησης. Οι υπεύθυνοι για την χειραγώγηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και την εφαρμογή της δημιουργικής λογιστικής αποδεικνύονται κυρίως τα διευθυντικά στελέχη, με τα βασικά κίνητρα τους να είναι τόσο η εξυπηρέτηση προσωπικών τους συμφερόντων όσο η αποκόμιση ωφελειών για χάρη της εταιρείας, όπως η ενίσχυση της ανταγωνιστικής της θέσης στον κλάδο και η προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Πλέον οι εταιρείες χρησιμοποιούν ολοένα και πιο εξελιγμένες και σύνθετες μεθόδους και πρακτικές, με τις περισσότερες των περιπτώσεων να είναι πολύ δύσκολο να ανιχνευθούν και να εντοπιστούν. Συνεπώς, ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου αποτελεί ζήτημα κρίσιμης σημασίας στην διαφύλαξη των συμφερόντων των επενδυτών και των λοιπών ενδιαφερόμενων μερών. Είναι επομένως σημαντικό για τις επιχειρήσεις να διαθέτουν άρτιες υπηρεσίες εσωτερικού ελέγχου οι οποίες θα πρέπει να είναι εξοπλισμένες με ισχυρά συστήματα διαχείρισης και ελέγχου που θα τις επιτρέψουν να εφαρμόζουν, με αποδοτικό τρόπο, μέτρα καταπολέμησης περιπτώσεων παρατυπιών και απάτης λαμβάνοντας υπόψη τους εντοπιζόμενους κινδύνους.

Αναγκαιότητα της Διπλωματικής Εργασίας

Το αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας που συνδέει την παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων που επιτυγχάνεται μέσω της πρακτικής της δημιουργικής λογιστικής και της σημασίας της εφαρμογής της λειτουργίας του

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

εσωτερικού ελέγχου για την αποτροπή και τον εντοπισμό περιστατικών απάτης έχει προσελκύσει το ενδιαφέρον αρκετών μελετητών και ερευνητών.

Ωστόσο, ελάχιστος είναι ο αριθμός των ερευνητικών προσεγγίσεων που έχουν πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα, σχετικά με το κατά πόσο η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου μπορεί να συνδράμει στην καταπολέμηση περιστατικών παραποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Τα ευρήματα της παρούσας διπλωματικής εργασίας δύνανται να χρησιμοποιηθούν από ερευνητές και λοιπά ενδιαφερόμενα μέρη προκειμένου να διερευνηθεί επιπλέον το γνωστικό αντικείμενο της εργασίας.

Διάρθρωση της Διπλωματικής Εργασίας

Η παρούσα διπλωματική εργασία αποτελείται συνολικά από πέντε κεφάλαια. Αρχικά γίνεται η εισαγωγή του θέματος, παρουσιάζεται η αναγκαιότητα διερεύνησης του καθώς αναλύεται η συνολική δομή της εργασίας.

Πιο συγκεκριμένα, στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται το θεωρητικό κομμάτι της εργασίας, όπου γίνεται η εισαγωγή στην έννοια της δημιουργικής λογιστικής, τους ορισμούς που έχουν αναπτυχθεί γύρω από αυτήν καθώς και τις μορφές και τα κίνητρα που ωθούν στη συγκεκριμένη πρακτική. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται οι τεχνικές που ακολουθούνται για την παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Τέλος, γίνεται αναφορά στην έννοια και το αντικείμενο της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου, καθώς επισημαίνεται η αναγκαιότητα ύπαρξης ενός αποτελεσματικού συστήματος εσωτερικού ελέγχου.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι ερευνητικές προσεγγίσεις, άρθρα και μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί διαχρονικά και οι οποίες εξετάζουν τα χαρακτηριστικά του φαινομένου της δημιουργικής λογιστικής, τις τεχνικές παραποίησης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και τέλος γίνεται αναφορά στο αντικείμενο και την έννοια της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύεται η μεθοδολογία της έρευνας που πραγματοποιήθηκε. Αναλυτικότερα, αναφέρεται η δομή του ερωτηματολογίου, ο πληθυσμός και το δείγμα της έρευνας καθώς και η μεθοδολογία της στατιστικής ανάλυσης που χρησιμοποιήθηκε για την παρουσίαση των ευρημάτων.

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

Εν συνεχεία στο τέταρτο κεφάλαιο παρατίθενται τα αποτελέσματα της έρευνας όπου με τη βοήθεια της περιγραφικής στατιστικής και με τη χρήση τόσο των πινάκων όσο και των διαγραμμάτων γίνεται προσπάθεια για την καλύτερη κατανόηση των ευρημάτων.

Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο εξάγονται τα βασικά συμπεράσματα που προκύπτουν από την παραπάνω ανάλυση καθώς αναφέρονται οι περιορισμοί και οι προτάσεις για μελλοντικές έρευνες.

Κεφάλαιο 1: Θεωρητική προσέγγιση

1.1 Δημιουργική λογιστική

1.1.1 Έννοια και ορισμοί

Αποτελεί γεγονός ότι σε διεθνές επίπεδο υφίσταται μια πληθώρα απόψεων από ερευνητές του φαινομένου της δημιουργικής λογιστικής ως προς την έννοια και τη φύση της πρακτικής αυτής. Για το λόγο αυτό, όπως θα δούμε και παρακάτω, υπάρχει ένα μεγάλο εύρος ορισμών και προσεγγίσεων στη διεθνή βιβλιογραφία οι οποίες προσπαθούν να επεξηγήσουν και να αποδώσουν με όσο το δυνατό περισσότερη ακρίβεια τον όρο δημιουργική λογιστική. Άλλοι ορισμοί – διατυπώσεις (Elliot and Elliot, 2011) στη διεθνή βιβλιογραφία που θα διαπιστώσουμε ότι υιοθετούνται για να χαρακτηρίσουν την δημιουργική λογιστική είναι οι παρακάτω:

- Καινοτόμος λογιστική (Innovative Accounting)
- Κοσμητική λογιστική (Cosmetic Accounting)
- Επιθετική λογιστική (Aggressive Accounting)
- Διαχείριση κερδών (Earnings Management)

Οι Merchant and Rockness (1994), παρουσιάζουν το φαινόμενο της δημιουργικής λογιστικής ως οποιαδήποτε πρακτική χρησιμοποιείται από τα μέλη της διοίκησης για να αλλοιώσει τα εισοδήματα και η οποία δεν πρόκειται να προσφέρει κάποιο οικονομικό όφελος στην επιχείρηση παρά μόνο να προκαλέσει, μελλοντικά, σημαντικές επιπτώσεις σε αυτήν.

Ο Μπαράλέξης (2004) εισάγει ως ορισμό για τη δημιουργική λογιστική, την πρακτική εκείνη που είτε παραβιάζει είτε εκμεταλλεύεται την απουσία και την αδυναμία επαρκών λογιστικών κανόνων και αρχών, προκειμένου η επιχείρηση να γνωστοποιεί τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις προς όφελος της και με τον τρόπο που εκείνη επιθυμεί.

Στη μελέτη τους οι Gowthorpe and Amat (2005) κάνουν λόγο για τη δημιουργική λογιστική και το σκοπό που εκείνη εξυπηρετεί, ο οποίος δεν είναι άλλος από το να αλλοιώνει την επικοινωνία ανάμεσα στις επιχειρήσεις και τους μετόχους μέσω των εξουσιοδοτημένων λογιστών ή εκείνων που έχουν οριστεί για τη σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Επιπρόσθετα ο Khattab (2012) κατανοεί τη δημιουργική λογιστική ως τη διαδικασία “πειράγματος” των οικονομικών μεγεθών από την πραγματική τους μορφή σε μια επιθυμητή μορφή, η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την απόκτηση ωφελειών για την εταιρεία και τα διοικητικά στελέχη της μέσω της χρήσης του διαδικτύου, αποκαλύπτοντας τις λογιστικές πληροφορίες και επιλέγοντας μεταξύ εναλλακτικών λογιστικών αρχών ή αγνοώντας μερικές από αυτές.

1.1.2 Διάκριση Δημιουργικής Λογιστικής

Σύμφωνα με τον Μπαραλέξη (2004) και Bhasin (2016) η δημιουργική λογιστική μπορεί να διακριθεί σε δύο βασικές κατηγορίες: την θεμιτή και την αθέμιτη. Η πρώτη (θεμιτή) μπορεί να ερμηνευθεί ως μία νόμιμη πρακτική η οποία χρησιμοποιείται από τη διοίκηση για να μεταβάλλει τα οικονομικά μεγέθη της επιχείρησης, εκμεταλλευόμενη την ανεπάρκεια των λογιστικών αρχών και προτύπων ή των κενών που υφίστανται στους, έως σήμερα, λογιστικούς κανόνες. Αντίθετα στην αθέμιτη δημιουργική λογιστική, γίνεται παραβίαση και καταστρατήγηση των αρχών και κανόνων προκειμένου η διοίκηση να διαμορφώσει τα οικονομικά αποτελέσματα όπως εκείνη επιθυμεί με σκοπό την απόκτηση ωφελειών εις βάρος των ενδιαφερόμενων μερών. Επομένως κρίνεται ως μία παράνομη πρακτική.

Υπάρχουν αρκετές και διαφορετικές απόψεις συγγραφέων που προσπαθούν να τεκμηριώσουν για το αν η δημιουργική λογιστική πρόκειται για μία νόμιμη και ηθική διαδικασία. Η δημιουργική λογιστική θεωρείται από τον McBarnet (2007) ως μια εντελώς νόμιμη διαδικασία κυρίως λόγω του γεγονότος ότι έχουν παρουσιαστεί αρκετές δυσκολίες ως προς την ερμηνεία και τον έλεγχο της κατά την διάρκεια των χρόνων. Μια ακόμη άποψη που έχει ειπωθεί από τον Yadav (2013) για την δημιουργική λογιστική είναι ότι πρόκειται για εκμετάλλευση των κενών που υπάρχουν στους νόμους και κανόνες, δίχως να τους καταπατά, δίνοντας έτσι την ευκαιρία να αξιοποιηθούν με έξυπνο τρόπο τα “παραθυράκια” που προκύπτουν για αποκόμιση ωφελειών. Στον αντίποδα, ο Jones (2011) τονίζει ότι η δημιουργική λογιστική δρα εντός ρυθμιστικού πλαισίου ενώ η απάτη όχι. Τέλος, οι Tassadaq and Malik (2015) διατυπώνουν, ότι η δημιουργική λογιστική δεν χαρακτηρίζεται ούτε ως μια νόμιμη ούτε ως μια παράνομη πρακτική, παρά μόνο η μεγίστη χρήση της ωθεί την εταιρεία στην εμπλοκή της σε σκάνδαλα.

1.1.3 Μορφές δημιουργικής λογιστικής

Στη διεθνή βιβλιογραφία συναντάμε κυρίως δύο μορφές της δημιουργικής λογιστικής. Την χρηματοδότηση εκτός κατάστασης χρηματοοικονομικής θέσης (off - balance sheet financing) και την ωραιοποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων (window dressing).

1.1.3.1 Εκτός κατάστασης χρηματοοικονομικής θέσης

Η χρηματοδότηση εκτός ισολογισμού αποτελεί μια λογιστική πρακτική κατά την οποία η εταιρεία απομακρύνει ορισμένες από τις υποχρεώσεις της και στοιχεία του ενεργητικού της εκτός ισολογισμού, εκμεταλλευόμενη τις ευελιξίες και τα κενά που υπάρχουν στους λογιστικούς κανόνες και αρχές (Lobwo, 2004). Χρησιμοποιείται για να επηρεάσει το επίπεδο χρέους και των υποχρεώσεων της εταιρείας έτσι ώστε να καταστήσει την εταιρεία πιο ελκυστική στους επενδυτές, να διευκολύνει τη χρηματοδότηση με χαμηλότερο επιτόκιο και να αποφύγει την παραβίαση των συμβάσεων μεταξύ του δανειστή και του δανειολήπτη. Οι πιο κοινές μορφές χρηματοδότησης εκτός ισολογισμού περιλαμβάνουν τις λειτουργικές μισθώσεις (Operating Leases) και τις συνεργασίες (Partnerships). Οι λειτουργικές μισθώσεις χρησιμοποιούνται σε αρκετά υψηλό βαθμό, αν και οι λογιστικοί κανόνες (ΔΠΧΑ 16) έχουν γίνει πιο αυστηροί σχετικά με την αντιμετώπιση τους τόσο από λογιστικής όσο και από φορολογικής πλευράς.

1.1.3.2 Ωραιοποίηση χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Αποτελεί μία ανήθικη και παραπλανητική πρακτική αφού χρησιμοποιείται η καταχώρηση λογιστικών εγγραφών προκειμένου να “κλέψει” τα αποτελέσματα μιας μελλοντικής περιόδου ώστε να κάνει την τρέχουσα περίοδο να φαίνεται καλύτερη. Αυτές οι λογιστικές αναταξινομήσεις είναι επικίνδυνες και θα μπορούσαν να γίνουν προσπάθειες για την εφαρμογή τους, μόνο αν η διοίκηση είχε μεγάλο κίνητρο να το πράξει ή ήταν σε θέση να δικαιολογήσει τη νομιμότητα των ενεργειών της στις νομοθετικές αρχές. (Hillier et al., 2008). Η ωραιοποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων χρησιμοποιείται επίσης και από τους διαχειριστές κεφαλαίων, οι οποίοι αντικαθιστούν τίτλους με χαμηλή απόδοση με τίτλους υψηλότερης απόδοσης λίγο πριν από το τέλος μιας περιόδου αναφοράς, για την εμφάνιση ενός ισχυρού portfolio.

1.1.4 Κίνητρα της δημιουργικής λογιστικής

Τα κίνητρα για τα οποία τα διοικητικά στελέχη προχωρούν στην αλλοίωση των αποτελεσμάτων και στη διαστρέβλωση της πραγματικής εικόνας της επιχείρησης είναι αρκετά, και πηγάζουν τόσο από το εσωτερικό περιβάλλον (διοίκηση, εργαζόμενοι) όσο και από το ευρύτερο εξωτερικό περιβάλλον (οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό, φορολογικό). (Πατατούκας και Παπάκης, 2011)

Ο Καζαντζής (2006) και οι Giacomino et al. (2006) ομαδοποιούν τα κίνητρα που ωθούν τις επιχειρήσεις στη διαστρέβλωση της πραγματικής εικόνας των οικονομικών τους μεγεθών στις παρακάτω κατηγορίες:

1.1.4.1 Εσωτερικές πιέσεις

α) Φοροδιαφυγή

Για λόγους φοροδιαφυγής οι διοικήσεις των εταιρειών εκμεταλλεύονται κενά και καταπατούν κανόνες της λογιστικής προκειμένου να εμφανίσουν μειωμένα κέρδη για την αποφυγή πληρωμής φόρων.

β) Επίτευξη βραχυπρόθεσμων στόχων καθώς και μη ρεαλιστικών προϋπολογισμών και σχεδίων δράσης.

Για την αξιολόγηση της αποδοτικότητας των στελεχών τους, ένα μεγάλο ποσοστό των επιχειρήσεων βασίζεται σε μέτρα απόδοσης όπως ο κύκλος εργασιών, τα κέρδη ανά μετοχή και τα λειτουργικά κέρδη (Towers, 2005). Πολλές φορές οι επιχειρήσεις καταρτίζουν προϋπολογισμούς αν όχι άπιαστους, τουλάχιστον πολύ δύσκολα να επιτευχθούν, και θέτουν στόχους οι οποίοι θεωρούνται μη ρεαλιστικοί και που δύσκολα θα μπορούν να υλοποιηθούν στον χρονικό ορίζοντα που έχει οριστεί. Ακόμη ο Wells (2017) αναφέρει ότι καθοριστικός παράγοντας για παραποίηση των οικονομικών μεγεθών αποτελεί η άσκηση πίεσης προς τα διοικητικά στελέχη να παρουσιάσουν κέρδη. Εφόσον τα αποτελέσματα δεν είναι τα επιθυμητά σύμφωνα με τους στόχους που έχουν τεθεί, θα οδηγήσει ενδεχομένως σε αντικαταστάσεις ή ακόμη και σε απολύσεις.

1.1.4.2 Εξωτερικές πιέσεις

α) Ο ανταγωνισμός του κλάδου

Η πίεση στα αποτελέσματα της εταιρείας αυξάνεται αυτόματα με την υψηλή συγκέντρωση των ανταγωνιστών. Η παραποίηση των οικονομικών μεγεθών και η επίδραση αυτών στα κέρδη της εταιρείας, στα πλαίσια του ανταγωνισμού, δημιουργεί αρκετά πλεονεκτήματα γι' αυτήν. Με την δημοσιοποίηση υψηλών κερδών η εταιρεία αποκτά άμεσα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε σχέση με τις υπόλοιπες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε όμορη αγορά, αφού είτε δημιουργούν εμπόδια εισόδου σε νέους ανταγωνιστές είτε ασκούν πίεση για αποχώρηση της ανταγωνίστριας επιχείρησης από την αγορά. Αντίθετα, τα χαμηλότερα κέρδη θα μειώσουν τη προσέλκυση νέων εταιρειών που επιθυμούν να εισχωρήσουν και να δραστηριοποιηθούν στον συγκεκριμένο κλάδο.

β) Συγχωνεύσεις - Εξαγορές

Οι συγχωνεύσεις και εξαγορές θεωρούνται ως νέες δομές λειτουργίας και ανάπτυξης από πολλές επιχειρήσεις οι οποίες μέσω αυτών των στρατηγικών μπορούν να αυξήσουν σε μεγάλο βαθμό την οικονομική τους ισχύ. Ανάλογα με τις στρατηγικές που υιοθετούνται και ακολουθούνται από τις εταιρείες, μια πληθώρα από συγχωνεύσεις μεγάλης κεφαλαιοποίησης εταιρειών, αρκετές συνεργασίες μέσω εξαγορών ή ανταλλαγής μετοχών και απορρόφησης εταιρειών γίνονται ολοένα και περισσότερο ορατές (Moschieri and Campa, 2014). Για να αποκομίσουν οφέλη οι επιχειρήσεις από τις συγκεκριμένες μορφές ιδιοκτησίας (π.χ. αποκόμιση μεγαλύτερων μεριδίων σε περίπτωση συγχώνευσης), καταφεύγουν στην αλλοίωση των αποτελεσμάτων τους ανάλογα με τις στρατηγικές που επιθυμούν να ακολουθήσουν.

γ) Ρυθμιστικό και νομοθετικό πλαίσιο

Οι εταιρείες θέλοντας να συμμορφώνονται πλήρως με το ρυθμιστικό και νομοθετικό πλαίσιο που ορίζει ο κλάδος στον οποίο ανήκουν και σύμφωνα με το οποίο καθορίζονται οι προϋποθέσεις και οι κατευθυντήριες γραμμές για την άσκηση της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας, τροποποιούν τα πραγματικά τους αποτελέσματα προκειμένου να συμβαδίζουν με τις απαιτήσεις των ρυθμιστικών αρχών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η δημοσίευση του νέου διεθνούς ρυθμιστικού πλαισίου από την Επιτροπή της Βασιλείας (2016) στην τραπεζική αγορά αναφορικά με τον υπολογισμό των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων για κάλυψη έναντι των κινδύνων αγοράς και τη βελτίωση της φερεγγυότητας και της ποιότητας του

ενεργητικού των τραπεζών. Είναι γεγονός ότι τα τραπεζικά ιδρύματα καταφεύγουν πολλές φορές σε ενέργειες διαστρέβλωσης των στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού τους έτσι ώστε να εκπληρώνουν όλες τις εποπτικές απαιτήσεις που τους επιβάλλονται όσο αφορά το κεφάλαιο καθώς και να αντιμετωπίζουν λοιπούς χρηματοοικονομικούς περιορισμούς.

δ) Αντιμονοπωλιακές ρυθμίσεις

Οι αντιμονοπωλιακοί κανονισμοί έχουν ως σκοπό την προστασία του θεμιτού ανταγωνισμού και την αποφυγή εμπορικής αποκλειστικότητας συγκεκριμένων εταιρειών. Η διοίκηση της εταιρείας για να αποφύγει να χαρακτηριστεί ως μονοπωλιακή δύναμη έχει την τάση να προχωρά στην μείωση των κερδών της ώστε να αποφύγει ένα τέτοιο χαρακτηρισμό (Jones, 1991). Στην περίπτωση που διαπιστωθούν παράνομες και δόλιες ενέργειες μια σειρά από δικαστικές διαμάχες και πρόστιμα αναμένεται να ακολουθήσουν με αρνητικό αντίκτυπο στην συνολική εικόνα της εταιρείας.

ε) Μερισματική πολιτική της εταιρείας

Ένας από τους πιο απλούς τρόπους για μια επιχείρηση να δείξει την οικονομική της ευημερία είναι το μέρισμα. Η πληρωμή σταθερών μερισμάτων εκλαμβάνεται από τους μετόχους ως απόδειξη μιας οικονομικής σταθερότητας της εταιρίας και παράλληλα μιας αισιοδοξίας για μελλοντικά κέρδη. Από τους περισσότερους μετόχους τα σταθερά μερίσματα θεωρούνται επιθυμητά αφού επιδρούν θετικά στην τιμή αγοράς της μετοχής, υπό τον όρο βέβαια ότι οι οικονομικές συνθήκες παραμένουν αμετάβλητες. Λαμβάνοντας υπόψη από εμπειρικές μελέτες την τάση των επενδυτών να προτιμούν μια σταθερή πολιτική μερισμάτων και το ενδεχόμενο ότι μια μείωση των μερισμάτων θα μπορούσε να στείλει ένα σήμα για ελαχιστοποίηση των κερδών, θα έλεγε κανείς ότι μια πολιτική σταθερών μερισμάτων φαίνεται να είναι ορθότερη (Ξανθάκης και Αλεξάκης, 2007). Συνεπώς οι διοικήσεις των εταιρειών προσπαθούν να διατηρήσουν τα κέρδη τους σε ένα συγκεκριμένο επίπεδο χωρίς να σημειώνονται έντονες διακυμάνσεις με αυτά των προηγούμενων ετών.

1.1.4.3 Απαιτήσεις της κεφαλαιαγοράς

α) Η πίεση που ασκούν οι χρηματοοικονομικοί αναλυτές για την εξαγωγή μελλοντικών αποτελεσμάτων και προβλέψεων

Προκειμένου η διοίκηση της επιχείρησης να ικανοποιεί τις εκτιμήσεις και τις προσδοκίες των χρηματοοικονομικών αναλυτών, καταφεύγει σε λογιστικές πρακτικές οι οποίες αλλοιώνουν τα αποτελέσματα σε εκείνο το βαθμό έτσι ώστε να μην έρχονται σε αντίθεση με τις προβλέψεις της κεφαλαιαγοράς.

β) Δανεισμός μέσω τραπεζών ή άλλων πιστωτικών ιδρυμάτων

Οι τράπεζες αποτελούν μία από τις βασικότερες πηγές άντλησης κεφαλαίων τόσο για τις μικρές όσο και για τις μεγάλες επιχειρήσεις. Ο κάθε τραπεζικός οργανισμός ορίζει τη δική του πολιτική που θα ακολουθήσει και θέτει εκείνα τα κριτήρια σε θέματα που αφορούν τις δανειοδοτήσεις των επιχειρήσεων. Ένας από τους δείκτες που λαμβάνεται σοβαρά υπόψη για τη σύναψη συμβάσεων είναι ο δείκτης κάλυψης τόκων (EBITDA/Interest expense) (Palepu et al., 2007). Για το λόγο αυτό οι επιχειρήσεις προκειμένου να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις των τραπεζών για την εμφάνιση υψηλών ποιοτικών και οικονομικών κριτηρίων, καταφεύγουν στη χρήση των λογιστικών εκείνων μεθόδων που θα τις βοηθήσουν να επιτύχουν την άντληση των επιθυμητών κεφαλαίων.

γ) Η άντληση κεφαλαίων από το χρηματιστήριο αξιών

Οι εταιρείες για να καλύπτουν τις βραχυπρόθεσμες ανάγκες τους και να υλοποιούν τους μακροπρόθεσμους στόχους τους είναι απαραίτητη η ύπαρξη επαρκούς ρευστότητας όσο και ικανότητας για συνεχή πρόσβαση σε χρηματοδοτικά εργαλεία. Προκειμένου να αντλούν κεφάλαια με ευνοϊκούς όρους που θα τις επιτρέψουν στην περαιτέρω ανάπτυξη τους, οι εταιρείες θα πρέπει να παρουσιάζουν μια κερδοφόρα πορεία ώστε να προβάλλουν μια “θετική” εικόνα προς τους υποψήφιους επενδυτές. Για τον λόγο αυτό η παραποίηση των οικονομικών αποτελεσμάτων καθίσταται σημαντική για την ανεύρεση χρηματοδότησης, γεγονός που θα εξασφαλίσει οικονομικές ωφέλειες τόσο για την ίδια την εταιρεία όσο και για τα διοικητικά της στελέχη.

δ) Δανειακές συμβάσεις

Βασικός λόγος των διοικητικών στελεχών που προβαίνουν στην χειραγώγηση των οικονομικών μεγεθών αποτελεί η αποφυγή παραβίασης των όρων και περιορισμών που έχουν συμφωνηθεί κατά τη σύναψη συμβολαίων. Εφόσον προκύψει κάποια παράβαση στις ρήτρες που έχουν συμφωνηθεί μεταξύ των αντισυμβαλλομένων, θα επιβληθούν ποινές και οι επιπτώσεις που θα ακολουθήσουν θα δημιουργήσουν προβλήματα στη χρηματοοικονομική κατάσταση της εταιρείας επιφέροντας παράλληλα αμφισβητήσεις για τα στελέχη της. Όπως αναφέρουν χαρακτηριστικά στη μελέτη τους οι Efendi et al. (2007), οι δύο πιθανότεροι λόγοι για μια οντότητα να παραποιήσει τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της είναι είτε για λόγους αύξησης μετοχικού κεφαλαίου είτε όταν δεσμεύεται με ρήτρες που αφορούν χρηματοοικονομικούς δείκτες λόγω σύναψης δανειακής σύμβασης.

ε) Διατήρηση μιας ομαλής τάσης των αποτελεσμάτων που εξάγει η οικονομική μονάδα.

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε στις Η.Π.Α από τους Graham et al. (2005) με σκοπό να εξετάσουν τους βασικότερους παράγοντες που επηρεάζουν τις αποφάσεις των στελεχών για ζητήματα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι ποσοστό 78% των συμμετεχόντων θα έβαζαν σε κίνδυνο την μακροπρόθεσμη ευημερία της επιχείρησης προκειμένου να αποφευχθεί η διαταραχή στα αποτελέσματα της και η φήμη της σήμερα.

1.1.4.4 Πιέσεις αμοιβών και αποζημιώσεων – Διατήρηση Θέσης

Οι αμοιβές που λαμβάνει η διοίκηση

Τα διοικητικά στελέχη, εφόσον το εισόδημα τους συνδέεται με την παροχή bonus και προκειμένου να λάβουν όσο το δυνατόν υψηλότερη αποζημίωση για να αυξήσουν το εισόδημα τους, θα φροντίσουν να παρουσιάσουν αυξημένα αποτελέσματα (Guidry et al., 1999). Επιπλέον σε παρόμοιο επίπεδο κινείται και η άποψη του Healey (1985) αφού τόνισε ότι εφόσον τα συμβόλαια των μελών της διοίκησης εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τα δημοσιευμένα αποτελέσματα, οι managers θα εφαρμόσουν τις κατάλληλες λογιστικές πρακτικές ώστε να προβούν σε χειραγώγηση του λογιστικού αποτελέσματος και την εν τέλει ικανοποίηση των επιθυμιών τους.

Ακόμη δεν είναι λίγες οι φορές που οι θέσεις των στελεχών τίθενται υπό αμφισβήτηση με αποτέλεσμα η θητεία τους πολλές φορές να καθίσταται σύντομη. Συνεπώς τα

στελέχη, για να διατηρήσουν μια διαρκή και σταθερή πορεία στην θητεία τους και να εμποδίσουν την παρέμβαση του διοικητικού συμβουλίου και των νομοθετικών επιτροπών, καταφεύγουν σε λογιστικές πρακτικές που αλλοιώνουν τα αποτελέσματα με τη διόγκωση των δημοσιευμένων κερδών. (De Angelo, 1988)

1.1.4.5 Διατήρηση εμπιστοσύνης των εργαζομένων, των πελατών και των επενδυτών έναντι της εταιρίας στην περίπτωση κινδύνου χρεοκοπίας ή κατάσχεσης

Οι επιχειρήσεις όταν βρίσκονται υπό τον κίνδυνο μιας πιθανής χρεοκοπίας και καλούνται να διαχειριστούν έντονα το ζήτημα της βιωσιμότητας ή όταν απειλούνται με κατασχέσεις εισοδημάτων, καθώς και κινητών και ακίνητων περιουσιακών στοιχείων, χρησιμοποιούν λογιστικές μεθόδους για την χειραγώγηση των οικονομικών τους μεγεθών προκειμένου να μην κλονιστεί η εμπιστοσύνη που έχουν αναπτύξει οι πελάτες, οι επενδυτές και οι προμηθευτές απέναντι στην επιχείρηση.

1.2 Απάτη

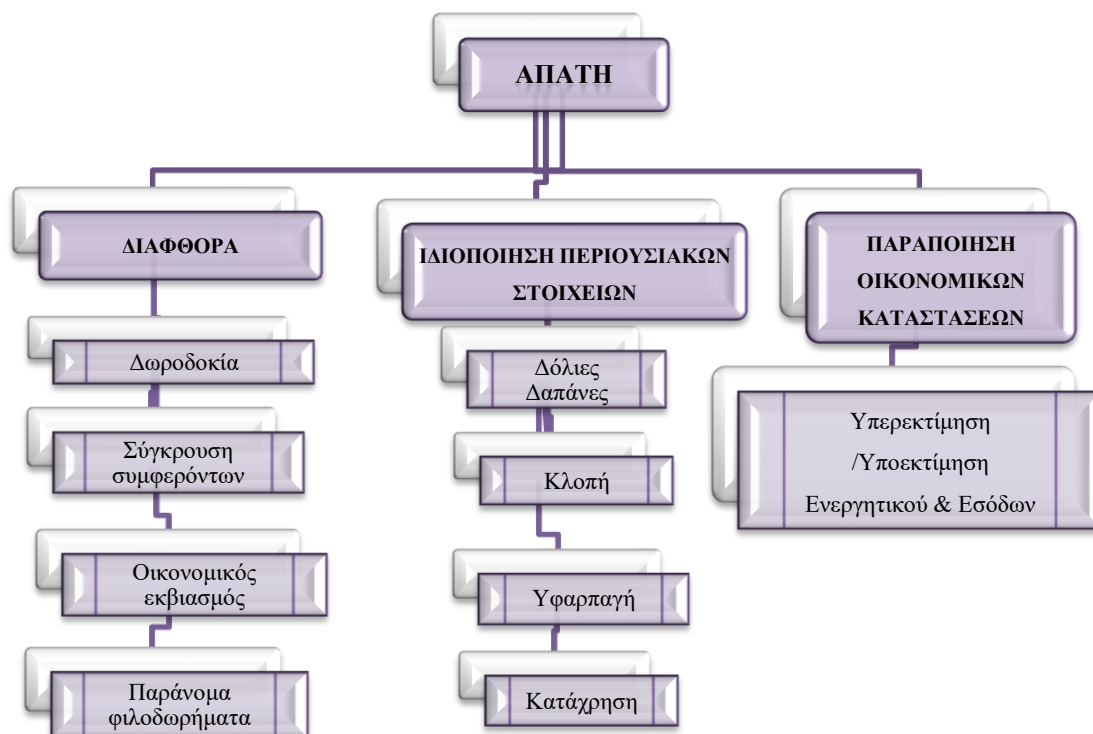
Στις οικονομικές καταστάσεις σημειώνονται συχνά σφάλματα, τα οποία είναι αποτελέσματα απάτης ή λάθους. Βασικό διαφοροποιητικό στοιχείο ανάμεσα στο λάθος και την απάτη είναι ότι η απάτη προϋποθέτει την ύπαρξη σκοπιμότητας της πράξης ενώ το λάθος όχι¹.

Ανάμεσα στα διάφορα είδη απάτης που μπορεί να βρεθεί αντιμέτωπη μία επιχείρηση ή ένας οργανισμός, η επαγγελματική απάτη είναι εκείνη που θεωρείται η πιο κοινή απειλή σε παγκόσμιο επίπεδο. Η επαγγελματική απάτη εκτελείται για διάφορους λόγους από άτομα του εσωτερικού περιβάλλοντος, τα οποία είναι υπεύθυνα για την διαφύλαξη των περιουσιακών στοιχείων και των πόρων της εταιρίας. Τα άτομα αυτά μπορεί να είναι από διευθυντές μέχρι και υπάλληλοι της επιχείρησης. [...Επομένως, τα διοικητικά στελέχη καταφεύγουν σε έξυπνες, αλλά αμφισβητήσιμες ενέργειες για τη βελτίωση της παρουσίασης της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.] (Delesalle and Delesalle, 2000). Στο παρακάτω γράφημα παρουσιάζονται οι τρεις βασικές κατηγορίες

¹ ΔΠΕ 240, Ευθύνες του ελεγκτή σχετικά με απάτη σε έναν έλεγχο οικονομικών καταστάσεων

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

επαγγελματικής απάτης σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Association of Certified Fraud Examiners (ACFE).

Γράφημα 1: Σύστημα ταξινόμησης επαγγελματικής απάτης και διαφθοράς (Δέντρο της απάτης)
(Πηγή: ACFE, 2018)

Σύμφωνα με την έρευνα που διεξήχθη από τον Διεθνή Οργανισμό κατά της Απάτης (ACFE) για το χρονικό διάστημα από 1/2016 έως 10/2017 σε εκατόν είκοσι πέντε (125) χώρες, τα αποτελέσματα φανέρωσαν ότι η απάτη που σχετίζεται με την παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων αντιστοιχεί σε ποσοστό 10% των περιστατικών επαγγελματικής απάτης με την δημιουργία μια μέσης απώλειας για τις επιχειρήσεις τα 800.000 δολάρια. Αντίθετα, αν και τα περιστατικά υπεξαίρεσης εντοπίζονται συνηθέστερα (89% των περιπτώσεων επαγγελματικής απάτης), εμφανίζουν συγκριτικά μικρότερες απώλειες για τις επιχειρήσεις της τάξεως των 114.000 δολαρίων.

1.3. Παραποίηση χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Στη συνέχεια εξετάζονται οι πιο διαδεδομένες τεχνικές που χρησιμοποιούνται ευρέως (Remenarić et al., 2018), (Adel and Adarhaman, 2015) με σκοπό να αλλοιώσουν την πραγματική οικονομική κατάσταση των εταιρειών και των αποτελεσμάτων τους. Οι

ψευδείς οικονομικές καταστάσεις μπορούν να αλλοιώσουν τα τρέχοντα αποτελέσματα (Dimitrijevic et al., 2015):

- είτε παρουσιάζοντας υψηλότερα κέρδη αυξάνοντας τα έσοδα ή/και μειώνοντας τα κόστη και τις ζημίες της τρέχουσας περιόδου.
- είτε παρουσιάζοντας χαμηλότερα κέρδη μειώνοντας τα έσοδα ή/και αυξάνοντας τα κόστη και τις ζημίες της τρέχουσας περιόδου.

Μεγέθη εκτός ισολογισμού: Τα εκτός ισολογισμού μεγέθη αφορούν στοιχεία τόσο του ενεργητικού όσο και του παθητικού τα οποία δεν εμφανίζονται στον ισολογισμό της εταιρείας. Αρκετές είναι εκείνες οι εταιρείες που διατηρούν σημαντικά ποσά από περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις εκτός ισολογισμού. Ένα από τα οφέλη που αποκομίζει η εταιρεία από τις εκτός ισολογισμού δραστηριότητες είναι ότι βελτιώνεται η ρευστότητα της, με αποτέλεσμα να μην καταφεύγει στην άντληση χρηματοδότησης με χρήση δανειακών κεφαλαίων, ενισχύοντας με αυτό τον τρόπο τη συνολική οικονομική εικόνα της. Αυτές οι πράξεις ρυθμιστικού αρμπιτράζ δίνουν μία προσωρινή ευκαιρία στις εταιρείες να βελτιώσουν τους ισολογισμούς τους και να αποφύγουν αρνητικές συνέπειες όσον αφορά τη φορολογία ή το κόστος της πίστωσης (Thiemann and Friedrich, 2016). Αξίζει να σημειωθεί ότι τα εκτός ισολογισμού στοιχεία μπορούν δύσκολα να ανιχνευθούν στις οικονομικές καταστάσεις των εταιρειών, τα οποία όμως πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στις επεξηγηματικές σημειώσεις.

Ένα παράδειγμα δραστηριότητας εκτός ισολογισμού αποτελεί η ενέργεια μιας εταιρείας να προχωρήσει στη σύσταση θυγατρικών οι οποίες θα αναλάβουν να καλύψουν υποχρεώσεις ή να επιβαρυνθούν με έξοδα που η μητρική εταιρεία δεν επιθυμεί να εμφανίσει στις χρηματοοικονομικές της καταστάσεις. Εφόσον αυτές οι θυγατρικές έχουν συσταθεί ως ξεχωριστές νομικές οντότητες (Εταιρείες Ειδικού Σκοπού) και οι οποίες δεν ανήκουν εξ' ολοκλήρου στη μητρική εταιρεία, τα χρέη τους δεν απαιτούνται να καταγράφονται στις ενοποιημένες καταστάσεις της μητρικής εταιρείας (unconsolidated subsidiaries) και έτσι η εταιρεία μπορεί να αποκρύψει τις υποχρεώσεις της από τους επενδυτές. Ωστόσο, για τις περισσότερες εταιρείες, οι λειτουργικές μισθώσεις δεν αποτελούν πλέον διαθέσιμη μέθοδος χρηματοδότησης εκτός ισολογισμού λόγω της εφαρμογής του νέου λογιστικού προτύπου περί μισθώσεων (ΔΠΧΑ 16), το οποίο αποσκοπεί στην ενίσχυση μεγαλύτερης διαφάνειας των

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

οικονομικών μεγεθών που εμφανίζονται στον ισολογισμό των εταιρειών. Από τα παραπάνω προκύπτει ότι οι πρακτικές χρηματοδότησης εκτός ισολογισμού έρχονται σε αντίθεση με τους στόχους των λογιστικών προτύπων να δημιουργήσουν μια αληθινή και ακριβοδίκαιη εικόνα της εταιρείας.

Αναγνώριση εσόδων και εξόδων:

Η έννοια της λογιστικής αρχής του δεδουλευμένου ορίζει ότι οι συναλλαγές και τα γεγονότα θα πρέπει να αναγνωρίζονται στο χρόνο που πραγματοποιούνται και όχι όταν διακανονίζονται ταμειακά (Ν.4308/2014, Παράρτημα Α – ορισμοί). Συνεπώς, αυτή η μέθοδος θα επιτρέψει στα δεδουλευμένα έξοδα να αναγνωριστούν με τα πραγματοποιηθέντα έσοδα στα οποία αντιστοιχούν (συσχέτιση εσόδων-εξόδων) την τρέχουσα χρήση. Οι διοικήσεις μπορούν να αυξάνουν ή να μειώνουν τα εισοδήματα με τη βοήθεια των λογιστικών δεδουλευμένων. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι τα λογιστικά δεδουλευμένα μπορούν να διαχωριστούν σε δύο είδη κατηγοριών (Omar et al., 2014). Αυτά που συχνά αναφέρονται ως μη διακριτά δεδουλευμένα (Non Discretionary Accruals) και τα οποία δεν μπορούν να επηρεαστούν από τις διοικήσεις λόγω των λογιστικών προτύπων που τα διέπουν, και τα διακριτά δεδουλευμένα (Discretionary Accruals) τα οποία βρίσκονται στην διακριτική ευχέρεια της διοίκησης για την χειραγώγηση των αποτελεσμάτων. Οι εταιρείες μπορούν να χειραγωγούν τις οικονομικές τους καταστάσεις με χρήση των διακριτικών δεδουλευμένων (Amara Ines, 2017). Μερικά παραδείγματα τέτοιου είδους δεδουλευμένων περιλαμβάνουν τη χρήση αυξημένων ή μειωμένων εκτιμήσεων για επισφαλείς απαιτήσεις, κόστη εγγυήσεων και για απαξιωμένα αποθέματα. Σύμφωνα με τον Wells (2014), η παραπάνω πρακτική χρησιμοποιείται συνήθως όταν υπάρχει απουσία του λογιστικού ελέγχου και όταν ασκούνται πιέσεις για συμφωνία των εξόδων με τα προϋπολογισμένα έξοδα.

Υπερεκτίμηση εσόδων με την καταγραφή εικονικών πωλήσεων: Οι εικονικές πωλήσεις μπορούν να δημιουργηθούν είτε με την καταχώρηση επινοητικών συναλλαγών είτε με τη μετακίνηση άλλων εισοδημάτων στις πωλήσεις με σκοπό την αποφυγή ζημιών για την εταιρεία ή την πληρωμή bonuses στα στελέχη της διοίκησης. Η πραγματοποίηση των πλασματικών πωλήσεων εντοπίζεται κυρίως προς συγγενικές ή θυγατρικές της συνήθως εταιρείες (Rezaee, 2005). Πλήθος συναλλαγών μπορούν να επινοηθούν ώστε να δώσουν την ψευδαίσθηση μιας συναλλαγής που δημιουργεί έσοδα. Για παράδειγμα

η αναγνώριση εισοδημάτων από επενδυτικά assets και τα κέρδη από την πώληση περιουσιακών στοιχείων μπορούν να καταχωρηθούν ως λειτουργικά έσοδα. Ακόμη, εκπτώτικα ποσά από προμηθευτές και άλλες εισροές χρημάτων που πηγάζουν από δανεισμό μπορούν επίσης να αναγνωριστούν και να καταχωρηθούν ως πωλήσεις. Είναι εύλογο να ειπωθεί ότι λόγω του γεγονότος ότι οι πλασματικές πωλήσεις δεν είναι σε θέση να δημιουργούν μετρητά, οι εταιρείες πρέπει να δαπανούν με ποσά ίδιου ύψους σε πλασματικά έξοδα ή να τα διοχετεύουν σε επενδύσεις (κεφαλαιουχικές δαπάνες, άυλα πάγια στοιχεία, ή συγχωνεύσεις και εξαγορές) προκειμένου να μην κινούν τις υποψίες των ελεγκτικών αρχών. Τέλος, μία ακόμη πρακτική που χρησιμοποιείται για την αλλοίωση των αποτελεσμάτων αποτελεί η υπερτιμολόγηση και η υποτιμολόγηση των πραγματοποιηθέντων πωλήσεων ανάλογα με τα αποτελέσματα που επιθυμεί να εμφανίσει η εταιρεία την τρέχουσα χρήση.

Αντικανονική αποτίμηση ενεργητικού:

Εισπρακτέοι λογαριασμοί – Απαιτήσεις: Οι εισπρακτέοι λογαριασμοί μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εργαλείο προκειμένου να καθυστερήσουν την αναγνώριση των εσόδων. Το όφελος που προκύπτει από το λογιστικό τέχνασμα θα έχει ως συνέπεια τη μετατόπιση των κερδών στην επόμενη περίοδο, μειώνοντας τη φορολογική επιβάρυνση κατά το τρέχον έτος. Επιπλέον, η χρήση των εισπρακτέων λογαριασμών μπορεί να γίνει στην περίπτωση που μια εταιρεία αναμένεται να εξαγοράσει ή να προχωρήσει στη πώληση μια άλλης επιχείρησης, καταφεύγοντας στην αύξηση του ύψους των εσόδων της προκειμένου να αυξήσει την οικονομική της αξία. Τέλος, μια εταιρεία μπορεί να διαχειριστεί σε μικρό βαθμό το ύψος των κερδών που θα εμφανίσει, διενεργώντας μηδενικές ή με μειωμένο συντελεστή προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις.

Αποθέματα: Το μικτό περιθώριο κέρδους ορίζεται ως το καθαρό εισόδημα από τις πωλήσεις μείον το κόστος πωληθέντων. Όταν το απόθεμα εμφανιστεί υπερτιμημένο, αυτό θα οδηγήσει σε ένα μειωμένο κόστος πωληθέντων, το οποίο συνεπάγεται ένα αυξημένο καθαρό αποτέλεσμα. Σύμφωνα με τους Γαγάνη και Ζοπουνίδη (2008) τα αποθέματα χρησιμοποιούνται σε ποσοστό τουλάχιστον κατά 22% στην παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Παρακάτω παρουσιάζονται ορισμένες πρακτικές που παρατηρείται να εφαρμόζονται συχνά από τις επιχειρήσεις και οι οποίες αποσκοπούν στην αλλοίωση του λογαριασμού των αποθεμάτων:

- Μη διαγραφή των απαξιωμένων αποθεμάτων
- Μη διενέργεια προβλέψεων ή χρήση μειωμένων συντελεστών πρόβλεψης για απαξιωμένα αποθέματα
- Καταχώρηση πλασματικής ποσότητας αποθέματος στα βιβλία
- Κεφαλαιοποίηση κόστους αποθεμάτων
- Μη καταγεγραμμένες αγορές εμπορευμάτων
- Καταγραφή αγορών μετά το τέλος του οικονομικού έτους
- Υπερβολικές επιστροφές στους προμηθευτές
- Καταγραφή των επιστροφών σε προγενέστερη περίοδο
- Υπερβολικές εκπτώσεις (channel stuffing)
- Καταγραφή ιδιαίτερα χαμηλού κόστους πωληθέντων (πχ. αλλαγή στη μέθοδο αποτίμησης)

Πάγια περιουσιακά στοιχεία (Ενσώματα και άυλα): Οι managers μπορούν να εκμεταλλεύονται την ευελιξία των λογιστικών επιλογών που τους δίνεται για να διαχειρίζονται τα κέρδη της εταιρείας. (Md. Musfiqur et al., 2013). Μερικές λογιστικές επιλογές που βρίσκονται στην κρίση της διοίκησης και οι οποίες χρησιμοποιούνται για να επηρεάσουν θεμελιώδεις δείκτες (π.χ ROA, ROI) αποτελούν ο καθορισμός των μεθόδων σύμφωνα με τις οποίες θα αποσβεστούν τα πάγια στοιχεία (ενσώματα και άυλα), ο καθορισμός της ωφέλιμης ζωής των παγίων στοιχείων, η εκτίμηση της υπολειμματικής αξίας καθώς και η αλλαγή κατηγορίας των περιουσιακών στοιχείων για παράδειγμα, από λειτουργικά σε μη λειτουργικά. Επίσης όταν μια εταιρεία διαθέτει κτίρια που είναι υπό κατασκευή συχνά επιλέγεται η μη μεταφορά τους στον ισολογισμό ως ολοκληρωμένα με σκοπό να μην διενεργηθούν υψηλότερες αποσβέσεις που με τη σειρά τους θα οδηγήσουν σε μειωμένα κέρδη. Τέλος, άυλα πάγια όπως η φήμη, τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας και η υπεραξία της εταιρίας που δεν μπορούν να επιμετρηθούν με ακριβές τρόπο και βρίσκονται στην ευχέρεια των διοικητικών στελεχών, δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες για να επηρεάσουν το λογιστικό αποτέλεσμα.

Κεφαλαιοποίηση εξόδων: Οι γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές (GAAP) απαιτούν για τα κόστη έρευνας και ανάπτυξης να καταχωρούνται ως έξοδα και να εμφανίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων κατά την τρέχουσα περίοδο. Ωστόσο, οι εταιρείες μπορούν να κεφαλαιοποιήσουν ορισμένα κόστη έρευνας και ανάπτυξης, αρκεί να πληρούν μια

σειρά από κριτήρια. Τα IFRS με τη σειρά τους ορίζουν ότι τα κόστη διαφήμισης, έρευνας και ανάπτυξης μπορούν να κεφαλαιοποιηθούν (και να αποσβεστούν) πάλι υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Ωστόσο, το ζήτημα που προκύπτει είναι ότι τα λογιστικά πρότυπα απαιτούν κρίση και υποκειμενικότητα ως προς το βαθμό που η επένδυση στην έρευνα και ανάπτυξη καταστεί εμπορικά βιώσιμη, δεδομένου ότι δημιουργεί τον κίνδυνο τα διοικητικά στελέχη να εμφανιστούν υπερβολικά αισιόδοξα και να προκαλέσουν με αυτό τον τρόπο ανακρίβειες στη λογιστική πληροφόρηση.

Η περίπτωση της WorldCom Inc. (εταιρεία τηλεπικοινωνιών) αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της παραπάνω λογιστικής πρακτικής αφού όπως αποκαλύφθηκε, ορισμένες λειτουργικές δαπάνες (όπως δαπάνες προμηθειών για συντήρηση δικτύων από τρίτους) εμφανίζονταν στον ισολογισμό της ως «επενδύσεις» καταπατώντας έτσι τους λογιστικούς κανόνες όπως ορίζουν οι γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές (GAAP) σχετικά με την πλήρωση των απαραίτητων κριτηρίων κεφαλαιοποίησης. Εφόσον οι δαπάνες είχαν κεφαλαιοποιηθεί λανθασμένα κατά την τρέχουσα περίοδο, αυτό είχε ως αποτέλεσμα τα έσοδα και τα περιουσιακά της στοιχεία να παρουσιάζονται υπερεκτιμημένα στις οικονομικές καταστάσεις για εκείνη την περίοδο ενώ τα έσοδα των επόμενων περιόδων να εμφανίζονται μειωμένα λόγω των αποσβέσεων που αναμένονταν να διενεργηθούν.

Παράλειψη γνωστοποιήσεων: Τα λογιστικά πρότυπα και οι λογιστικές αρχές δεν μπορούν να καλύψουν κάθε πτυχή των επιχειρηματικών συναλλαγών. Συνεπώς, δίνεται μεγάλο περιθώριο στις εταιρείες να κινηθούν μέσα στα νόμιμα πλαίσια (Butt et al., 2011). Το ΔΛΠ 8 «επιδιώκει να ενισχύσει τη σχετικότητα και την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων της οικονομικής οντότητας και τη συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων αυτών σε βάθος χρόνου». Συχνό φαινόμενο παρατηρείται από τις διοικήσεις να αποφεύγουν σκόπιμα να γνωστοποιούν πληροφορίες που αντανακλούν τις συναλλαγές, τα γεγονότα και τις διάφορες περιστάσεις των εταιρειών, για παραπλανητικούς λόγους. Μεταβολές στις λογιστικές πολιτικές, τους λογιστικούς χειρισμούς και τις λογιστικές εκτιμήσεις είναι απαραίτητο να γνωστοποιούνται στις σημειώσεις των χρηματοοικονομικών καταστάσεων προκειμένου να παρέχουν στους χρήστες όλες εκείνες τις πληροφορίες που είναι σημαντικές και που αναμένεται να επηρεάσουν τις οικονομικές αποφάσεις τους.

1.4 Εσωτερικός έλεγχος

1.4.1 Ορισμός και έννοια λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου

Το Διεθνές Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών ορίζει τον εσωτερικό έλεγχο ως *«μια ανεξάρτητη, αντικειμενική, διαβεβαιωτική και συμβουλευτική δραστηριότητα, σχεδιασμένη να προσθέτει αξία και να βελτιώνει τις λειτουργίες ενός οργανισμού».* Σκοπός του είναι να *«βοηθάει τον οργανισμό να επιτύχει τους αντικειμενικούς σκοπούς του, υιοθετώντας μια συστηματική, επαγγελματική προσέγγιση στην αξιολόγηση και βελτίωση της αποτελεσματικότητας των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνου, των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και εταιρικής διακυβέρνησης».*

Σύμφωνα με τον Rezaee, (2005), ο εσωτερικός έλεγχος είναι μια διαδικασία, στην οποία συμμετέχουν το διοικητικό συμβούλιο, η διοίκηση και το προσωπικό, και η οποία είναι σχεδιασμένη για να παρέχει εύλογη διαβεβαίωση σχετικά με την επίτευξη των στόχων στις ακόλουθες κατηγορίες: αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα των λειτουργιών, αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών αναφορών και συμμόρφωση με τη κείμενη νομοθεσία.

Μία ακόμη ερμηνεία της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου που δίνεται από την Παπαδάτου (2005) είναι ότι συντελεί στην διασφάλιση της αποτελεσματικής συνεργασίας με την διεύθυνση της επιχείρησης, στον εντοπισμό φαινομένων απάτης - ουσιαστών σφαλμάτων και στη πρόληψη τους, στην ορθότητα και ολοκλήρωση των λογιστικών πληροφοριών και τέλος στην έγκαιρη προετοιμασία των διαδικασιών για την αποκόμιση των οικονομικών πληροφοριών.

Επομένως, η υπηρεσία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να λειτουργεί για να πετυχαίνει τα υψηλότερα αποτελέσματα. Για να επιτευχθεί αυτό, οι πρακτικές εσωτερικού ελέγχου πρέπει λειτουργούν με τρόπο που να είναι σε συμφωνία με τα ισχύοντα πρότυπα, τον κώδικα δεοντολογίας του Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών και τους στόχους της εταιρίας.

1.4.2 Αναγκαιότητα εσωτερικού ελέγχου

Οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν ραγδαίες αλλαγές στο επιχειρηματικό περιβάλλον, με αυξημένες κανονιστικές απαιτήσεις και τεχνολογικές εξελίξεις τα τελευταία χρόνια (Mahdawi et al., 2018; Drogalas et al., 2020). Οι συνεχώς αυξανόμενοι ρυθμιστικοί κανονισμοί και σε συνδυασμό με τη δραστηριοποίηση των επιχειρήσεων σε νέες αγορές παγκοσμίως (Pazarskis et al. 2017) τις καθιστά ευάλωτες σε ολοένα και μεγαλύτερους κινδύνους. Συνεπώς, οι διοικήσεις αναζητούν λύσεις που θα τις βοηθήσουν να ανταποκριθούν με αποτελεσματικότητα στις νέες προκλήσεις και οι οποίες θα δώσουν ευκαιρίες για την περαιτέρω ανάπτυξη και μεγέθυνση των οικονομικών μονάδων (Lois et al., 2020). Αυτή η νέα πραγματικότητα έχει δώσει ουσιαστικό ρόλο στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου, χάρη στον οποίο εξασφαλίζεται ότι οι αποφάσεις που λαμβάνονται από τη Γενική Συνέλευση και το Διοικητικό Συμβούλιο εφαρμόζονται ορθά και σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό της εταιρείας.

Καθώς οι εταιρείες προσπαθούν να ξαναχτίσουν την εμπιστοσύνη στις δραστηριότητές τους, ένα από τα πιο ισχυρά και σημαντικά όπλα στο οπλοστάσιό τους έχει αναδειχθεί η υπηρεσία του εσωτερικού ελέγχου (Summerfield, 2016). Ο εσωτερικός έλεγχος διαδραματίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στη βελτίωση της διαχείρισης των κινδύνων, των διοικητικών, οικονομικών, λειτουργικών ελέγχων και της καλής εταιρικής διακυβέρνησης σε έναν οργανισμό, διατυπώνοντας συστάσεις ύστερα από μια εις βάθος διερεύνηση και ανάλυση των επιχειρησιακών δεδομένων και γεγονότων. Χάρη στις διαδικασίες που ακολουθούνται και εφαρμόζονται, ο εσωτερικός έλεγχος είναι σε θέση να καταδεικνύει την προσθήκη αξίας στην επιχείρηση τόσο με την κατάρτιση της τελικής έκθεσης εσωτερικού ελέγχου όσο και με τις σχετικές διορθωτικές δράσεις της διοίκησης. Καθώς ο εσωτερικός έλεγχος εμπλέκεται σε όλα τα ιεραρχικά επίπεδα, το διοικητικό συμβούλιο, τα ανώτερα στελέχη και οι ελεγκτές συνειδητοποιούν ολοένα και περισσότερο τον τρόπο με τον οποίο οι εταιρείες μπορούν να αξιοποιήσουν τη διαχείριση κινδύνων και να τη χρησιμοποιήσουν προκειμένου να προσθέσουν αξία στον οργανισμό.

Οι κίνδυνοι που σχετίζονται με τις απάτες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων θα συνεχίζουν να υπάρχουν, δεδομένου ότι η χρηματοοικονομική πληροφόρηση είναι προσανατολισμένη προς την επίτευξη βραχυπρόθεσμων στόχων των διοικητικών στελεχών και προς όφελος των εταιρειών. Ο μηχανισμός του εσωτερικού ελέγχου μέσω

της πρόληψης, ανίχνευσης και διερεύνησης των κινδύνων απάτης, είναι απαραίτητος για την αντιμετώπιση της οικονομικής αβεβαιότητας και τον περιορισμό της έκθεσης των εταιρειών σε ανεξέλεγκτους κινδύνους. Τα τελευταία χρόνια έχουν σημειωθεί αρκετές βελτιώσεις στη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου όσον αφορά τον ρόλο και την ανεξαρτησία του εσωτερικού ελεγκτή, καθώς επίσης και με την συμβολή της Ελεγκτικής Επιτροπής και τις ευθύνες που έχει απέναντι στο Διοικητικό Συμβούλιο και τους μετόχους. Καθώς οι διοικήσεις βασίζονται ολοένα και περισσότερο στις λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου, ο ρόλος του θα πρέπει να συνεχίζει να εκσυγχρονίζεται, στην προσπάθεια τους για την αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων απάτης και την προστασία των οργανισμών.

1.4.3 Αντικείμενο εσωτερικού ελέγχου

Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Παπαστάθης (2003), το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου περιλαμβάνει όλες τις διοικητικές δράσεις που αποσκοπούν στην οργάνωση, τη καθοδήγηση και τον σχεδιασμό των ενεργειών, βελτιώνοντας με αυτόν τον τρόπο:

1. Την προστασία των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης
2. Την εκπλήρωση καθορισμένων επιχειρησιακών στόχων
3. Την ικανοποιητική χρήση των πόρων
4. Την φερεγγυότητα στις πληροφορίες και
5. Την ορθή εφαρμογή των διαδικασιών, κανονισμών και πολιτικών από την επιχείρηση.

Ακόμη θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου εκτός από το να αποτρέπει λανθασμένες πρακτικές και να εντοπίζει σφάλματα, έχει την ικανότητα να προλαμβάνει ανεπιθύμητα γεγονότα. Αυτό επιτυγχάνεται με τον συμβουλευτικό χαρακτήρα που διαθέτει, αφού χάρη στη συνεργασία του με τα διοικητικά στελέχη, είναι σε θέση να διενεργεί προβλέψεις για ανεπιθύμητες καταστάσεις και μελλοντικούς κινδύνους που αναμένεται να επηρεάσουν αρνητικά τα αποτελέσματα της εταιρείας.

Τέλος, σύμφωνα με τον Παπαστάθη (2003) το πλαίσιο καθηκόντων στο οποίο κινείται και δρα ο εσωτερικός έλεγχος μπορεί να περιγραφεί συνοπτικά παρακάτω:

- Η ικανοποιητική διαχείριση και συνεχής επίβλεψη του επιχειρηματικού κινδύνου.

- Η αξιολόγηση της απόδοσης των επενδύσεων με βάση τον σχεδιασμό που έχει τεθεί αρχικά.
- Η υπόδειξη των αποτελεσμάτων προς τη διοίκηση στα πλαίσια της βελτίωσης των αδυναμιών.
- Η ύπαρξη κλίματος συνεργασίας και αποδοχής από τους ελεγχόμενους με τον εσωτερικό έλεγχο.
- Η αξιολόγηση του βαθμού υιοθέτησης και εφαρμογής των λειτουργικών κανόνων και των αποφάσεων της διοίκησης από τους εργαζομένους, καθώς και των παρεχόμενων εξουσιοδοτήσεων με τρίτα πρόσωπα.
- Ο προσδιορισμός των κερδοφόρων και μη δραστηριοτήτων και η εύρεση των διαδικασιών αυτών που χρήζουν άμεσης βελτίωσης με σκοπό την πραγματοποίηση θεμιτών αποτελεσμάτων.
- Η επαναλαμβανόμενη επαλήθευση της επιχειρησιακής λειτουργίας σε σχέση με τους στόχους και τα αποτελέσματα.
- Η κατοχύρωση της ορθότητας και της πιστότητας των οικονομικών βιβλίων και καταστάσεων.
- Η εκτίμηση απόδοσης της διαχείρισης σε όλα τα τμήματα, με εξαίρεση την διοίκηση που στοχεύει στη άρτια διαχείριση των παραγωγικών πόρων.
- Η δυνατότητα αποφυγής παραβάσεων και καταχρήσεων αλλά και η απόκρυψη στοιχείων με σκοπό τα οικονομικά οφέλη.
- Ο έλεγχος του επιχειρησιακού περιβάλλοντος και της δυναμικής του, καθώς και των μέτρων που πρέπει να λάβει, ώστε η επιχείρηση να χαρακτηρίζεται από ανταγωνιστικότητα.
- Η εκτίμηση ύπαρξης ενός συστήματος οργάνωσης, των εξουσιοδοτήσεων αλλά και των διαδικασιών που διαμορφώνουν τις σχέσεις συνεργασίας και συναλλαγών με τρίτα πρόσωπα.
- Η συμμόρφωση του προσωπικού με τις πολιτικές της επιχείρησης, η τήρηση της πολιτικής παραγωγών και αξιοποιήσεων των στελεχών αλλά και των αρχών επαγγελματικής συμπεριφοράς, λειτουργιών και νομοθεσίας.

1.4.4 Διενέργεια εσωτερικού ελέγχου

Αποστολή της διεύθυνσης εσωτερικού ελέγχου είναι να συντάσσει και να καθορίζει τις πολιτικές και τις διαδικασίες που θα πρέπει να ακολουθήσουν τα διάφορα τμήματα

προκειμένου να κατευθύνει την λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτυγχάνονται οι στόχοι της επιχείρησης. Οι προαναφερθείσες διαδικασίες μπορούν να αναθεωρούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα ανάλογα με τα ισχύοντα δεδομένα ύστερα από γραπτή υποβολή βελτιωτικών προτάσεων, την ενδελεχή εξέταση και αξιολόγηση από την διεύθυνση εσωτερικού ελέγχου και τέλος την οριστική έγκριση από την Επιτροπή Ελέγχου και το Διοικητικό Συμβούλιο.

Οι εσωτερικοί ελεγκτές διενεργούν ελέγχους για διάφορους σκοπούς. Ανάλογα με τα ζητήματα που προκύπτουν και τυχόν υπολειτουργίες που παρατηρούνται, γίνεται η επιλογή του είδους του ελέγχου που θα πραγματοποιηθεί προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα αποτελεσματικά. Επιγραμματικά, υπάρχουν τρία είδη εσωτερικού ελέγχου (Παπαστάθης, 2003):

- Οικονομικός έλεγχος: Σκοπός του είναι να διαφυλάττει τα πάγια στοιχεία της επιχείρησης, να διασφαλίζει την ακριβοδίκαιη παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και τέλος να εξασφαλίζει την μακροπρόθεσμη πορεία της επιχείρησης.
- Λειτουργικός έλεγχος: Περιλαμβάνει την εξέταση λειτουργίας των διαδικασιών ελέγχου και των δικλίδων ασφαλείας, την διασφάλιση επικοινωνίας μεταξύ όλων των τμημάτων και επιπέδων της οικονομικής μονάδας, την επάρκεια εφαρμογής των διαδικασιών και τους κανονισμών λειτουργίας.
- Τεχνικός έλεγχος – έλεγχος παραγωγής: Ανάλογα με τη φύση της δραστηριότητας της επιχείρησης διενεργείται ο σχετικός έλεγχος. Οι ενέργειες που συγκαταλέγονται στον έλεγχο παραγωγής αποτελούν η διασφάλιση της ποιότητας των προϊόντων, η τήρηση των διαδικασιών κατά τη διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας και η ορθή χρήση του παραγωγικού εξοπλισμού. Στον τεχνικό έλεγχο συνήθως παρεμβαίνουν οι μηχανικοί λόγω των εξειδικευμένων γνώσεων που διαθέτουν και αφορά σε ελέγχους που πραγματοποιούνται για τις τεχνικές δραστηριότητες της επιχείρησης.

1.5 Σύστημα εσωτερικού ελέγχου

Υπάρχει διαφοροποίηση της έννοιας μεταξύ του συστήματος εσωτερικού ελέγχου και της λειτουργίας εσωτερικού ελέγχου. Το σύστημα του εσωτερικού ελέγχου αποτελεί μια επαναλαμβανόμενη διοικητική λειτουργία, τουναντίον ο εσωτερικός έλεγχος συγκροτεί μία μεθοδική αξιολόγηση αναφορικά με την αποτελεσματική εκτέλεση καθηκόντων από το προσωπικό και τη διοίκηση (OECD, 2018). Οι μονάδες εσωτερικού ελέγχου είναι υπεύθυνες για να διερευνούν επανειλημμένα το βαθμό ποιότητας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου στο εσωτερικό της επιχείρησης.

1.5.1 Ορισμός συστήματος εσωτερικού ελέγχου

Ο ορισμός του συστήματος εσωτερικού ελέγχου από τον Φίλο (2004) αποδίδεται ως τα μέτρα ελέγχου που έχει υιοθετήσει και χρησιμοποιεί μια επιχείρηση με σκοπό τον περιορισμό, την προώθηση και την κατεύθυνση των δραστηριοτήτων, ώστε να εκπληρωθούν οι επιχειρησιακοί στόχοι.

Όπως υποστηρίζει το Alexander Hamilton Institute (2005), ως σύστημα εσωτερικού ελέγχου νοείται το σύνολο των πολιτικών και διαδικασιών που προωθούν την αξιοπιστία και την ορθότητα των λογιστικών και επιχειρησιακών δεδομένων, προφυλάσσουν τους οικονομικούς πόρους της οικονομικής μονάδας από την εξαπάτηση και την σπατάλη και αποτιμούν την πιστή πολιτική της διοίκησης που εφαρμόζεται από τα διάφορα τμήματα. Πιο συγκριμένα, το σύστημα εσωτερικού ελέγχου εκτιμά την δραστηριότητα και την αποδοτικότητα όλων των λειτουργιών της οικονομικής μονάδας.

1.5.2 Σκοπός του συστήματος εσωτερικού ελέγχου

Εάν θέλαμε να απλοποιήσουμε τον όρο «σύστημα εσωτερικού ελέγχου» θα μπορούσαμε να τον ορίσουμε ως «διοικητικός έλεγχος», αφού τα διοικητικά στελέχη έχουν τον μεγαλύτερο ρόλο ευθύνης αλλά ταυτόχρονα προαπαιτείται η συμμετοχή όλων των υπαλλήλων. Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου εφαρμόζεται από την διοίκηση στις υποδομές του οργανισμού, με απώτερο σκοπό την υποβοήθηση των διοικητικών στελεχών, σε επαναλαμβανόμενο βαθμό, για την ορθή διεύθυνση της επιχείρησης και την εκπλήρωση των στόχων τους. Το σύστημα εσωτερικού ελέγχου θεωρείται ένα βαρυσήμαντο κομμάτι της διοίκησης των επιχειρήσεων και θα πρέπει να

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

χαρακτηρίζεται από ευελιξία, προκειμένου κάθε οργανισμός να είναι ικανός για τροποποίηση των δραστηριοτήτων ελέγχου ως προς τις ανάγκες του. Αποτελεί μία από τις θεμελιώδεις λειτουργίες της διοίκησης, γι' αυτό το λόγο θεωρείται πρωταρχικής σημασίας για τα διοικητικά στελέχη να διαθέτουν μια βάση συνεχούς αξιολόγησης, προκειμένου να επιτυγχάνεται ο έλεγχος των μηχανισμών συστήματος εσωτερικού ελέγχου της επιχείρησης για την επίτευξη των στόχων τους

Κεφάλαιο 2: Επισκόπηση Ερευνών

2.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο γίνεται αναφορά στις ερευνητικές προσεγγίσεις βασιζόμενες σε μελέτες, άρθρα και έρευνες οι οποίες σχετίζονται με το θέμα της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Αρχικά παρουσιάζονται οι ερευνητικές προσεγγίσεις σχετικά με την πρακτική της δημιουργικής λογιστικής και της παραποίησης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Ύστερα ακολουθεί η παρουσίαση των ερευνών σχετικά με την εφαρμογή και λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου στις επιχειρήσεις καθώς και τον ρόλο που έχουν για την αποτροπή και τον εντοπισμό περιστατικών απάτης.

2.2 Δημιουργική Λογιστική και παραποίηση χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Ο Baralexis (2004) εξέτασε τις αιτίες, το βαθμό και την κατεύθυνση στην οποία εφαρμόζεται η δημιουργική λογιστική. Υποστηρίζει ότι η πλειονότητα των μελετών που έχει πραγματοποιηθεί ευρέως για την εξέταση του φαινομένου της δημιουργικής λογιστικής, αφορά χώρες με ανεπτυγμένες κεφαλαιαγορές των οποίων τα αποτελέσματα μπορεί να μην είναι απαραίτητα εφαρμόσιμα στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της μελέτης διαπιστώθηκε ότι η χρήση της θεμιτής δημιουργικής λογιστικής είναι συχνή στην Ελλάδα, παρόλο που υπάρχουν λεπτομερείς κανόνες και λογιστικές αρχές. Ακόμη οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται και τα κίνητρα για την χειραγώγηση των κερδών είναι συνδεδεμένα με τις εκάστοτε συνθήκες που επικρατούν. Τέλος εξάγεται το συμπέρασμα ότι οι υψηλής κεφαλαιοποίησης εταιρείες καταφεύγουν στην διόγκωση των κερδών τους με σκοπό την άντληση κεφαλαίων από εξωτερικές πηγές, ενώ οι μικρότερες στην ελαχιστοποίηση τους στην προσπάθεια να μειώσουν την φορολογική τους επιβάρυνση.

Σε μία ακόμη μελέτη, οι Gupta and Kumar (2020) διερεύνησαν την έννοια της δημιουργικής λογιστικής και πιο συγκεκριμένα τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί, τη διαδικασία που ακολουθείται καθώς και τα εμπλεκόμενα μέρη. Η μελέτη καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι επιχειρήσεις, χάρη στην ευελιξία που παρέχουν οι κανόνες και τα λογιστικά πρότυπα, χρησιμοποιούν την δημιουργική λογιστική με τέτοιο τρόπο που έχει ως αποτέλεσμα την αλλοίωση των πραγματικών μεγεθών των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και την εν τέλει οδήγηση στη διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων με καταστροφικές συνέπειες στην οικονομία.

Επιπλέον συζήτηση ως προς την έννοια της δημιουργικής λογιστικής και το βαθμό στον οποίο οι λογιστικές καταστάσεις παρέχουν ακριβείς και αληθείς πληροφορίες στους μετόχους και στα ενδιαφερόμενα μέρη, αναλύουν οι Akranuko and Umoren (2018). Σκοπός της έρευνας είναι να αξιολογήσει το βαθμό στο οποίο η δημιουργική λογιστική συνδέεται με την εμφάνιση επιχειρηματικής αποτυχίας και να προσδιορίσει τα κίνητρα που ωθούν τις επιχειρήσεις να προβαίνουν στη τεχνική αυτή. Η έρευνα διεξήχθη μέσω ερωτηματολογίων, τα οποία απαντήθηκαν από ογδόντα (80) λογιστές τραπεζών και θυγατρικών εταιρειών (με τις μητρικές τους να εδρεύουν εκτός της χώρας της Νιγηρίας) καθώς και με τη συλλογή δευτερογενών δεδομένων από εταιρείες οι οποίες είχαν αποτύχει επιχειρηματικά. Μερικά ευρήματα της εμπειρικής έρευνας ήταν ότι ο στόχος της δημιουργικής λογιστικής είναι να παραπλανήσει το κοινό, τους μετόχους και τους πιθανούς επενδυτές και ότι συμβάλλει κατά 90% στη μη πραγματική απεικόνιση των οικονομικών στοιχείων των δραστηριοτήτων της επιχείρησης με συνέπεια την συμβολή στην αύξηση του ποσοστού των επιχειρηματικών αποτυχιών.

Ακόμη ο Ismael (2017) στην έρευνα του εξετάζει την επίδραση της δημιουργικής λογιστικής στην αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Χάρη στα δεδομένα που συλλέχθηκαν μέσω ενός ερωτηματολογίου που σχεδιάστηκε και διανεμήθηκε σε ένα τυχαία επιλεγμένο δείγμα πιστοποιημένων ελεγκτών και λογιστών, τα αποτελέσματα που εξήχθησαν, δείχνουν ότι οι τεχνικές που χρησιμοποιούνται από τα διοικητικά στελέχη στα πλαίσια της δημιουργικής λογιστικής, επηρεάζουν αρνητικά την αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών αναφορών.

Οι Rezaee and Riley, (2010), επισημαίνουν την πολυπλοκότητα του φαινομένου της παραποίησης των οικονομικών μεγεθών και ότι οι λόγοι που οδηγούν σε αυτή την πρακτική δεν είναι ίδιοι και διαφέρουν ανά χώρα και ήπειρο. Εν τούτοις, στις ΗΠΑ, τα διοικητικά στελέχη προβαίνουν στην πρακτική αυτή προκειμένου να επηρεάσουν την γνώμη των υποψήφιων επενδυτών ενώ στην Ευρώπη χρησιμοποιείται για να αποκομίσουν οφέλη οι μέτοχοι που κατέχουν το πλειοψηφικό πακέτο της εταιρείας.

Η εισαγωγή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (2005) και η επίδρασή τους στην ποιότητα της λογιστικής πληροφόρησης αποτέλεσε αντικείμενο μελέτης από πολλούς ερευνητές. Ο Iatridis (2010) με τη σειρά του μελέτησε το βαθμό στον οποίο τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (IFRS) έχουν

συμβάλλει στην ενίσχυση της αξιοπιστίας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, στη κατανόηση των κονδυλίων και στις σημειώσεις επί αυτών από τους χρήστες, σε σύγκριση με την εφαρμογή των γενικά αποδεκτών λογιστικών αρχών του Ηνωμένου Βασιλείου (UK GAAP). Πιο συγκεκριμένα αξιολογήθηκε η διαχείριση των κερδών και ο βαθμός στον οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί. Τα αποτελέσματα της έρευνας φανέρωσαν ότι η εφαρμογή των ΔΠΧΑ ενισχύει τη ποιότητα της λογιστικής πληροφόρησης και περιορίζει το πεδίο χειραγώγησης των κερδών με αποτέλεσμα να υπάρχει λιγότερη ασυμμετρία πληροφόρησης, δίνοντας έτσι τη δυνατότητα στους επενδυτές να αξιολογούν την απόδοση των εταιρειών και να λαμβάνουν αποφάσεις βασισμένοι σε αξιόπιστες πληροφορίες.

Ακόμη οι Aljinovic et al. (2017) εξέτασαν τη συχνότητα και τη φύση των παραβιάσεων στα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς που οδηγούν σε τροποποίηση της ελεγκτικής γνώμης και καθόρισαν τα κίνητρα, τους στόχους και τις τεχνικές αυτών των λογιστικών χειρισμών. Τα αποτελέσματα από την έρευνα δείχνουν ότι οι τροποποιήσεις της γνώμης του ελεγκτή λαμβάνουν χώρα σε ποσοστό 29% των εκθέσεων ελέγχου των εισηγμένων εταιρειών στην χώρα της Κροατίας με την πλειονότητα των παραβιάσεων να εντοπίζεται κυρίως στη μη συμμόρφωση με τις διατάξεις των ΔΛΠ 1, ΔΛΠ 2, ΔΛΠ 16, ΔΛΠ 36 και ΔΛΠ 39. Ακόμη συμπεραίνεται ότι οι λογιστικοί χειρισμοί και οι παραβιάσεις στοχεύουν κυρίως προς τους πιστωτές, τις φορολογικές αρχές και τους προμηθευτές με σκοπό να αποκρύψουν την κακή απόδοση των εταιρειών, τη λήψη ευνοϊκότερων όρων πίστωσης και την ελαχιστοποίηση του πολιτικού κόστους.

Οι Rodriguez-Ariza et al. (2016) ανέλυσαν την επίδραση που έχουν οι πρακτικές διαχείρισης κερδών στην εταιρική φήμη των οικογενειακών επιχειρήσεων. Για την έρευνα τους χρησιμοποιήθηκαν και αναλύθηκαν δεδομένα από 1.169 διεθνείς εισηγμένες εταιρείες για την περίοδο 2006-2010. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν τον αρνητικό αντίκτυπο των λογιστικών αυτών πρακτικών στην εταιρική εικόνα των εταιρειών. Ακόμη εξήγαγαν το συμπέρασμα ότι οι οικογενειακές επιχειρήσεις λόγω της ιδιοκτησιακής τους μορφής, έχουν περισσότερα κίνητρα για τον έλεγχο και την παρακολούθηση των διοικητικών αποφάσεων, αποφεύγοντας με αυτό τον τρόπο την ασυμμετρία πληροφόρησης και συνεπώς την έκταση της διαχείρισης των κερδών. Ως εκ τούτου, λιγότερες αρνητικές επιπτώσεις στην εταιρική φήμη παρατηρούνται σε αυτές τις πολύ συγκεντρωτικές δομές ιδιοκτησίας συγκριτικά με τις

υπόλοιπες μορφές εταιρειών, εξαιτίας της αρνητικής σχέσης μεταξύ του διοικητικού ελέγχου που πραγματοποιείται στις οικογενειακές επιχειρήσεις και τις πρακτικές χειραγώγησης των κερδών.

Η έρευνα των Hasan et al. (2017) ασχολήθηκε με την διερεύνηση των τάσεων και των τεχνικών που χρησιμοποιούνται για την παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων καθώς και με τη μέτρηση του βαθμού στον οποίο χρησιμοποιείται. Για την έρευνα αντλήθηκαν οικονομικά δεδομένα από εισηγμένες εταιρείες της Ασίας και για την ανάλυση τους χρησιμοποιήθηκαν χρηματοοικονομικοί δείκτες και στατιστικά εργαλεία για μια περίοδο τεσσάρων ετών (2010-2013). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το 34% των εταιρειών των ασιατικών χωρών που αναλύθηκαν, παρουσιάζουν παραποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις με το μέσο επίπεδο χειραγώγησης (συνολικός δείκτης χειραγώγησης) να βρίσκεται στο 72%. Ακόμη, η έρευνα προσδιορίζει τις τέσσερις μεταβλητές που επιδέχονται συχνά παραποίηση σύμφωνα με τον μοντέλο Beneish, και πιο συγκεκριμένα ο δείκτης που συσχετίζει τις πωλήσεις με τους εισπρακτέους λογαριασμούς (DSRI), οι αποσβέσεις (DEPI), η συσχέτιση μη κυκλοφορούντος ενεργητικού με το συνολικό ενεργητικό (AQI) και τα συνολικά δεδουλευμένα προς συνολικά περιουσιακά στοιχεία (TATA). Συμπερασματικά, η έρευνα καταλήγει ότι οι επενδυτές και τα ενδιαφερόμενα μέρη, θα πρέπει να εξετάζουν τους λογαριασμούς σχετικά με τις πωλήσεις, τους εισπρακτέους λογαριασμούς, την αξία των αποσβέσεων, την αξία των παγίων στοιχείων και των δεδουλευμένων, προτού προχωρήσουν σε οποιαδήποτε λήψη απόφασης.

Μια ακόμη εμπειρική έρευνα που διεξήχθη από τους Kanarickiene and Grudiene (2015), επιλέχθηκαν σαράντα (40) εταιρίες που εδρεύουν στη χώρα της Λιθουανίας, των οποίων οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις εμφανίζονταν παραποιημένες και ακόμα εκατόν είκοσι πέντε (125) περιπτώσεις εταιριών που δεν περιείχαν παραποιημένα στοιχεία. Ο στόχος της έρευνας ήταν να καθορίσει εκείνους τους χρηματοοικονομικούς δείκτες οι οποίοι θα σηματοδοτούσαν παραποιημένα στοιχεία στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Για τη διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκε το μοντέλο της λογιστικής παλινδρόμησης, όπου το σύνολο των αριθμοδεικτών που ερευνήθηκε ανήλθε στους πενήντα ένα (51). Το συμπέρασμα που προέκυψε από τη μελέτη, ανέδειξε τέσσερις βασικούς αριθμοδείκτες (σύνολο υποχρεώσεων προς σύνολο ενεργητικού (TL/TA), συνολικές πωλήσεις προς ενσώματα πάγια στοιχεία (SAL/FA),

ταμειακά διαθέσιμα προς τρέχουσες υποχρεώσεις (CACH/CL) και αποθέματα προς σύνολο ενεργητικού (INV/TA)).

Παρόμοια αποτελέσματα παρατήρησε και ο Repousis (2016), όπου εξέτασε τη πιθανή χειραγώγηση των λογιστικών αποτελεσμάτων, διερευνώντας εμπειρικά τις οκτώ μεταβλητές που εστιάζει το μοντέλο του Beneish. Πιο συγκριμένα αναλύθηκαν δεδομένα από 25.468 εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα για τη περίοδο 2011-2012. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι 8.486 εταιρείες (33% επί του συνολικού δείγματος) έχουν βαθμολογία (m-score) μεγαλύτερη από -2,2, ένδειξη ότι παρουσιάζουν αυξημένες πιθανότητες παραποίησης των χρηματοοικονομικών τους καταστάσεων. Επιπρόσθετα τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχει μια σημαντική σχέση μεταξύ της χειραγώγησης των αποτελεσμάτων, όπως εκφράζεται από το M-score, και του δείκτη DSRI (μη κυκλοφορούν ενεργητικό προς συνολικό ενεργητικό). (Ποσοστό διακύμανσης 95,92%)

Τα τελευταία χρόνια αρκετές περιπτώσεις απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις εισηγμένων και μη εταιρειών έχουν βρεθεί στο προσκήνιο. Οι Lau and Ooi. (2016) εξέτασαν τα κίνητρα των εταιρειών και τις πρακτικές που αποσκοπούν στη ψευδή χρηματοοικονομική πληροφόρηση. Τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν, αντλήθηκαν από εταιρείες για τις οποίες υπήρχαν υποψίες για απατηλές χρηματοοικονομικές καταστάσεις από τον ρυθμιστικό οργανισμό SC Malaysia. Μέσα από μία εκτενής εξέταση των οικονομικών μεγεθών όπως παρουσιάζονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις (ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις, ενδιάμεσες εκθέσεις, ενημερωτικά δελτία αρχικής δημόσιας προσφοράς κλπ), οι ερευνητές κατέληξαν ότι η πιο συνηθισμένη πρακτική που χρησιμοποιούν τα ανώτερα διοικητικά στελέχη είναι η υπερεκτίμηση των εσόδων των εταιρειών με την καταχώρηση εικονικών συναλλαγών σε υποτιθέμενους πελάτες. Μερικά από τα κίνητρα που ωθούν τις εταιρείες για την χειραγώγηση των λογιστικών τους αποτελεσμάτων αποτελούν η άντληση κεφαλαίων χρηματοδότησης, η εγγύτητα στην αποπληρωμή των χρεών και η διατήρηση της αξίας των στοιχείων του ενεργητικού.

Σύμφωνα με την μελέτη που πραγματοποιήθηκε στη Νότια Κορέα, ο Lee (2016) κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η τεχνική του σχηματισμού προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις αποδεικνύεται η ιδανικότερη επιλογή για την παραποίηση των οικονομικών

αποτελεσμάτων, δεδομένου ότι αποτελεί μια διαδικασία υποκειμενικής εκτίμησης από τη διοίκηση. Ακόμη επισημαίνει, ότι οι εταιρείες συνήθως προχωρούν στη συγκεκριμένη τεχνική για την αποφυγή δημοσιοποίησης απωλειών και τη διατήρηση ενός σταθερού επιπέδου κερδών για μια σειρά ετών.

2.3 Εσωτερικός έλεγχος

Οι Drogalas et al (2018) εξέτασαν το ρόλο του εσωτερικού ελέγχου όπως περιγράφεται στη δήλωση της εταιρικής διακυβέρνησης και την εφαρμογή των καλών πρακτικών όπως αυτές υιοθετούνται από εισηγμένες εταιρείες στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Οι συγγραφείς στηρίχθηκαν σε δεδομένα μέσω ενός ερωτηματολογίου που απεστάλη σε εισηγμένες εταιρείες μεσαίας και μεγάλης κεφαλαιοποίησης. Η έρευνα καταλήγει στο συμπέρασμα ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές περιορίζουν το ρόλο τους στην συμμόρφωση με τους σχετικούς νόμους και αρχές όπως ορίζει η εταιρική διακυβέρνηση αντί να έχουν ένα πιο συμβουλευτικό ρόλο για τη βελτίωση του περιεχομένου και της ποιότητας των πληροφοριών σε αυτή. Τα τελευταία μάλιστα προσθέτουν αξία στην ποιότητα των δηλώσεων εταιρικής διακυβέρνησης και η οποία με τη σειρά της συμβάλει στη παροχή μιας περισσότερο αξιόπιστης και πλήρους πληροφόρησης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Οι Allegrini et al. (2006) ανέφεραν ότι οι υπηρεσίες παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών από τους εσωτερικούς ελεγκτές καταλαμβάνουν ένα σχετικά μικρό μέρος των δραστηριοτήτων του εσωτερικού ελέγχου στην Ευρώπη. Για παράδειγμα στη χώρα του Βελγίου, οι συμβουλευτικές υπηρεσίες καταλαμβάνουν κατά μέσο όρο 12% ετησίως σε χρόνο εργασίας (IIA Belgium, 2006), ενώ στην χώρα της Ιταλίας, ελάχιστες είναι οι εταιρείες (ποσοστό 8% από τις 100 κορυφαίες εταιρείες) που χρησιμοποιούν την λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου στα πλαίσια του συμβουλευτικού της ρόλου. (Allegrini and D'Onza, 2003).

Ο Spathis (2002) προσπάθησε να αναπτύξει ένα μοντέλο που θα είναι ικανό να εντοπίζει τους παράγοντες οι οποίοι θα συνδέονται με περιπτώσεις παραποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Ένα δείγμα εβδομήντα έξι (76) εταιρειών από τις οποίες οι τριάντα οκτώ (38) παρουσίαζαν παραποιημένες οικονομικές καταστάσεις συμπεριλήφθηκαν στην ανάλυση. Δέκα χρηματοοικονομικές μεταβλητές επιλέχθηκαν

ως δυνητικοί προγνωστικοί παράγοντες των ψευδών οικονομικών καταστάσεων με μονομεταβλητές αναλύσεις και πολυμεταβλητές στατιστικές τεχνικές να χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη του συγκεκριμένου μοντέλου. Το μοντέλο βρέθηκε να είναι ακριβές στην ταξινόμηση του συνολικού δείγματος με ποσοστό ακρίβειας άνω του 84% με αυτό συμπερασματικά να σημαίνει ότι θα μπορούσαν να βοηθήσουν τους εσωτερικούς και εξωτερικούς ελεγκτές καθώς και τις φορολογικές αρχές στην ανίχνευση ψευδών χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Οι Raape et al. (2003), σε έρευνα που διεξήχθη σε δεκαπέντε (15) ευρωπαϊκές χώρες, διαπίστωσαν ότι το 64% των ερωτηθέντων (αφορούσαν διευθυντές εσωτερικού ελέγχου) επισήμαναν, ότι σημαντικό ρόλο στις λειτουργίες του εσωτερικού ελέγχου αποτελούν οι συμβουλευτικές υπηρεσίες και οι δραστηριότητες που αφορούν τον διοικητικό έλεγχο. Επιπλέον, το 61% των ερωτηθέντων διαφώνησαν με την πρόταση ότι «αποτελεί καλύτερη επιλογή ο εσωτερικός ελεγκτής να μην εμπλέκεται σε εργασίες που αφορούν συμβουλευτικές δραστηριότητες προκειμένου να διαφυλάσσεται και να διατηρείται η ανεξαρτησία του».

Οι Koutourpis et al. (2018) τόνισαν την ανάγκη της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου να προσαρμοστεί στις νέες απαιτήσεις ψηφιοποίησης των πολλών καθημερινών λειτουργιών. Μέσα από συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν σε μέλη διοικητικού συμβουλίου και εσωτερικούς ελεγκτές στη χώρα του Βελγίου, εξήχθη το συμπέρασμα ότι η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να αναπροσαρμοστεί ώστε να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις επιταγές του νέου ψηφιακού περιβάλλοντος. Πιο αναλυτικά καταλήγουν, ότι οι απαιτούμενες ψηφιακές δεξιότητες των στελεχών αναμένονται να αποκτήσουν ολοένα και μεγαλύτερη σημασία στο κοντινό μέλλον, οι κίνδυνοι που συνδέονται με την ασφάλεια στον κυβερνοχώρο θα πρέπει να αντιμετωπιστούν με τις απαραίτητες επενδύσεις και τέλος νέες τεχνολογίες της πληροφορίας, όπως εργαλεία ανάλυσης δεδομένων κρίνονται απαραίτητα για τη σταδιακή ενσωμάτωση τους στα τμήματα εσωτερικού ελέγχου.

Μία σύντομη διερεύνηση της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου και τον βαθμό στον οποίο τα διεθνή πρότυπα εσωτερικού ελέγχου πρέπει να βελτιωθούν προκειμένου να αποτρέψουν την επανεμφάνιση μιας νέας χρηματοοικονομικής κρίσης κάνουν λόγο στο άρθρο τους οι Chambers and Odar (2015). Σύμφωνα με τους συγγραφείς, ο εσωτερικός

έλεγχος οφείλει να διατηρήσει ενεργή τη δράση του στις διαδικασίες της εταιρικής διακυβέρνησης, ελέγχοντάς τες αποτελεσματικότερα με τη διασφάλιση μιας πιο αξιόπιστης συνεργασίας με τη διοίκηση.

Η εφαρμογή των τεχνικών και η χρήση των εργαλείων προηγμένης τεχνολογίας παρέχουν σημαντικό στρατηγικό πλεονέκτημα σε ένα πολύ ανταγωνιστικό επιχειρηματικό περιβάλλον. Η ραγδαία εισαγωγή της τεχνολογίας της πληροφορίας στη λειτουργία των επιχειρήσεων και σε συνδυασμό με τον αυξημένο όγκο πληροφοριών σημαίνει ότι η ανάγκη για συνεχή και έγκαιρη διασφάλιση πληροφοριών μέσα από τις μεθοδολογίες συνεχούς ελέγχου και εποπτείας καθίσταται ζωτικής σημασίας. Για το σκοπό αυτό οι Alles et al (2012), πραγματοποίησαν μία σειρά από συνεντεύξεις σε στελέχη της διεύθυνσης εσωτερικού ελέγχου και εσωτερικούς ελεγκτές ελεγκτικών οργανισμών, προκειμένου να εξετάσουν τον βαθμό υιοθέτησης της τεχνολογίας και να αξιολογήσουν τον βαθμό που χρησιμοποιείται η μεθοδολογία του συνεχούς εσωτερικού ελέγχου και εποπτείας στις επιχειρήσεις. Αυτό που διαπιστώθηκε είναι ότι αρκετές εταιρείες είχαν ήδη εφαρμόσει κάποια μορφή συνεχούς ελέγχου και συνεχούς παρακολούθησης, ενώ λιγότερες είναι αυτές που προσπαθούν να υιοθετήσουν πιο προηγμένες τεχνολογικά διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου.

Οι Alleyne and Howard (2005), έθιξαν το ζήτημα των φαινομένων απάτης στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και το σκοπό που εξυπηρετούν για να αποκομίσουν την εμπιστοσύνη των επενδυτών. Μέσα από την έρευνα τους, προσπάθησαν να δώσουν απαντήσεις για τον τρόπο με τον οποίο οι ελεγκτές αντιλαμβάνονται την ευθύνη που έχουν για την αποκάλυψη απάτης καθώς και τη φύση και την έκταση που αυτή εμπεριέχει. Η μελέτη πραγματοποιήθηκε για τη νησιωτική χώρα των Μπαρμπάντος και συνολικά σαράντα τρεις (43) ερωτηθέντες (εσωτερικοί ελεγκτές και στελέχη διοίκησης) συμμετείχαν στην έρευνα και ερωτήθηκαν σχετικά με τις αντιλήψεις και τις εμπειρίες τους σχετικά με την απάτη, χρησιμοποιώντας ποιοτικές και ποσοτικές προσεγγίσεις. Διαπιστώνεται ότι οι εταιρείες που διαθέτουν εσωτερικούς ελεγκτές και αποτελεσματικές επιτροπές ελέγχου έχουν στη κατοχή τους περισσότερα και πιο αξιόπιστα εργαλεία ελέγχου για την αντιμετώπιση της πρόληψης και του εντοπισμού της απάτης.

Κεφάλαιο 3: Προσέγγιση – Μεθοδολογία Έρευνας – Ερωτηματολόγιο

3.1 Εισαγωγή

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο γίνεται η περιγραφή της μεθοδολογίας που ακολουθήθηκε για την διεξαγωγή της εμπειρικής έρευνας της εν λόγω διπλωματικής εργασίας. Πιο συγκεκριμένα αναλύεται ο πληθυσμός και το δείγμα που επιλέχθηκε για το σκοπό της εμπειρικής έρευνας. Ύστερα αναφέρεται η δομή και το περιεχόμενο του ερωτηματολογίου που χρησιμοποιήθηκε για την άντληση των πρωτογενών δεδομένων. Τέλος, παρουσιάζεται η στατιστική μεθοδολογία σύμφωνα με την οποία έγινε η επεξεργασία και η ανάλυση των δεδομένων.

3.2 Πληθυσμός και Δείγμα

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με την αποστολή ενός ερωτηματολογίου μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου σε λογιστές, μέλη ελεγκτικών εταιρειών και διοικητικά στελέχη διαφόρων ιδιωτικών εταιρειών (παροχής υπηρεσιών, εμπορικές, μεταποίησης κλπ). Για τον σχεδιασμό του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκε το λογισμικό διαχείρισης ερευνών που προσφέρεται από την εταιρεία της Google με σκοπό την καλύτερη οργάνωση των ερωτημάτων και την άμεση συλλογή των απαντήσεων της έρευνας. Στο Παράρτημα Α παρουσιάζεται το ερωτηματολόγιο όπως αυτό συντάχθηκε και απεστάλη στο πληθυσμό-στόχο της έρευνας. Η χρονική διάρκεια που απαιτήθηκε για την διανομή του ερωτηματολογίου και την συλλογή των δεδομένων ήταν είκοσι οκτώ (28) ημέρες (14/01/2021-10/02/2021).

3.3 Ερωτηματολόγιο Έρευνας

Οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να απαντήσουν στον βαθμό συμφωνίας ή διαφωνίας για μια σειρά από ερωτήσεις. Το σύνολο των ερωτήσεων αποτελείται από είκοσι δύο (22) ερωτήσεις. Πιο συγκεκριμένα, οι ερωτήσεις 1 έως 11 αναφέρονται στο ζήτημα της δημιουργικής λογιστικής και της παραποίησης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, οι ερωτήσεις 12 έως 17 στην λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου και στον ρόλο του εσωτερικού ελεγκτή και τέλος οι ερωτήσεις 18 έως 22 εξετάζουν τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων.

3.4 Μεθοδολογία Στατιστικής Ανάλυσης Ερωτηματολογίου

Για τη στατιστική ανάλυση των απαντήσεων του ερωτηματολογίου, πραγματοποιήθηκε επεξεργασία των δεδομένων με τη χρήση του στατιστικού προγράμματος «SPSS

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

Statistics» (Statistical Package for the Social Sciences) σε συνδυασμό με τη χρήση του προγράμματος Microsoft Excel. Ειδικότερα, η μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε είναι η περιγραφική στατιστική και για την πληρέστερη ανάλυση των αποτελεσμάτων χρησιμοποιήθηκαν τόσο οι πίνακες όσο και τα διαγράμματα.

Κεφάλαιο 4: Παρουσίαση Αποτελεσμάτων Ερωτηματολογίου

4.1 Εισαγωγή

Στη συγκεκριμένη ενότητα παρουσιάζονται τα ευρήματα τα οποία καταγράφηκαν μέσω ερωτηματολογίων και τα οποία αναλύονται με τη βοήθεια της περιγραφικής στατιστικής. Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από ενενήντα δύο (92) άτομα. Ειδικότερα, παρατίθεται η καθεμία ερώτηση ξεχωριστά προκειμένου να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα.

4.2 Αποτελέσματα Ερωτηματολογίου

Οι εκπρόσωποι των επιχειρήσεων κλήθηκαν να απαντήσουν στην πρώτη ερώτηση του ερωτηματολογίου για τον βαθμό στον οποίο χρησιμοποιείται η πρακτική της θεμιτής δημιουργικής λογιστικής κατά την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

1. Ο βαθμός που η θεμιτή δημιουργική λογιστική χρησιμοποιείται κατά την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

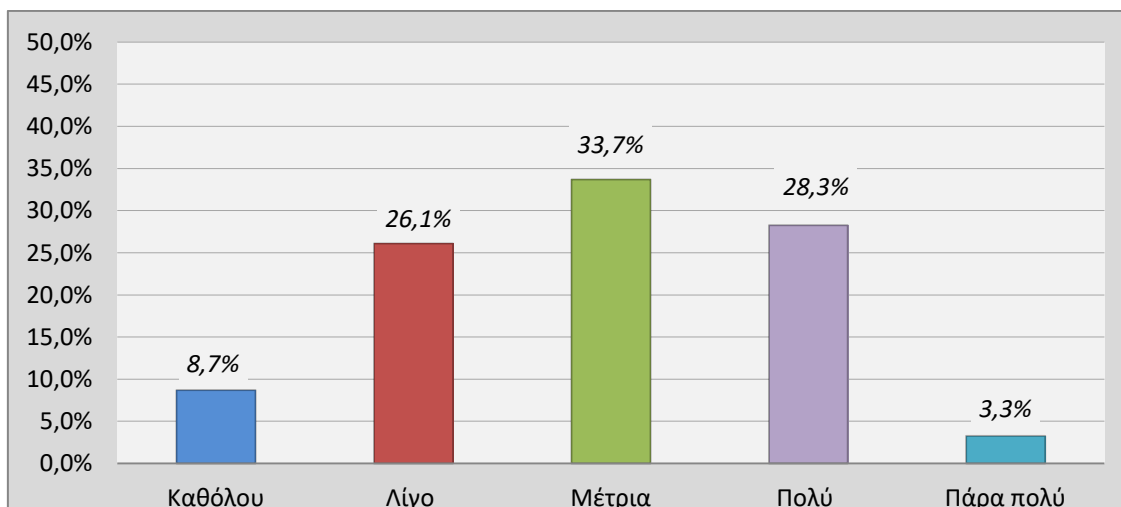
		<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Καθόλου</i>	8	8,7	8,7	8,7
	<i>Λίγο</i>	24	26,1	26,1	34,8
	<i>Μέτρια</i>	31	33,7	33,7	68,5
	<i>Πολύ</i>	26	28,3	28,3	96,7
	<i>Πάρα πολύ</i>	3	3,3	3,3	100,0
	<i>Total</i>	<i>92</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	

Πίνακας 1: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 1

Όπως παρατηρούμε από τα στοιχεία του πίνακα 1, διαπιστώνεται μια διασπορά απαντήσεων ως προς τη χρησιμοποίηση της δημιουργικής λογιστικής από τις επιχειρήσεις διότι αφενός ένα ποσοστό της τάξεως του 26,1% απαντά ότι τα στελέχη κάνουν σε «λίγο» βαθμό χρήση τη συγκεκριμένη πρακτική, αφετέρου ένα αυξημένο ποσοστό (28,3%) δηλώνει ότι η θεμιτή δημιουργική λογιστική ασκείται σε «πολύ» βαθμό κατά την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Αξίζει ακόμη να σημειωθεί ότι το μεγαλύτερο ποσοστό σε απαντήσεις (31) συγκέντρωσε η «μέτρια»

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

βαθμού χρήση της δημιουργικής λογιστικής. Παρακάτω μπορούμε να δούμε τα αποτελέσματα και διαγραμματικά.

Διάγραμμα 1: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 1

Εν συνεχεία, η ερώτηση 2 διερευνά το βαθμό που η δημιουργική λογιστική είναι ικανή να οδηγήσει στη διάπραξη περιστατικών οικονομικού εγκλήματος στις επιχειρήσεις.

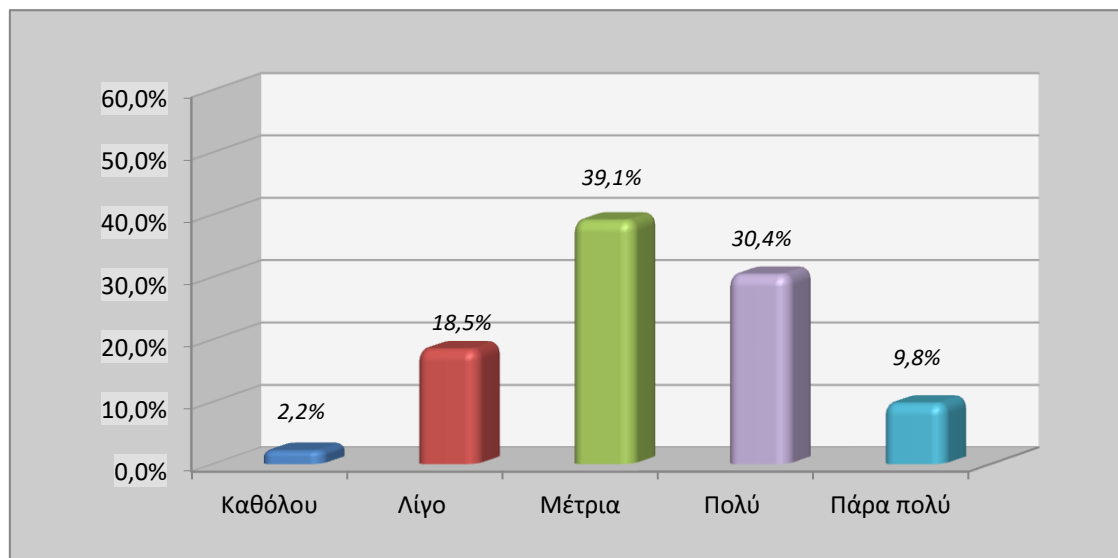
2. Ο βαθμός που η δημιουργική λογιστική οδηγεί στη διάπραξη περιστατικών οικονομικού εγκλήματος

	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Καθόλου</i>	2	2,2	2,2	2,2
<i>Λίγο</i>	17	18,5	18,5	20,7
<i>Μέτρια</i>	36	39,1	39,1	59,8
<i>Πολύ</i>	28	30,4	30,4	90,2
<i>Πάρα πολύ</i>	9	9,8	9,8	100,0
<i>Total</i>	92	100,0	100,0	

Πίνακας 2: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 2

Τα δεδομένα του πίνακα 2 αποκαλύπτουν ότι ποσοστό 39,1% των ερωτηθέντων (που αντιστοιχεί και στο μεγαλύτερο ποσοστό των απαντήσεων), θεωρεί ότι η δημιουργική λογιστική ούτε λίγο ούτε πολύ μπορεί να προκαλέσει περιστατικά οικονομικού

εγκλήματος στις επιχειρήσεις. Επιπρόσθετα, ένα υψηλό ποσοστό της τάξεως του 30,4%, χαρακτήρισε ως «πολύ» τον βαθμό που η πρακτική αυτή αποτελεί αρωγό στην εμφάνιση περιστατικών οικονομικού εγκλήματος.

Διάγραμμα 2: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 2

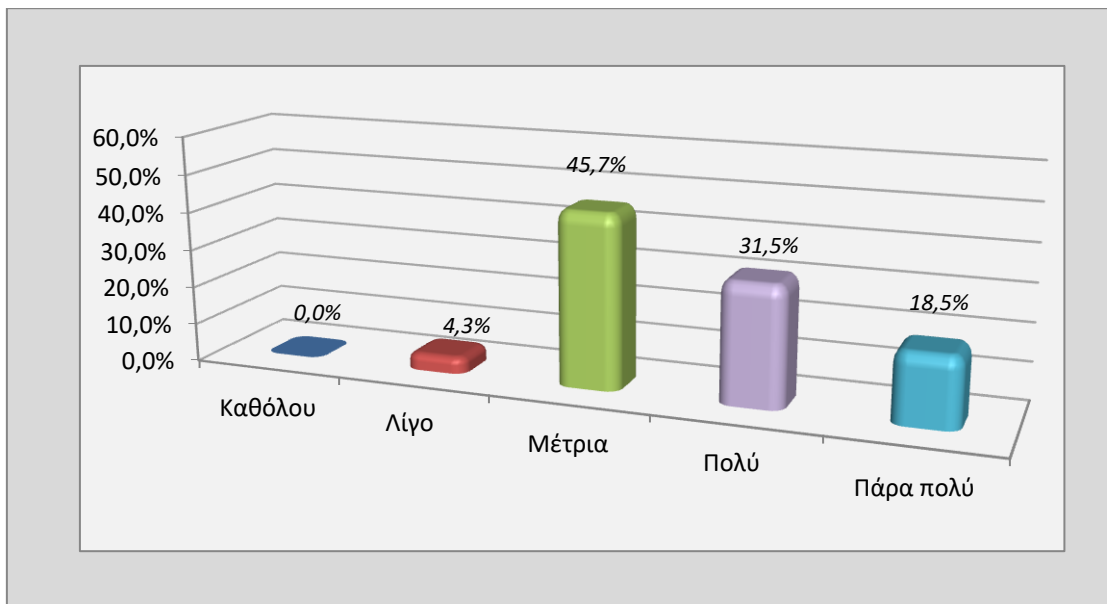
Αναφορικά με την επίδραση που έχει η δημιουργική λογιστική στην αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και το βαθμό στον οποίο οι πληροφορίες που αποτυπώνονται σε αυτές παρουσιάζονται ακριβείς, κάνει λόγο η ερώτηση 3. Παρακάτω τα αποτελέσματα που εξήχθησαν:

3. Η επίδραση της δημιουργικής λογιστικής στην αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Καθόλου</i>	0	0,0	0,0
	<i>Λίγο</i>	4	4,3	4,3
	<i>Μέτρια</i>	42	45,7	50,0
	<i>Πολύ</i>	29	31,5	81,5
	<i>Πάρα πολύ</i>	17	18,5	100,0
	<i>Total</i>	92	100,0	100,0

Πίνακας 3: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 3

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, από το σύνολο των 92 ερωτηθέντων, ένα σημαντικό ποσοστό (31,5%) θεωρεί ότι η δημιουργική λογιστική έχει έντονη επίδραση στην αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων με αυτό να σημαίνει ότι τα οικονομικά μεγέθη, όπως αυτά αναλύονται και επεξεργάζονται από τους διάφορους χρήστες, εμπεριέχουν αρκετή δόση αμφισβήτησης ως προς την ακρίβεια και εγκυρότητα τους. Μάλιστα δεν θα πρέπει να μην αναφερθεί το γεγονός ότι ένα ποσοστό της τάξεως του 45,7% δηλώνει ότι η δημιουργική λογιστική επηρεάζει σε μέτριο βαθμό την αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Διάγραμμα 3: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 3

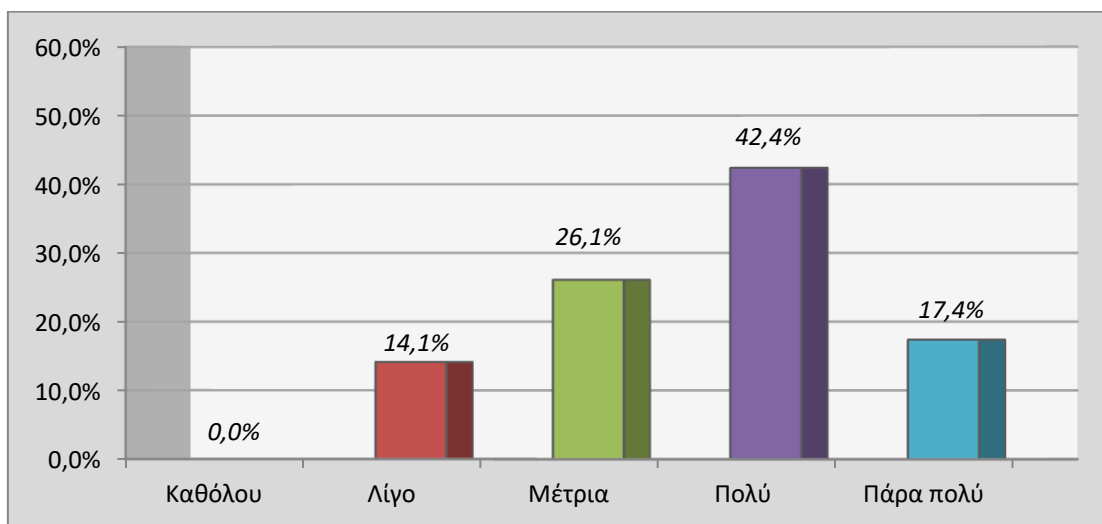
Στην επόμενη ερώτηση, εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο η δημιουργική λογιστική χρησιμοποιείται προκειμένου να επηρεάσει την γνώμη των διαφόρων ομάδων ενδιαφερόντων. Όπως θα δούμε παρακάτω, οι ομάδες ενδιαφερόντων στις οποίες γίνεται η ανάλυση είναι οι επενδυτές, οι δανειστές, το ευρύ κοινό (ανταγωνίστριες εταιρείες, περιβαλλοντικές οργανώσεις κλπ.), οι προμηθευτές και τέλος οι πελάτες.

4.1 Ο βαθμός που η δημιουργική λογιστική χρησιμοποιείται για να επηρεάσει την γνώμη των επενδυτών

		<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Καθόλου</i>	<i>0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
	<i>Λίγο</i>	<i>13</i>	<i>14,1</i>	<i>14,1</i>	<i>14,1</i>
	<i>Μέτρια</i>	<i>24</i>	<i>26,1</i>	<i>26,1</i>	<i>40,2</i>
	<i>Πολύ</i>	<i>39</i>	<i>42,4</i>	<i>42,4</i>	<i>82,6</i>
	<i>Πάρα πολύ</i>	<i>16</i>	<i>17,4</i>	<i>17,4</i>	<i>100,0</i>
	<i>Total</i>	<i>92</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	

Πίνακας 4.1: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 4.1

Από τον πίνακα 4.1 διαπιστώνεται, ότι 39 από τους 92 ερωτηθέντες (ποσοστό 42,4%) χαρακτηρίζουν ως «πολύ» τον βαθμό που η δημιουργική λογιστική χρησιμοποιείται για να παραπλανήσει το επενδυτικό κοινό. Ακολουθεί η απάντηση «μέτρια» η οποία συγκεντρώνει ποσοστό 26,1%. Αξίζει να σημειωθεί ότι η επιλογή «καθόλου» δεν συγκέντρωσε καμία απάντηση.

Διάγραμμα 4.1: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 4.1

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

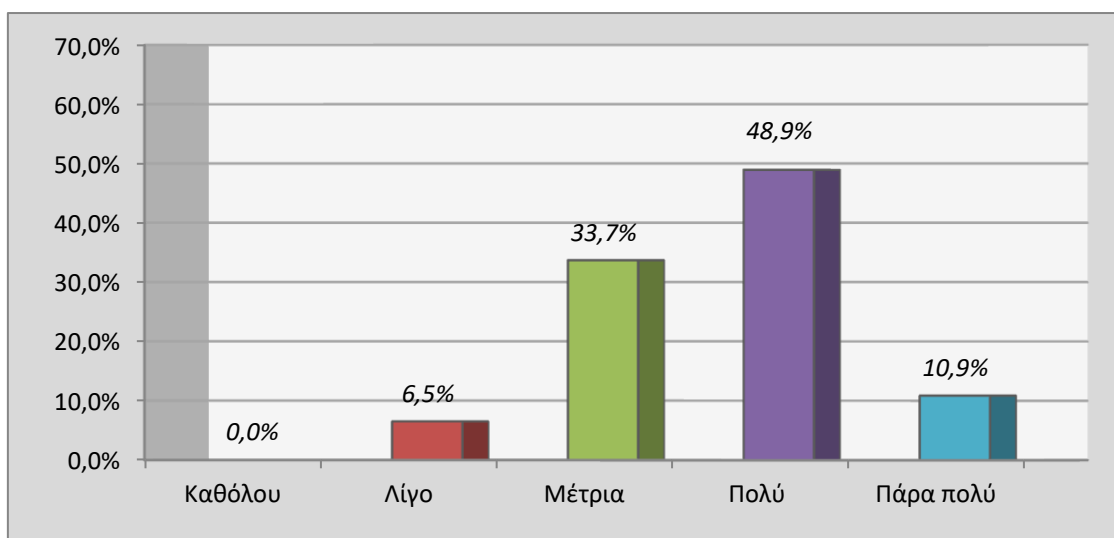
Αναφορικά με το κατά πόσο η δημιουργική λογιστική χρησιμοποιείται για να επηρεάσει αποκλειστικά την γνώμη των δανειστών, τα αποτελέσματα αποτυπώνονται στον παρακάτω πίνακα 4.2.

4.2 Ο βαθμός που η δημιουργική λογιστική χρησιμοποιείται για να επηρεάσει την γνώμη των δανειστών

		<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Καθόλου</i>	<i>0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>
	<i>Λίγο</i>	<i>6</i>	<i>6,5</i>	<i>6,5</i>	<i>6,5</i>
	<i>Μέτρια</i>	<i>31</i>	<i>33,7</i>	<i>33,7</i>	<i>40,2</i>
	<i>Πολύ</i>	<i>45</i>	<i>48,9</i>	<i>48,9</i>	<i>89,1</i>
	<i>Πάρα πολύ</i>	<i>10</i>	<i>10,9</i>	<i>10,9</i>	<i>100,0</i>
	<i>Total</i>	<i>92</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	

Πίνακας 4.2: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 4.2

Μπορεί κανείς εύκολα να διακρίνει, ότι το 48,9% των ερωτηθέντων ισχυρίζεται ότι η χρήση της δημιουργικής λογιστικής για λόγους προσέλκυσης κεφαλαίων από τους δανειστές της γίνεται σε «πολύ» βαθμό ενώ ακολουθεί ποσοστό 33,7% το οποίο απαντά σε «μέτριο» βαθμό. Παρατηρούμε επίσης ότι οι υπόλοιπες επιλογές συγκεντρώνουν αρκετά μικρότερο αριθμό απαντήσεων, ήτοι 10,9% και 6,5% με την επιλογή «καθόλου» να μην την έχει απαντήσει κάποιος ερωτηθείς.

Διάγραμμα 4.2: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 4.2

Στον παρακάτω πίνακα 4.3 αποτυπώνονται τα αποτελέσματα των απαντήσεων του δείγματος σχετικά με τον βαθμό που η χρήση της δημιουργικής λογιστικής χρησιμοποιείται για να επηρεάσει την γνώμη του ευρύ κοινού.

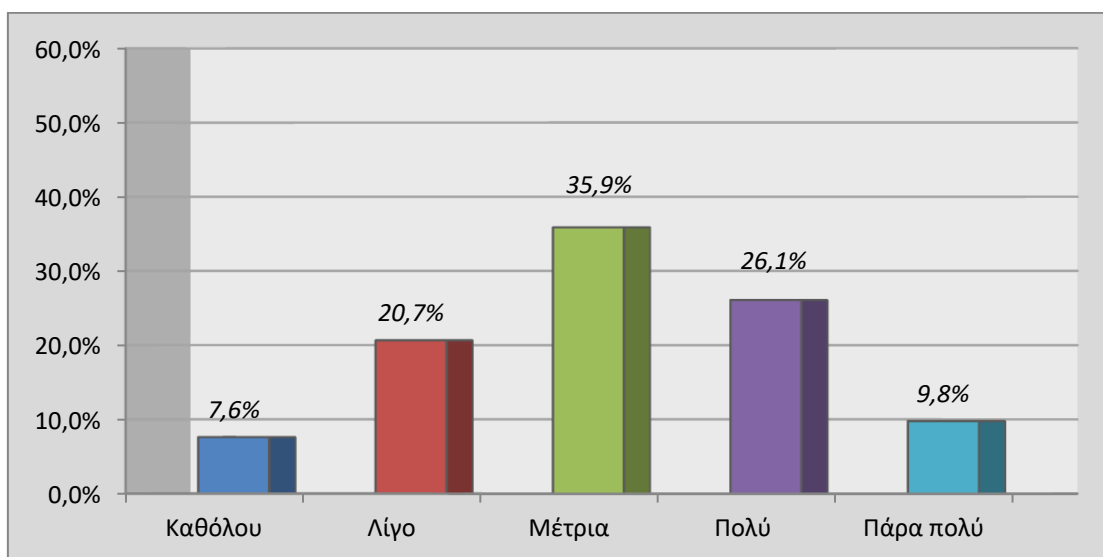
4.3 Ο βαθμός που η δημιουργική λογιστική χρησιμοποιείται για να επηρεάσει την γνώμη του ευρύ κοινού

	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Καθόλου</i>	<i>7</i>	<i>7,6</i>	<i>7,6</i>
	<i>Λίγο</i>	<i>19</i>	<i>20,7</i>	<i>28,3</i>
	<i>Μέτρια</i>	<i>33</i>	<i>35,9</i>	<i>64,1</i>
	<i>Πολύ</i>	<i>24</i>	<i>26,1</i>	<i>90,2</i>
	<i>Πάρα πολύ</i>	<i>9</i>	<i>9,8</i>	<i>100,0</i>
	<i>Total</i>	<i>92</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

Πίνακας 4.3: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 4.3

Τα αποτελέσματα καταδεικνύουν ότι δεν υπάρχει σαφές συμπέρασμα ως προς το σκοπό που έχει η πρακτική της δημιουργικής λογιστικής απέναντι στο ευρύ κοινό (ανταγωνίστριες εταιρείες, περιβαλλοντικές οργανώσεις κλπ). Πιο συγκεκριμένα, ένα ποσοστό της τάξεως του 35,9% παραδέχεται ότι σε μέτριο βαθμό γίνεται χρήση της δημιουργικής λογιστικής για να επηρεάσει την γνώμη των λοιπών ομάδων ενδιαφερόντων ενώ ποσοστό 26,1% και 20,7% αναφέρει σε «πολύ» βαθμό και σε «μικρό» βαθμό αντίστοιχα. Παρακάτω τα αποτελέσματα και διαγραμματικά:

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

Διάγραμμα 4.3: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 4.3

Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα αναφορικά με τον βαθμό που η δημιουργική λογιστική χρησιμοποιείται για λόγους επηρεασμού της γνώμης των προμηθευτών.

4.4 Ο βαθμός που η δημιουργική λογιστική χρησιμοποιείται για να επηρεάσει την γνώμη των προμηθευτών

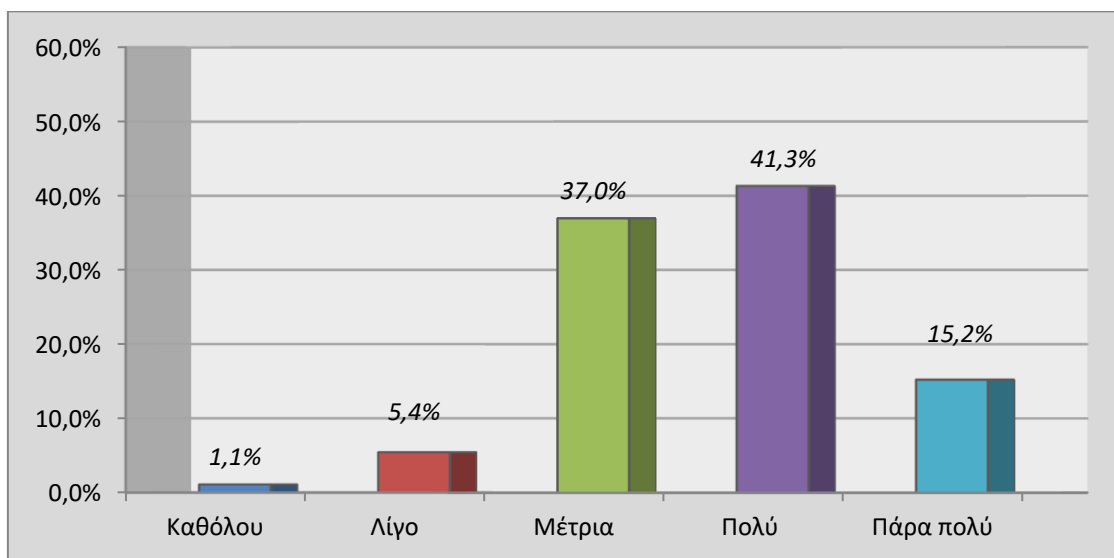
	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Καθόλου</i>	<i>1</i>	<i>1,1</i>	<i>1,1</i>
	<i>Λίγο</i>	<i>5</i>	<i>5,4</i>	<i>6,5</i>
	<i>Μέτρια</i>	<i>34</i>	<i>37,0</i>	<i>43,5</i>
	<i>Πολύ</i>	<i>38</i>	<i>41,3</i>	<i>84,8</i>
	<i>Πάρα πολύ</i>	<i>14</i>	<i>15,2</i>	<i>100,0</i>
	<i>Total</i>	<i>92</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>

Πίνακας 4.4: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 4.4

Παρατηρείται ότι 38 από τους συνολικά 92 συμμετέχοντες του ερωτηματολογίου (ποσοστό 41,3%), πιστεύουν ότι σε «πολύ» βαθμό η δημιουργική λογιστική χρησιμοποιείται με στόχο να επηρεάσει την γνώμη των προμηθευτών ενώ σε δεύτερη επικρατούσα θέση βρίσκεται η απάντηση σε «μέτριο» βαθμό με τις συνολικές

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

απαντήσεις να ανέρχονται σε 34 (ποσοστό 37,0%). Ακολουθεί η απάντηση σε «πάρα πολύ» βαθμό με ποσοστό 15,2% και ακολουθούν οι απαντήσεις «λίγο» (5,4%) και «καθόλου» (1,1%). Στο παρακάτω διάγραμμα τα αποτελέσματα σε ποσοστιαία κλίμακα.

Διάγραμμα 4.4: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 4.4

Τέλος αναφορικά με το κατά πόσο η δημιουργική λογιστική χρησιμοποιείται για να επηρεάσει την γνώμη των πελατών εξάγονται τα κάτωθι συμπεράσματα.

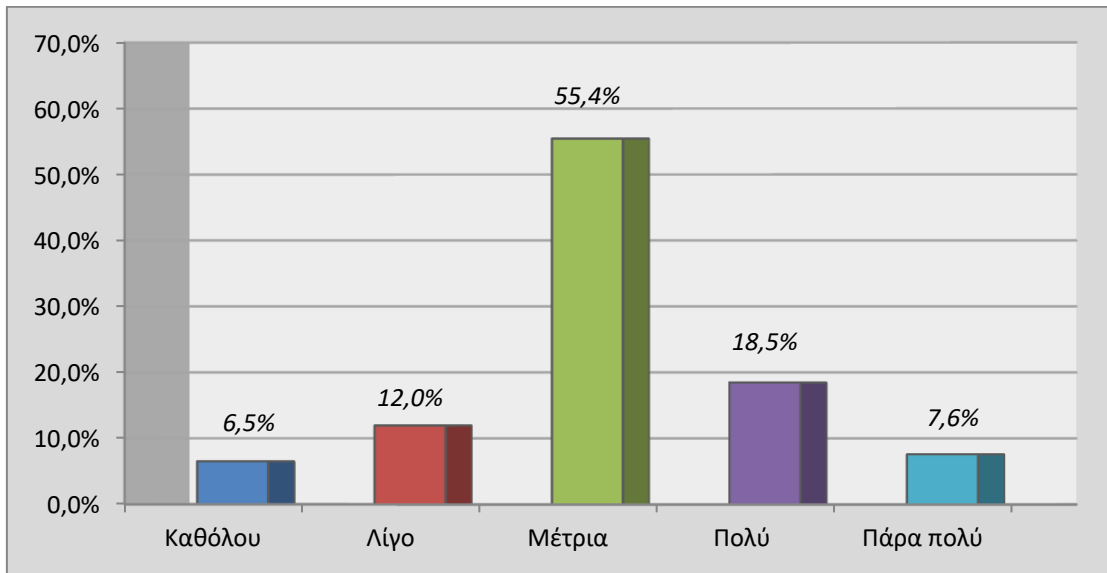
4.5 Ο βαθμός που η δημιουργική λογιστική χρησιμοποιείται για να επηρεάσει την γνώμη των πελατών

		<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Καθόλου</i>	6	6,5	6,5	6,5
	<i>Λίγο</i>	11	12,0	12,0	18,5
	<i>Μέτρια</i>	51	55,4	55,4	73,9
	<i>Πολύ</i>	17	18,5	18,5	92,4
	<i>Πάρα πολύ</i>	7	7,6	7,6	100,0
	<i>Total</i>	92	100,0	100,0	

Πίνακας 4.5: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 4.5

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

Λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα του πίνακα 4.5, διαπιστώνεται ότι η πλειονότητα των ερωτηθέντων με ποσοστό 55,4% που αντιστοιχεί σε 51 άτομα του δείγματος, ισχυρίστηκε ότι σκοπός της χρήσης της δημιουργικής λογιστικής είναι να επηρεάσει σε «μέτριο» βαθμό την γνώμη των πελατών. Μόλις το 18,5% των συμμετεχόντων απάντησε σε «πολύ» βαθμό ενώ οι υπόλοιπες επιλογές έλαβαν ελάχιστες απαντήσεις. Τα αποτελέσματα απεικονίζονται διαγραμματικά στον παρακάτω πίνακα.

Διάγραμμα 4.5: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 4.5

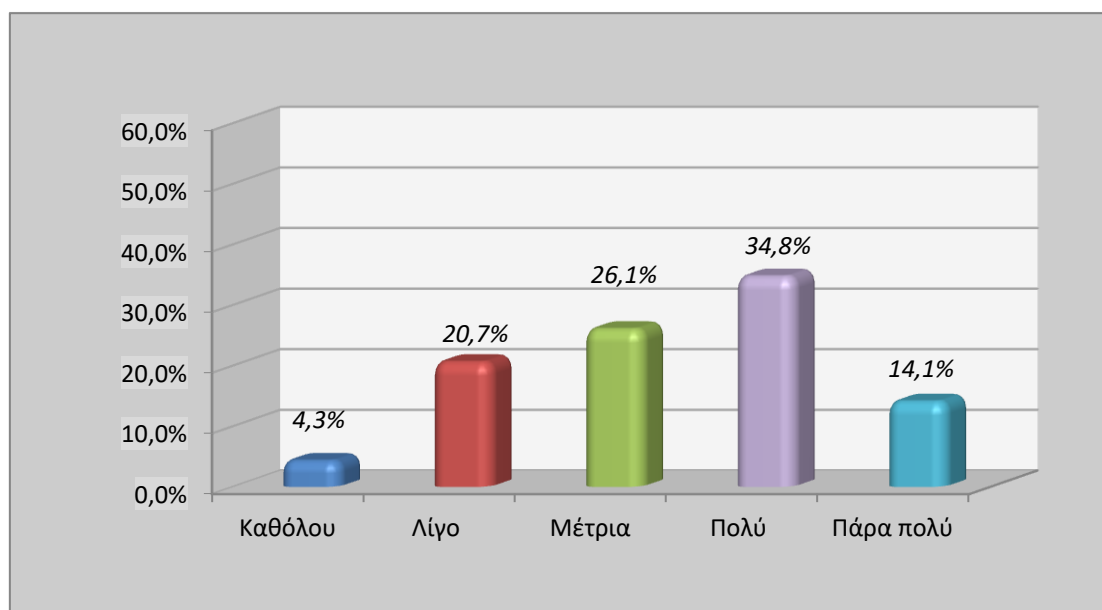
Η 5^η ερώτηση που έπεται, διερευνά τον βαθμό στον οποίο η δημιουργική λογιστική αποτελεί κίνδυνο για τη βιωσιμότητα της επιχείρησης. Τα αποτελέσματα εμφανίζονται στον ακόλουθο πίνακα.

5. Κίνδυνος βιωσιμότητας της επιχείρησης λόγω της δημιουργικής λογιστικής

	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Καθόλου</i>	4	4,3	4,3
	<i>Λίγο</i>	19	20,7	25,0
	<i>Μέτρια</i>	24	26,1	51,1
	<i>Πολύ</i>	32	34,8	85,9
	<i>Πάρα πολύ</i>	13	14,1	100,0
	<i>Total</i>	92	100,0	100,0

Πίνακας 5: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 5

Στη συγκεκριμένη ερώτηση το 34,8% των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα θεωρεί ότι η δημιουργική λογιστική συνδέεται σε «πολύ» βαθμό με τον κίνδυνο η επιχείρηση να εμφανίσει μελλοντικό πρόβλημα βιωσιμότητας. Το επόμενο μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων (26,1%) πιστεύει ότι η δημιουργική λογιστική θέτει σε «μέτριο» βαθμό σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα της επιχείρησης ενώ στα ίδια περίπου επίπεδα (ποσοστό 20,7%) βρίσκεται και η επιλογή «λίγο». Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται και διαγραμματικά.

Διάγραμμα 5: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 5.

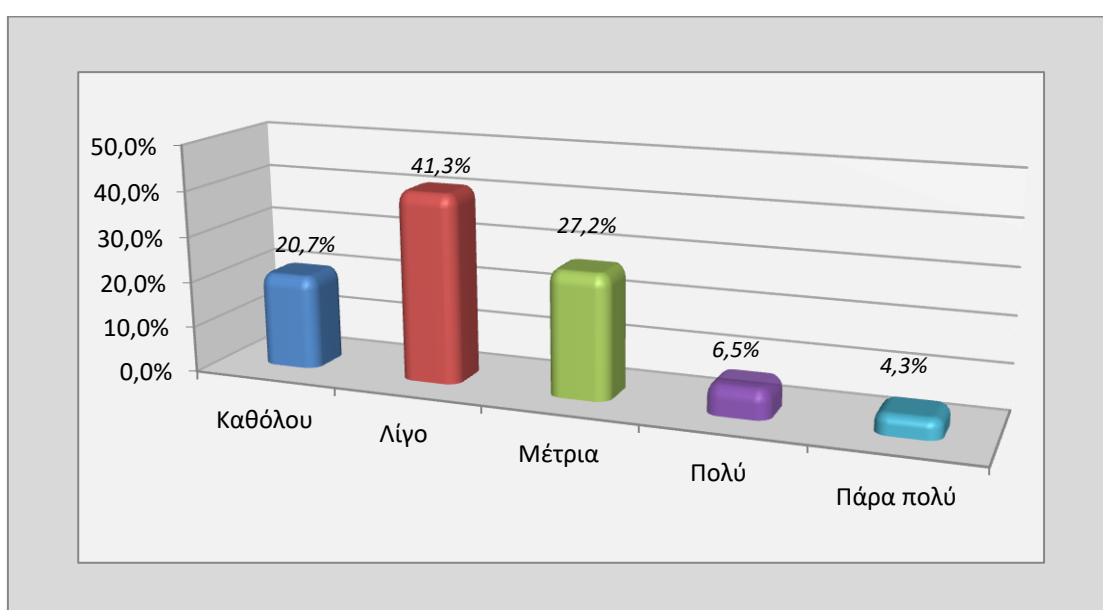
Ακολουθεί η 6^η ερώτηση στην οποία εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα εμποδίζουν την εφαρμογή της δημιουργικής λογιστικής.

6. Ο περιορισμός εφαρμογής της δημιουργικής λογιστικής λόγω των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων

		<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Καθόλου</i>	19	20,7	20,7	20,7
	<i>Λίγο</i>	38	41,3	41,3	61,0
	<i>Μέτρια</i>	25	27,2	27,2	89,2
	<i>Πολύ</i>	6	6,5	6,5	95,7
	<i>Πάρα πολύ</i>	4	4,3	4,3	100,0
	<i>Total</i>	<i>92</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	

Πίνακας 6: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 6

Κρίνοντας τα αποτελέσματα του πίνακα 6, παρατηρούμε ότι τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα εμφανίζουν αδυναμίες ως προς τον περιορισμό της εφαρμογής της δημιουργικής λογιστικής. Αυτό επιβεβαιώνεται από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων αφού ένα μεγάλο ποσοστό (41,3%) θεωρεί ως «λίγο» τον βαθμό που τα Ε.Λ.Π. περιορίζουν στην εφαρμογή της, ενώ ακολουθεί η απάντηση «μέτρια» σε ποσοστό 27,2% και «καθόλου» σε ποσοστό 20,7%. Δεδομένου ότι υπάρχει ένα σημαντικό ποσοστό της τάξης του 89,2% το οποίο συμφωνεί με τις ανωτέρω προτάσεις, το σημείο αυτό πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη αφού αναδεικνύει την ανάγκη βελτιωτικών ενεργειών προς αυτή την κατεύθυνση.

Διάγραμμα 6: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 6

Η 7^η ερώτηση που ακολουθεί αξιολογεί τον βαθμό στον οποίο η διαχείριση των κερδών που επιτυγχάνεται μέσω της δημιουργικής λογιστικής επιδρά στην εταιρική ταυτότητα.

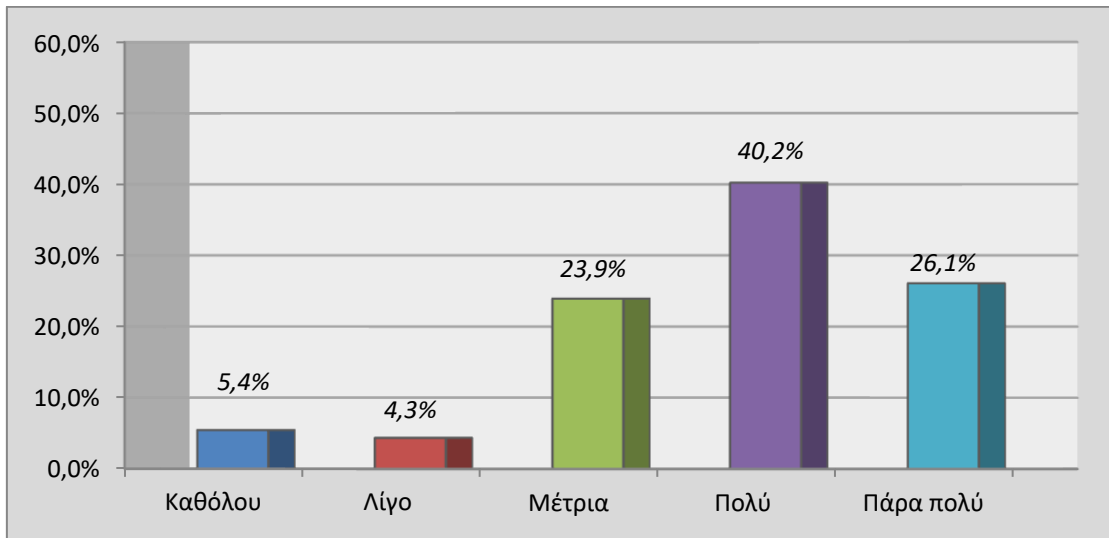
7. Η επίδραση της διαχείρισης των κερδών στην εταιρική ταυτότητα

		<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Καθόλου</i>	5	5,4	5,4	5,4
	<i>Λίγο</i>	4	4,3	4,3	9,8
	<i>Μέτρια</i>	22	23,9	23,9	33,7
	<i>Πολύ</i>	37	40,2	40,2	73,9
	<i>Πάρα πολύ</i>	24	26,1	26,1	100,0
	<i>Total</i>	<i>92</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	

Πίνακας 7: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 7

Από τα δεδομένα του παραπάνω πίνακα, αυτό που κεντρίζει το ενδιαφέρον είναι ότι η χειραγώγηση των κερδών έχει θετικό αντίκτυπο στην εταιρική εικόνα και φήμη της εταιρείας ή του οργανισμού. Είναι εύκολα ορατό, ότι περίπου τα 2/3 των ερωτηθέντων πιστεύει ακράδαντα ότι η διαχείριση των κερδών, λόγω των ωφελμιστικών σκοπών που εξυπηρετεί, επηρεάζει σε «πολύ» και «πάρα πολύ» μεγάλο βαθμό την αναγνώριση της επιχείρησης μεταξύ των υπολοίπων που δραστηριοποιούνται στην αγορά. Παρακάτω τα αποτελέσματα και διαγραμματικά.

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

Διάγραμμα 7: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 7

Στην ερώτηση 8 γίνεται λόγος για τον βαθμό στον οποίο ο λογιστικός χειρισμός της κεφαλαιοποίησης των εξόδων επιδέχεται παραποίηση.

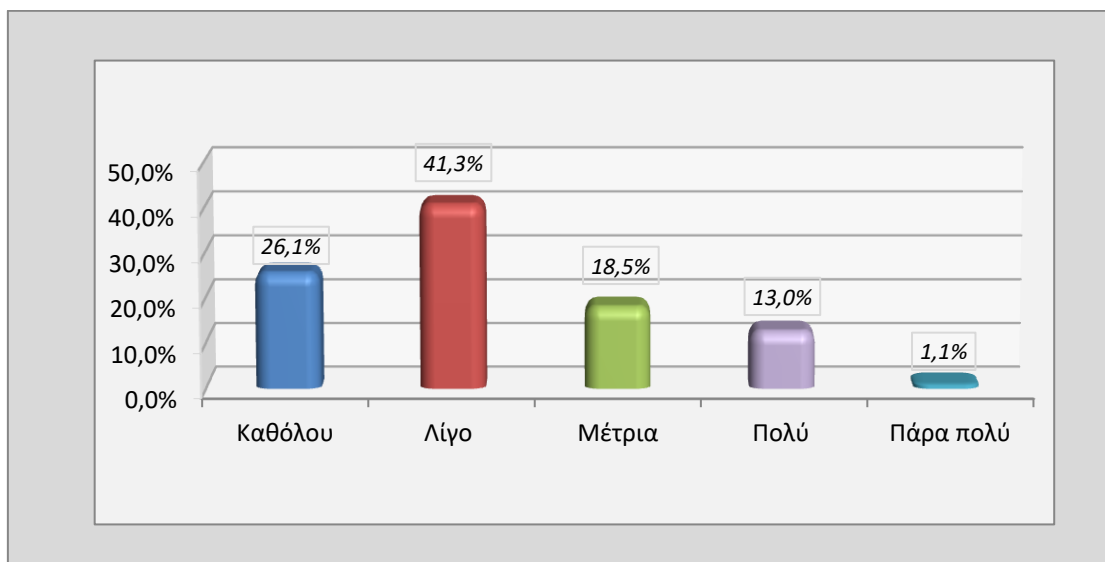
8. Ο βαθμός παραποίησης του λογιστικού χειρισμού της κεφαλαιοποίησης των εξόδων

		<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Καθόλου</i>	24	26,1	26,1	26,1
	<i>Λίγο</i>	38	41,3	41,3	67,4
	<i>Μέτρια</i>	17	18,5	18,5	85,9
	<i>Πολύ</i>	12	13,0	13,0	98,9
	<i>Πάρα πολύ</i>	1	1,1	1,1	100,0
	<i>Total</i>	92	100,0	100,0	

Πίνακας 8: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 8

Τα δεδομένα του πίνακα 8 φανερώνουν ότι ποσοστό 41,3%, που αντιστοιχεί σε αριθμό 38 συμμετεχόντων, καταδεικνύει ότι σε «λίγο» βαθμό γίνεται λανθασμένος λογιστικός χειρισμός σε ζητήματα που αφορούν την κεφαλαιοποίηση των εξόδων της επιχείρησης ενώ ακολουθούν τα ποσοστά 26,1% και 18,5% των ερωτηθέντων που απαντούν σε «καθόλου» και «μέτριο» βαθμό αντίστοιχα. Στο παρακάτω διάγραμμα 8 παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που έχουν αναφερθεί προηγουμένως.

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

Διάγραμμα 8: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 8

Στην 9^η ερώτηση αξιολογείται ο βαθμός στον οποίο ο λογιστικός χειρισμός των αποσβέσεων των παγίων στοιχείων επιδέχεται παραποίηση.

9. Ο βαθμός παραποίησης του λογιστικού χειρισμού των αποσβέσεων των παγίων στοιχείων

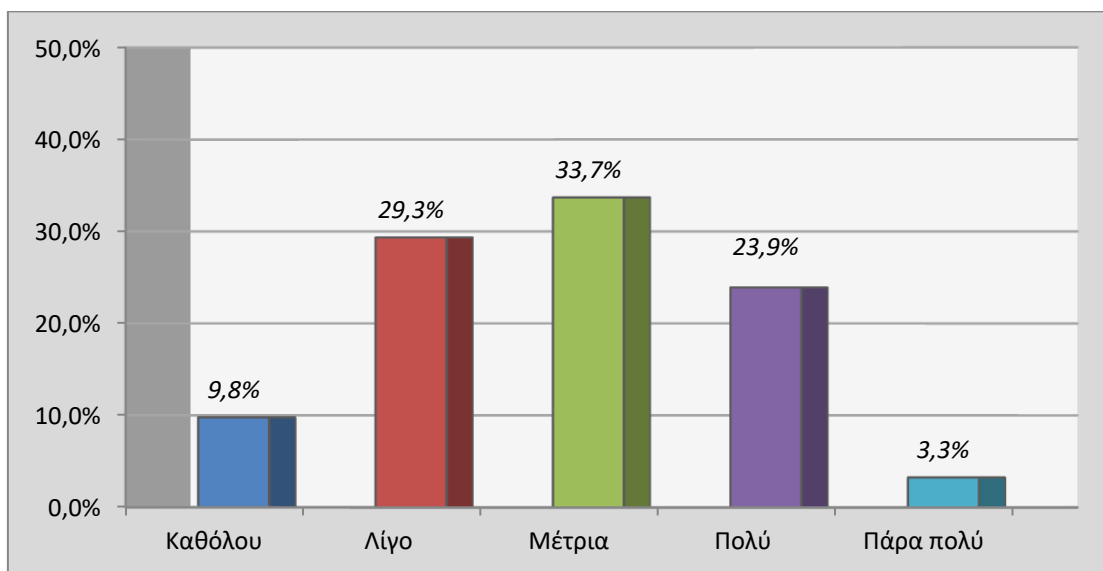
	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Καθόλου</i>	9	9,8	9,8	9,8
<i>Λίγο</i>	27	29,3	29,3	39,1
<i>Μέτρια</i>	31	33,7	33,7	72,8
<i>Πολύ</i>	22	23,9	23,9	96,7
<i>Πάρα πολύ</i>	3	3,3	3,3	100,0
<i>Total</i>	92	100,0	100,0	

Πίνακας 9: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 9

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των απαντήσεων του δείγματος για την ανωτέρω ερώτηση, γίνεται σαφές ότι δεν εξάγεται κάποιο ξεκάθαρο συμπέρασμα ως προς τον βαθμό που χρησιμοποιείται ο εσκεμμένος και λανθασμένος λογιστικός χειρισμός των αποσβέσεων των παγίων στοιχείων, αφού ποσοστό της τάξεως του 29,3% απαντά σε

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

«λίγο» βαθμό, ποσοστό 33,7% σε «μέτριο» βαθμό και 23,9% σε «πολύ» βαθμό. Ακόμη ένας μικρός αριθμός ατόμων (9 απαντήσεις) επιλέγει την απάντηση «καθόλου» και ένας ελάχιστος αριθμός ατόμων (3 απαντήσεις) την απάντηση «πάρα πολύ». Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται παρακάτω και διαγραμματικά.

Διάγραμμα 9: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 9

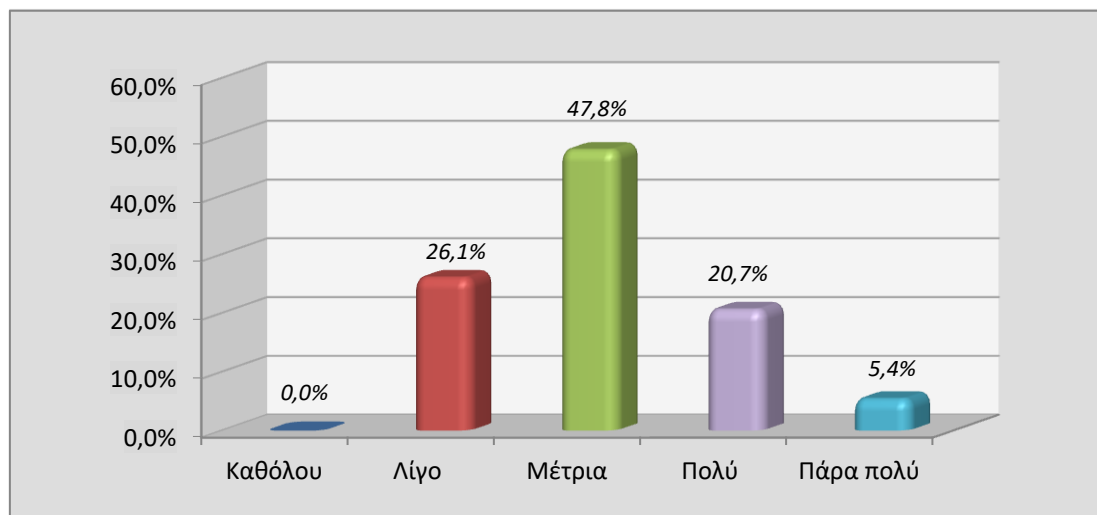
Επιπρόσθετα στην επόμενη ερώτηση διερευνάται ο βαθμός στον οποίο ο λογιστικός χειρισμός στη βάση των δεδουλευμένων στοιχείων επιδέχεται παραποίηση.

10. Ο βαθμός παραποίησης του λογιστικού χειρισμού στη βάση των δεδουλευμένων στοιχείων

		<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Καθόλου</i>	0	0,0	0,0	0,0
	<i>Λίγο</i>	24	26,1	26,1	26,1
	<i>Μέτρια</i>	44	47,8	47,8	73,9
	<i>Πολύ</i>	19	20,7	20,7	94,6
	<i>Πάρα πολύ</i>	5	5,4	5,4	100,0
	<i>Total</i>	92	100,0	100,0	

Πίνακας 10: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 10

Η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος (ποσοστό 47,8%) απαντά ότι ο βαθμός που χρησιμοποιείται η παραποίηση των οικονομικών μεγεθών μέσω της μεθόδου της αρχής των δεδουλευμένων είναι «μέτρια». Ακολουθεί ποσοστό 26,1% που απαντά σε «λίγο» βαθμό και ποσοστό 20,7% που απαντά σε «πολύ» βαθμό. Τέλος, άξιο προσοχής αποτελεί το σημείο όπου η επιλογή «καθόλου» δεν συγκεντρώνει καμία απάντηση.

Διάγραμμα 10: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 10

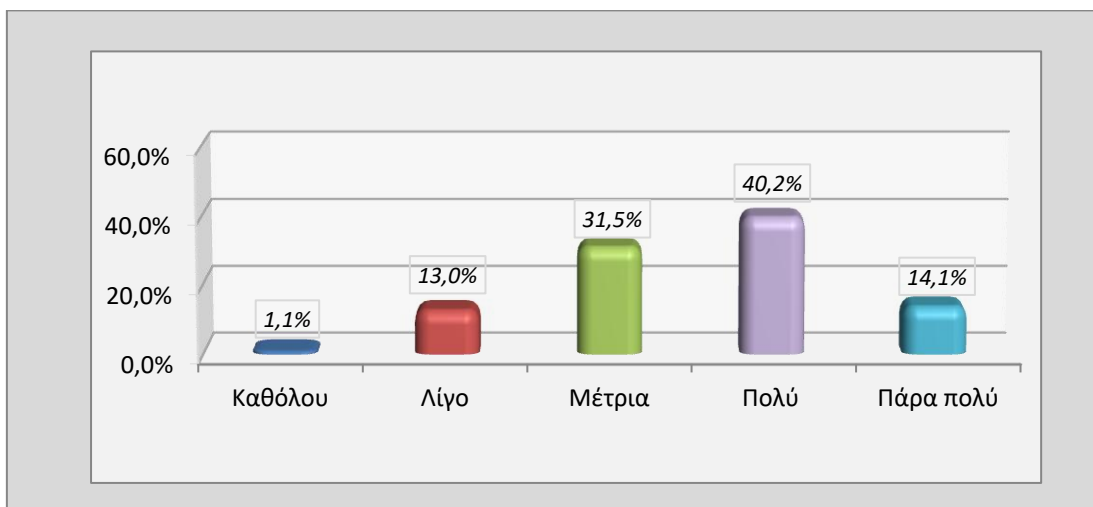
Στην 11^η ερώτηση οι συμμετέχοντες του ερωτηματολογίου καλούνται να αξιολογήσουν για καθένα από τα παρακάτω κίνητρα, τον βαθμό που αυτά διαδραματίζουν ρόλο με σκοπό την παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

11.1 Η αποφυγή δημοσιοποίησης αρνητικών σημαδιών ως κίνητρο για παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

		<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Καθόλου</i>	<i>1</i>	<i>1,1</i>	<i>1,1</i>	<i>1,1</i>
	<i>Λίγο</i>	<i>12</i>	<i>13,0</i>	<i>13,0</i>	<i>14,1</i>
	<i>Μέτρια</i>	<i>29</i>	<i>31,5</i>	<i>31,5</i>	<i>45,7</i>
	<i>Πολύ</i>	<i>37</i>	<i>40,2</i>	<i>40,2</i>	<i>85,9</i>
	<i>Πάρα πολύ</i>	<i>13</i>	<i>14,1</i>	<i>14,1</i>	<i>100,0</i>
	<i>Total</i>	<i>92</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	

Πίνακας 11.1: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 11.1

Πιο συγκεκριμένα στον πίνακα 11.1 εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο η αποφυγή δημοσιοποίησης αρνητικών σημαδιών για την εταιρεία λειτουργεί ως κίνητρο προκειμένου τα στελέχη να προβαίνουν στην παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Όπως παρατηρούμε, ποσοστό 40,2% των ερωτηθέντων δηλώνει ότι σε «πολύ» βαθμό η αποφυγή αποκάλυψης αρνητικών αποτελεσμάτων για την εταιρεία αποτελεί κίνητρο για την παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων ενώ ποσοστό 14,1% πιστεύει σε «πάρα πολύ» βαθμό και 31,5% σε «μέτρια» βαθμό. Παρακάτω βλέπουμε και τα αποτελέσματα διαγραμματικά.

Διάγραμμα 11.1: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 11.1

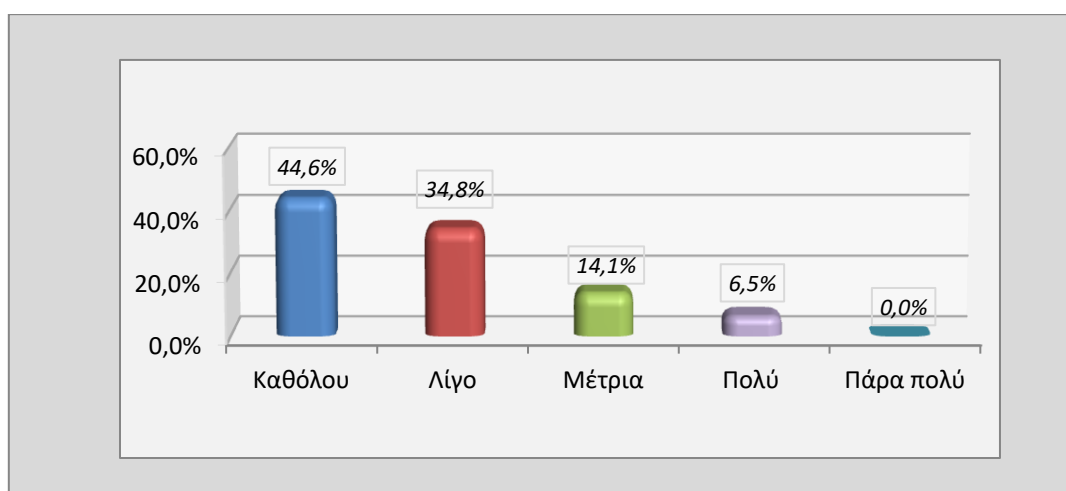
Ακόμη τίθεται ως ερώτηση, η αξιολόγηση του βαθμού που το πολιτικό κόστος αποτελεί κίνητρο για την παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

11.2 Το πολιτικό κόστος ως κίνητρο για παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

		<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Καθόλου</i>	41	44,6	44,6	44,6
	<i>Λίγο</i>	32	34,8	34,8	79,3
	<i>Μέτρια</i>	13	14,1	14,1	93,5
	<i>Πολύ</i>	6	6,5	6,5	100,0
	<i>Πάρα πολύ</i>	0	0,0	0,0	100,0
	<i>Total</i>		92	100,0	100,0

Πίνακας 11.2: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 11.2

Από τον παραπάνω πίνακα διακρίνεται ότι τα άτομα που πιστεύουν ότι το πολιτικό κόστος διαδραματίζει ρόλο ως κίνητρο για την παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων σε «μέτρια» βαθμό είναι 13 (ποσοστό 14,1%), 32 (ποσοστό 34,8%) σε «λίγο» βαθμό και σε «καθόλου» βαθμό 41 (ποσοστό 44,6%). Συγκριτικά με την προηγούμενη ερώτηση οδηγούμαστε στο συμπέρασμα ότι το πολιτικό κόστος αποτελεί λιγότερο σημαντικό κίνητρο για την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων απ' ό τι η αποφυγή δημοσιοποίησης αρνητικών σημαδιών για την εταιρεία.

Διάγραμμα 11.2: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 11.2

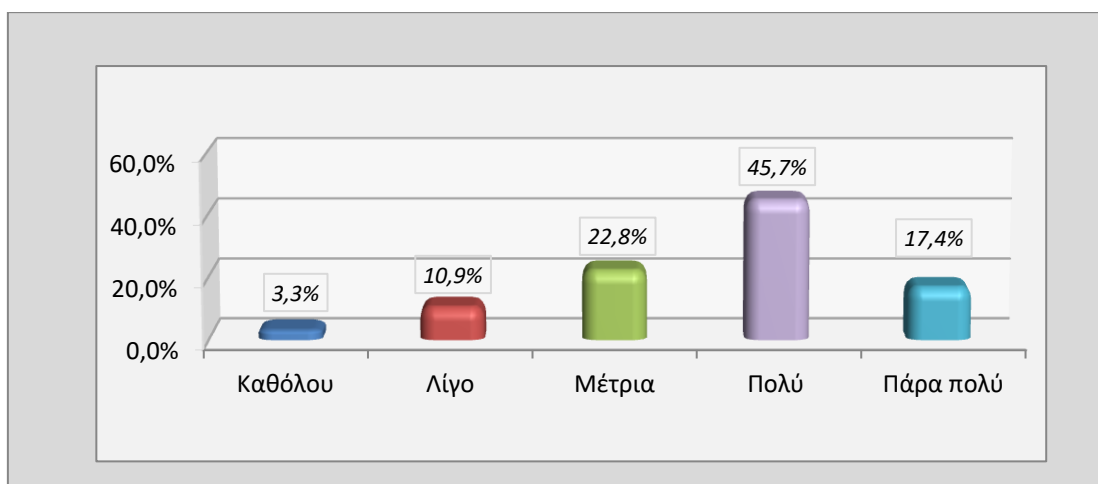
Τέλος εξετάζεται η επίτευξη ευνοϊκότερων όρων πίστωσης ως κίνητρο για την παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων.

11.3 Η επίτευξη ευνοϊκότερων όρων πίστωσης ως κίνητρο για παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

		<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Καθόλου</i>	3	3,3	3,3	3,3
	<i>Λίγο</i>	10	10,9	10,9	14,1
	<i>Μέτρια</i>	21	22,8	22,8	37,0
	<i>Πολύ</i>	42	45,7	45,7	82,6
	<i>Πάρα πολύ</i>	16	17,4	17,4	100,0
	<i>Total</i>	<i>92</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	

Πίνακας 11.3: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 11.3

Το 45,7% των ερωτηθέντων, που αποτελεί και το υψηλότερο ποσοστό στη συγκεκριμένη ερώτηση, θα συμφωνήσει ότι σε «πολύ» βαθμό η επίτευξη ευνοϊκότερων όρων πίστωσης αποτελεί κίνητρο για την παραποίηση των οικονομικών μεγεθών και ποσοστό 17,4% σε «πάρα πολύ» βαθμό. Στη συνέχεια ο «μέτρια» βαθμός συγκεντρώνει 22,8% απαντήσεις και ακολουθούν με τις λιγότερες απαντήσεις ο «λίγο» βαθμός με 10,9% και ο «καθόλου» βαθμός με 3,3%. Παρακάτω τα αποτελέσματα και διαγραμματικά.

Διάγραμμα 11.3: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 11.3

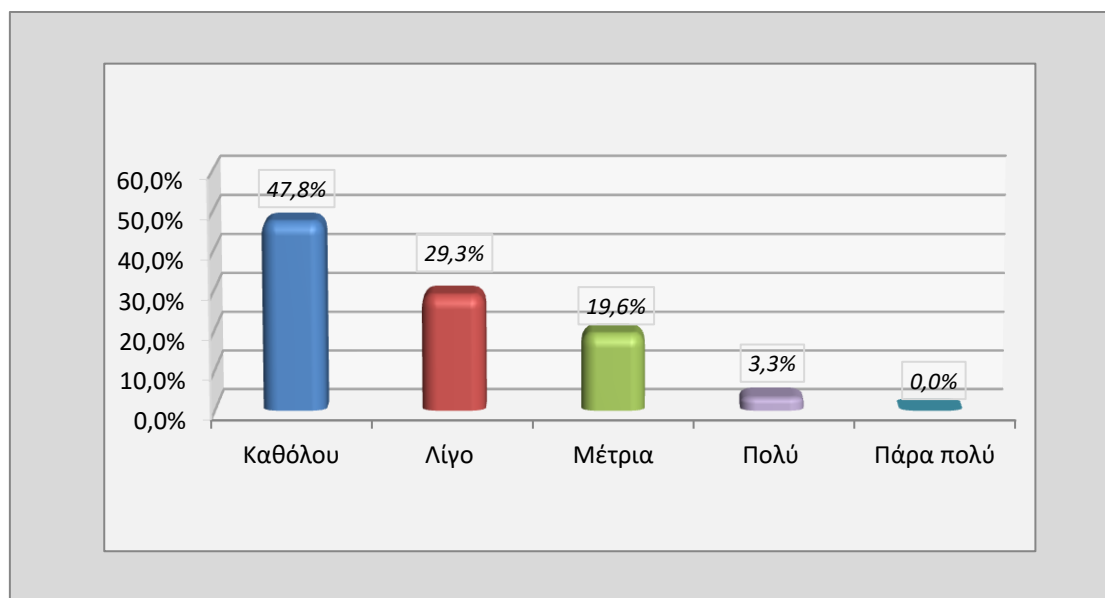
Η επόμενη ερώτηση αφορά τον βαθμό χρήσης κάποιου αποτελεσματικού μοντέλου από τον εσωτερικό ελεγκτή, προκειμένου να εντοπίσει παραποιημένα οικονομικά στοιχεία.

12. Η χρήση αποτελεσματικού μοντέλου από τον εσωτερικό ελεγκτή για τον εντοπισμό παραποιημένων οικονομικών στοιχείων.

		<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Καθόλου</i>	<i>44</i>	<i>47,8</i>	<i>47,8</i>	<i>47,8</i>
	<i>Λίγο</i>	<i>27</i>	<i>29,3</i>	<i>29,3</i>	<i>77,2</i>
	<i>Μέτρια</i>	<i>18</i>	<i>19,6</i>	<i>19,6</i>	<i>96,7</i>
	<i>Πολύ</i>	<i>3</i>	<i>3,3</i>	<i>3,3</i>	<i>100,0</i>
	<i>Πάρα πολύ</i>	<i>0</i>	<i>0,0</i>	<i>0,0</i>	<i>100,0</i>
	<i>Total</i>	<i>92</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	

Πίνακας 12: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 12

Από τον παραπάνω πίνακα 12 και το διάγραμμα 12 που ακολουθεί προκύπτει ότι ποσοστό της τάξης του 29,3% επέλεξε την απάντηση «λίγο», 19,6% απάντησε «μέτρια» και 3,3% απάντησε «πολύ». Ωστόσο, το 47,8% ισχυρίστηκε πως ο εσωτερικός ελεγκτής δεν χρησιμοποιεί καθόλου κάποιο αποτελεσματικό μοντέλο για τον εντοπισμό παραποιημένων οικονομικών στοιχείων.

Διάγραμμα 12: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 12

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

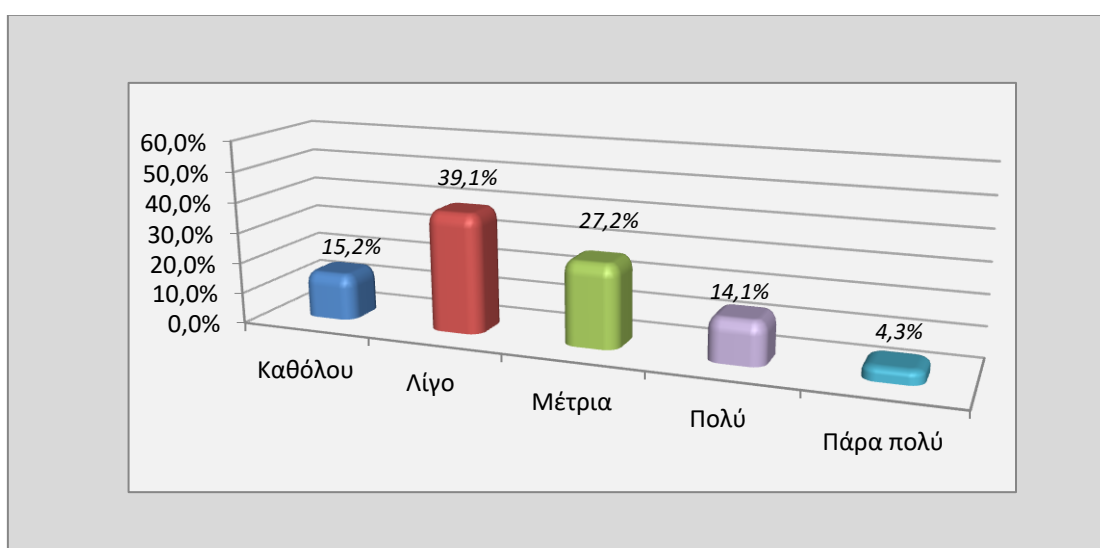
Η 13^η ερώτηση που έπεται, εξετάζει το κατά πόσο ο ρόλος του εσωτερικού ελεγκτή περιορίζεται στη διασφάλιση συμμόρφωσης των διαδικασιών ελέγχου με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο. Ο παρακάτω πίνακας συχνοτήτων φανερώνει τα αποτελέσματα.

13. Ο ρόλος του εσωτερικού ελεγκτή στη διασφάλιση συμμόρφωσης των διαδικασιών ελέγχου με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο.

		<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Καθόλου</i>	14	15,2	15,2	15,2
	<i>Λίγο</i>	36	39,1	39,1	54,3
	<i>Μέτρια</i>	25	27,2	27,2	81,5
	<i>Πολύ</i>	13	14,1	14,1	95,7
	<i>Πάρα πολύ</i>	4	4,3	4,3	100,0
	<i>Total</i>		92	100,0	100,0

Πίνακας 13: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 13

Τα δεδομένα του πίνακα 13 παρουσιάζουν ένα σχετικά περιοριστικό ρόλο από τους εσωτερικούς ελεγκτές μιας και το 54,3% απαντά ότι οι εσωτερικοί ελεγκτές περιορίζονται μόνο στη διασφάλιση συμμόρφωσης των διαδικασιών ελέγχου με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο είτε σε «καθόλου» βαθμό (15,2%) είτε σε «λίγο» (39,1%). Ακόμη μεγάλος είναι ο αριθμός των ερωτηθέντων (25 απαντήσεις) που πιστεύουν σε «μέτρια» βαθμό. Παρακάτω τα αποτελέσματα και διαγραμματικά.

Διάγραμμα 13: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 13

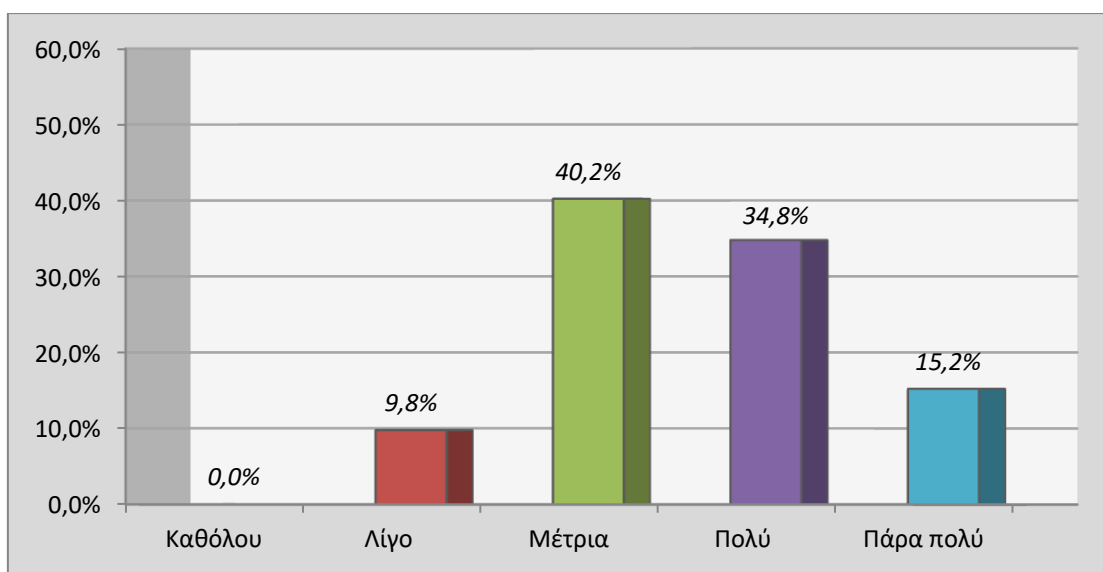
Η ερώτηση που ακολουθεί, σχετίζεται με τον βαθμό πρόσβασης του τμήματος εσωτερικού ελέγχου στην πληροφορία της τεχνολογίας και ζητήθηκε από τους ερωτώμενους να επιλέξουν μία από τις επιλογές που παρουσιάζονται στον πίνακα 14.

14. Η πρόσβαση του τμήματος εσωτερικού ελέγχου στην πληροφορία της τεχνολογίας

		<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Καθόλου</i>	0	0,0	0,0	0,0
	<i>Λίγο</i>	9	9,8	9,8	9,8
	<i>Μέτρια</i>	37	40,2	40,2	50,0
	<i>Πολύ</i>	32	34,8	34,8	84,8
	<i>Πάρα πολύ</i>	14	15,2	15,2	100,0
	<i>Total</i>	<i>92</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	

Πίνακας 14: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 14

Η πρόσβαση στην πληροφορία της τεχνολογίας από τους εσωτερικούς ελεγκτές κρίθηκε από «μέτρια» έως «πολύ» με υψηλά ποσοστά (40,2% και 34,8% αντίστοιχα), ενώ μόνο το 9,8% επέλεξε την απάντηση «λίγο» και 15,2% την απάντηση «πάρα πολύ» (Διάγραμμα 14).

Διάγραμμα 14: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 14

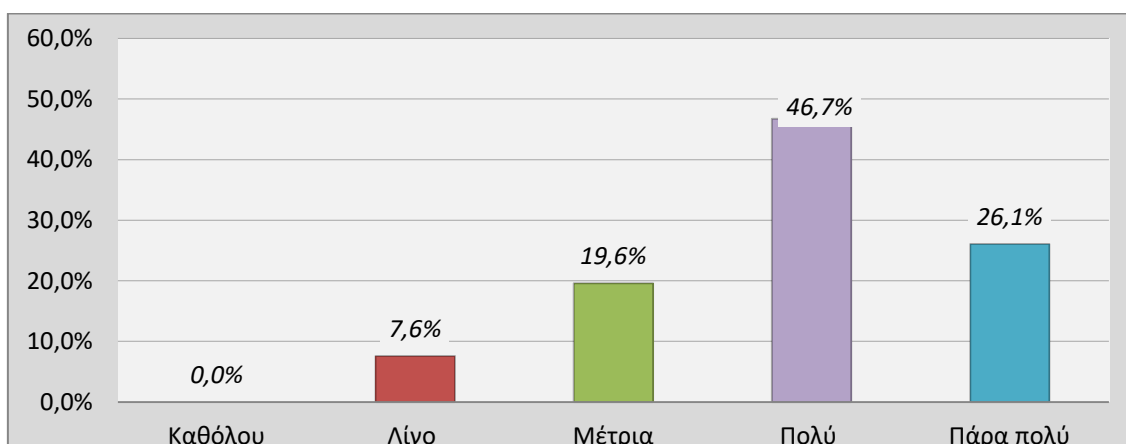
Στην ερώτηση 15 γίνεται λόγος για το κατά πόσο η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου απαιτείται να εκσυγχρονιστεί ώστε να παρέχεται επαρκέστερη πληροφόρηση στα διοικητικά στελέχη.

15. Ο εκσυγχρονισμός της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου ώστε να παρέχεται επαρκέστερη πληροφόρηση στα διοικητικά στελέχη

		<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Καθόλου</i>	0	0,0	0,0	0,0
	<i>Λίγο</i>	7	7,6	7,6	7,6
	<i>Μέτρια</i>	18	19,6	19,6	26,2
	<i>Πολύ</i>	43	46,7	46,7	73,9
	<i>Πάρα πολύ</i>	24	26,1	26,1	100,0
	<i>Total</i>	92	100,0	100,0	

Πίνακας 15: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 15

Αρκετά υψηλό εμφανίζεται το ποσοστό των ερωτηθέντων που δηλώνει θετικό στην υλοποίηση μιας πιο σύγχρονης προσέγγισης της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου για την παροχή μιας πιο επαρκούς πληροφόρησης στα διοικητικά στελέχη τόσο των επιχειρησιακών όσο και των υποστηρικτικών μονάδων είτε σε «πολύ» βαθμό (46,7%) είτε σε «πάρα πολύ» βαθμό (26,1%). Παρόλα αυτά, πρέπει να τονιστεί ότι μόλις το 7,6% πιστεύει στον εκσυγχρονισμό του εσωτερικού ελέγχου σε «λίγο» βαθμό. Τα παραπάνω αποτελέσματα εμφανίζονται και διαγραμματικά.

Διάγραμμα 15: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 15

Στη συνέχεια, οι ερωτηθέντες κλήθηκαν να απαντήσουν σε ποιο βαθμό πιστεύουν πως η μεθοδολογία του συνεχούς εσωτερικού ελέγχου και εποπτείας εφαρμόζεται σήμερα στις επιχειρήσεις.

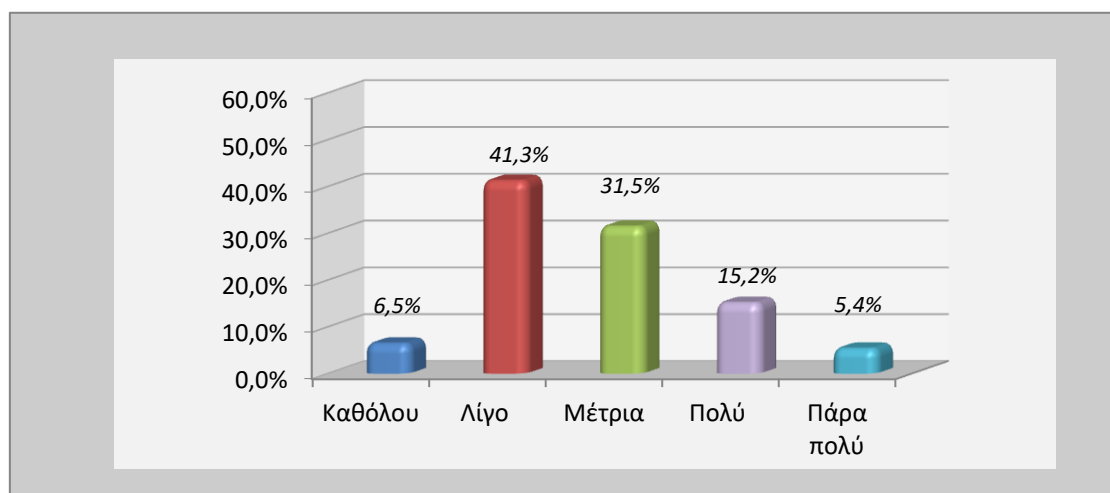
16. Η εφαρμογή του συνεχούς εσωτερικού ελέγχου και εποπτείας σήμερα στις επιχειρήσεις

		<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Καθόλου</i>	<i>6</i>	<i>6,5</i>	<i>6,5</i>	<i>6,5</i>
	<i>Λίγο</i>	<i>38</i>	<i>41,3</i>	<i>41,3</i>	<i>47,8</i>
	<i>Μέτρια</i>	<i>29</i>	<i>31,5</i>	<i>31,5</i>	<i>79,3</i>
	<i>Πολύ</i>	<i>14</i>	<i>15,2</i>	<i>15,2</i>	<i>94,6</i>
	<i>Πάρα πολύ</i>	<i>5</i>	<i>5,4</i>	<i>5,4</i>	<i>100,0</i>
	<i>Total</i>	<i>92</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	

Πίνακας 16: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 16

Οι περισσότερες απαντήσεις συγκεντρώθηκαν στην επιλογή «λίγο» και «μέτρια», με ποσοστά 41,3% και 31,5% αντίστοιχα (Πίνακας 16 και Διάγραμμα 16). Ακολουθεί το ποσοστό 15,2% των συμμετεχόντων που απάντησαν «πολύ», ενώ τα μικρότερα ποσοστά συγκεντρώθηκαν στο «καθόλου» και στο «πάρα πολύ» (6,5% και 5,4% αντιστοίχως).

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

Διάγραμμα 16: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 16

Στη συνέχεια ζητήθηκε από τους ερωτώμενους να αξιολογήσουν τον βαθμό στον οποίο η βελτίωση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου μπορεί να βοηθήσει στην ανίχνευση φαινομένων απάτης.

17. Η βελτίωση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου για την ανίχνευση φαινομένων απάτης

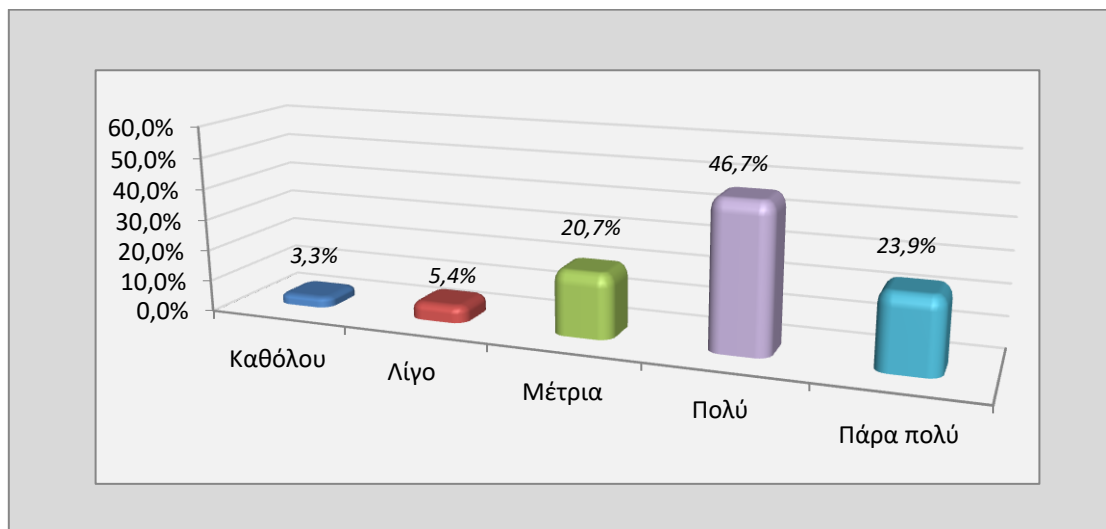
	<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Καθόλου</i>	3	3,3	3,3
	<i>Λίγο</i>	5	5,4	8,7
	<i>Μέτρια</i>	19	20,7	29,3
	<i>Πολύ</i>	43	46,7	76,1
	<i>Πάρα πολύ</i>	22	23,9	100,0
	<i>Total</i>	92	100,0	100,0

Πίνακας 17: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 17

Όπως διαπιστώθηκε από τα δεδομένα του πίνακα 1, οι περισσότερες απαντήσεις συγκεντρώθηκαν στον βαθμό «πολύ» με ποσοστό 46,7% και «πάρα πολύ» με ποσοστό 23,9%. Με μικρή διαφορά ακολουθεί το ποσοστό του 20,7% που απάντησε «μέτρια», ενώ πολύ λίγοι είναι οι ερωτώμενοι που θεωρούν πως η βελτίωση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου μπορεί να βοηθήσει ελάχιστα ή καθόλου στην ανίχνευση

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

φαινομένων απάτης. Τα παραπάνω αποτελέσματα αποτυπώνονται και διαγραμματικά (Διάγραμμα 17).

Διάγραμμα 17: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 17

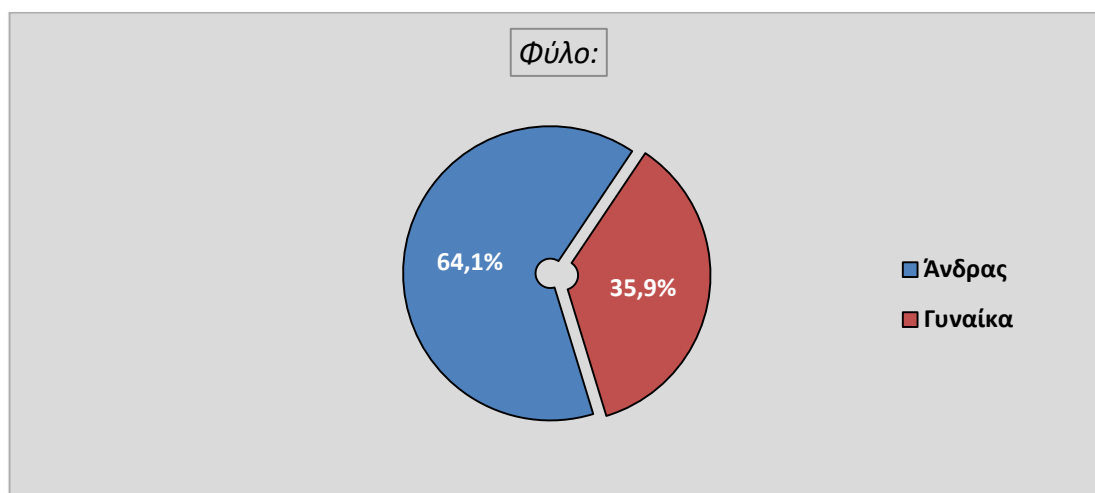
Το ερωτηματολόγιο ολοκληρώνεται με τα δημογραφικά στοιχεία των ερωτηθέντων που συμμετείχαν στην παρούσα έρευνα.

		<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Άνδρας</i>	59	64,1	64,1	64,1
	<i>Γυναίκα</i>	33	35,9	35,9	100,0
	<i>Total</i>	92	100,0	100,0	

Πίνακας 18: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 18

Όπως γίνεται αντιληπτό από τον ανωτέρω πίνακα σε σύνολο 92 συμμετεχόντων, το μεγαλύτερο ποσοστό αντιστοιχεί σε άνδρες, ήτοι 64,1% (59 απαντήσεις), με το αντίστοιχο ποσοστό για τις γυναίκες να κυμαίνεται στο 35,9% (33 απαντήσεις). Τα παραπάνω αποτελέσματα αποτυπώνονται και διαγραμματικά (Διάγραμμα 18).

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

Διάγραμμα 18: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 18

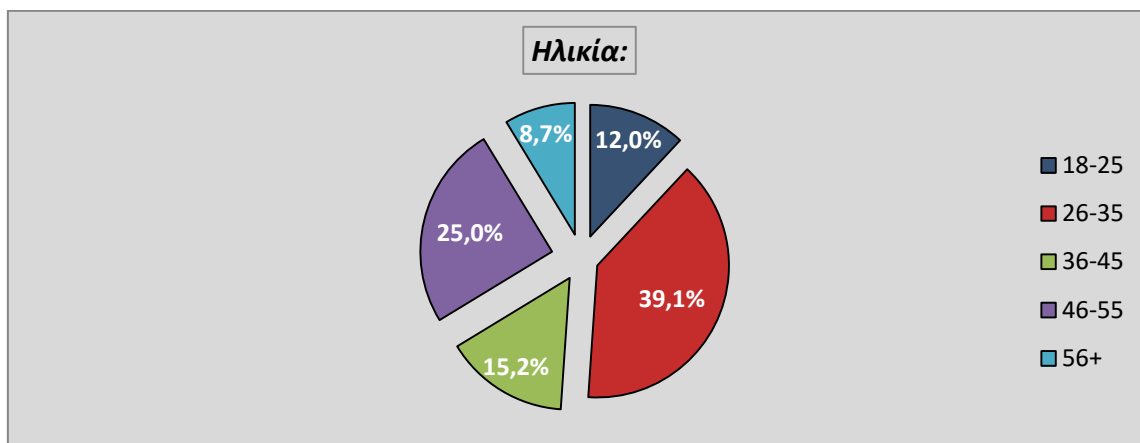
Στον πίνακα 19 και στο διάγραμμα 19 παρουσιάζονται οι ηλικιακές ομάδες των ερωτηθέντων.

		<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	18-25	11	12,0	12,0	12,0
	26-35	36	39,1	39,1	51,1
	36-45	14	15,2	15,2	66,3
	46-55	23	25,0	25,0	91,3
	56+	8	8,7	8,7	100,0
	Total	92	100,0	100,0	

Πίνακας 19: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 19

Το 39,1% των ερωτηθέντων κυμαίνεται από 26 έως 35 ετών, το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό της τάξης του 25% καλύπτεται από εκείνους που είναι μεταξύ 46 και 55 ετών και το 15,2% από εκείνους που είναι 36 έως 45 ετών. Ακόμη το 12% των συμμετεχόντων είναι από 18 έως 25 ετών και τέλος η ηλικιακή ομάδα των 56 και άνω ετών καταλαμβάνει το ποσοστό του 8,7%.

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

Διάγραμμα 19: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 19

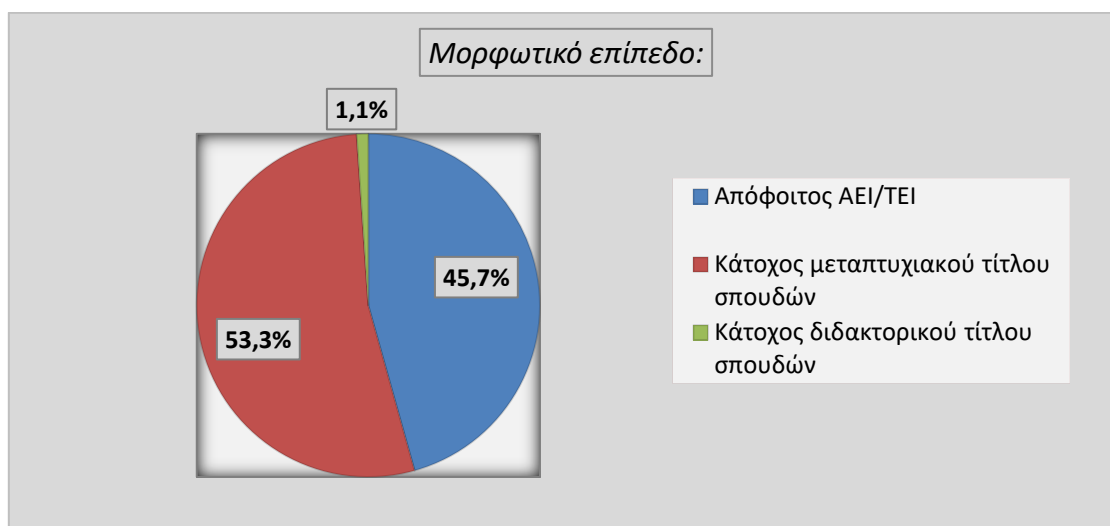
Στον πίνακα 20 παρατίθεται η ανάλυση με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης των ερωτηθέντων.

		<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Απόφοιτος ΑΕΙ/ΤΕΙ</i>	<i>42</i>	<i>45,7</i>	<i>45,7</i>	<i>45,7</i>
	<i>Κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών</i>	<i>49</i>	<i>53,3</i>	<i>53,3</i>	<i>98,9</i>
	<i>Κάτοχος διδακτορικού τίτλου σπουδών</i>	<i>1</i>	<i>1,1</i>	<i>1,1</i>	<i>100,0</i>
	<i>Total</i>	<i>92</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	

Πίνακας 20: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 20

Από τους 92 συμμετέχοντες, οι 49 δήλωσαν πως είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών με ποσοστό 53,3%. Επίσης, υψηλό ποσοστό συγκέντρωσαν και οι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ (45,7%), ενώ μόνο ένας δήλωσε πως είναι κάτοχος διδακτορικού τίτλου σπουδών. Διαπιστώνεται πως το επίπεδο μόρφωσης των επαγγελματιών που ερωτήθηκαν βρίσκεται σε υψηλό επίπεδο με τους κατόχους μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών να καταλαμβάνει το πρώτο μεγαλύτερο ποσοστό στην έρευνα. Τα παραπάνω αποτελέσματα αποτυπώνονται και διαγραμματικά (Διάγραμμα 20).

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

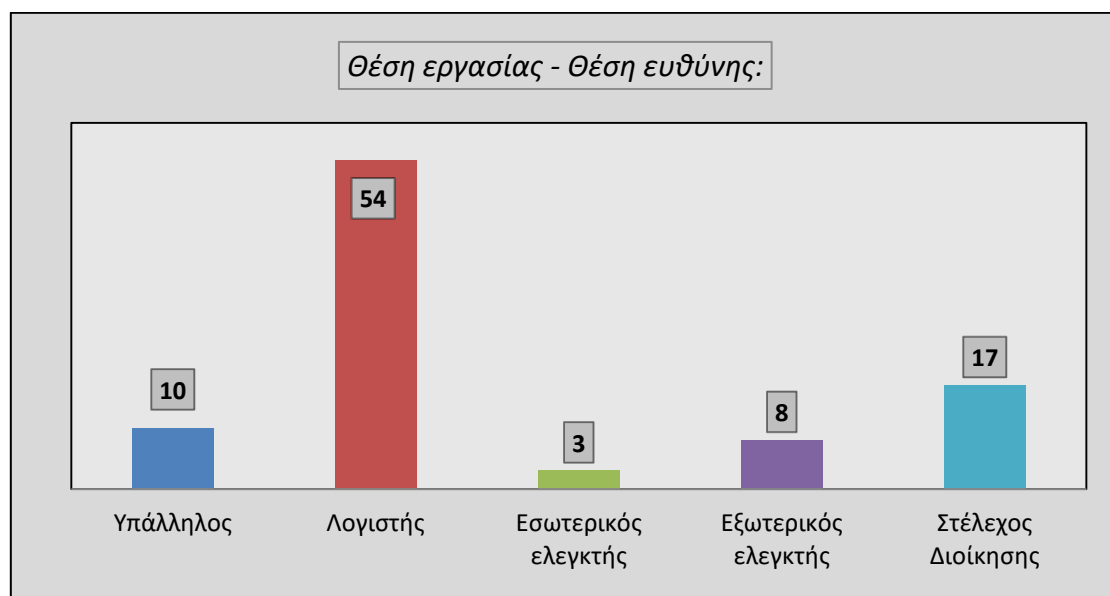
Διάγραμμα 20: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 20

Στον ακόλουθο πίνακα 21 και διάγραμμα 21 παρουσιάζεται η θέση εργασίας - ευθύνης των ερωτηθέντων.

		<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>Υπάλληλος</i>	<i>10</i>	<i>10,9</i>	<i>10,9</i>	<i>10,9</i>
	<i>Λογιστής</i>	<i>54</i>	<i>58,7</i>	<i>58,7</i>	<i>69,6</i>
	<i>Εσωτερικός ελεγκτής</i>	<i>3</i>	<i>3,3</i>	<i>3,3</i>	<i>72,8</i>
	<i>Εξωτερικός ελεγκτής</i>	<i>8</i>	<i>8,7</i>	<i>8,7</i>	<i>81,5</i>
	<i>Στέλεχος Διοίκησης</i>	<i>17</i>	<i>18,5</i>	<i>18,5</i>	<i>100,0</i>
	<i>Total</i>	<i>92</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	

Πίνακας 21: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 21

Παρατηρούμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία, δήλωσε ότι εργάζεται στη θέση του λογιστή με ποσοστό της τάξης του 58,7%, ακολουθούν τα στελέχη διοίκησης με ποσοστό της τάξης του 18,5% και οι υπάλληλοι γραφείου με ποσοστό 10,9%, ενώ οι εσωτερικοί και εξωτερικοί ελεγκτές συγκέντρωσαν τις λιγότερες απαντήσεις με ποσοστά 3,3% και 8,7% αντίστοιχα.

Διάγραμμα 21: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 21

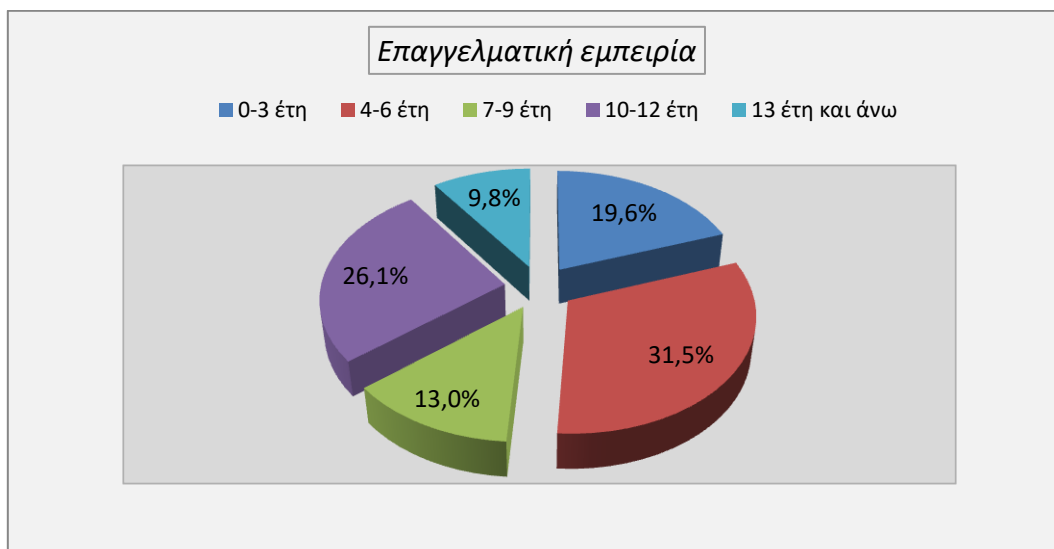
Ολοκληρώνοντας τα δημογραφικά στοιχεία, στον πίνακα 22 και στο αντίστοιχο διάγραμμα 22 παρουσιάζεται το επίπεδο της επαγγελματικής εμπειρίας των ερωτηθέντων.

		<i>Frequency</i>	<i>Percent</i>	<i>Valid Percent</i>	<i>Cumulative Percent</i>
<i>Valid</i>	<i>0-3</i>	<i>18</i>	<i>19,6</i>	<i>19,6</i>	<i>19,6</i>
	<i>4-6</i>	<i>29</i>	<i>31,5</i>	<i>31,5</i>	<i>51,1</i>
	<i>7-9</i>	<i>12</i>	<i>13,0</i>	<i>13,0</i>	<i>64,1</i>
	<i>10-12</i>	<i>24</i>	<i>26,1</i>	<i>26,1</i>	<i>90,2</i>
	<i>13+</i>	<i>9</i>	<i>9,8</i>	<i>9,8</i>	<i>100,0</i>
	<i>Total</i>	<i>92</i>	<i>100,0</i>	<i>100,0</i>	

Πίνακας 22: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 22

Το 31,5% των ερωτηθέντων έχει εμπειρία από 4 έως 6 έτη, ποσοστό που αντιστοιχεί σε αριθμό 29 ατόμων. Ακολουθεί το ποσοστό του 26,1% που δήλωσε ότι διαθέτει επαγγελματική εμπειρία από 10 έως 12 έτη και αντιστοιχεί σε αριθμό 24 ατόμων και στη συνέχεια το ποσοστό του 19,6% που έχει επαγγελματική εμπειρία από 0 έως 3 έτη. Τέλος, ακολουθούν τα μικρότερα ποσοστά της τάξης του 13% και του 9,8% που έχουν από 7 έως 9 και από 13 και άνω έτη επαγγελματικής εμπειρίας αντίστοιχα.

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

Διάγραμμα 22: Αποτελέσματα περιγραφικής στατιστικής για την ερώτηση 22

Κεφάλαιο 5

Συμπεράσματα

Το αντικείμενο που εξετάζει η παρούσα διπλωματική εργασία είναι η σχέση της δημιουργικής λογιστικής και της παραποίησης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων με την λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου. Η δημιουργική λογιστική αποτελεί μια πρακτική, η οποία εμφανίζεται ιδιαίτερα ελκυστική στα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων αφού χρησιμοποιώντας διάφορες μεθόδους, τους δίνεται η δυνατότητα να παραποιούν τα αποτελέσματα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων σε εκείνα τα επίπεδα που επιθυμούν για την αποκόμιση σημαντικών ωφελειών. Η πρακτική της δημιουργικής λογιστικής σύμφωνα με τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου, βρέθηκε να χρησιμοποιείται αρκετά συχνά και μεθοδικά κατά την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων με το 62,0% των ερωτηθέντων να απαντά ότι γίνεται χρήση σε «μέτρια» και «πολύ» βαθμό. Ακόμη, όσον αφορά την επίδραση που έχει η δημιουργική λογιστική στην αξιοπιστία των πληροφοριών όπως αποτυπώνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, το συμπέρασμα που εξάγεται δείχνει ότι η συγκεκριμένη πρακτική δημιουργεί αρκετές αμφιβολίες στους χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων ως προς την ακρίβεια και την ορθότητα των οικονομικών μεγεθών. Επιπλέον, στην παρούσα έρευνα εξετάστηκαν οι λόγοι που ωθούν τα ανώτερα στελέχη για παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Πιο συγκεκριμένα στο ερωτηματολόγιο που διανεμήθηκε, αναφέρθηκαν πέντε αιτίες για τις οποίες τα στελέχη καταφεύγουν στην διαστρέβλωση της πραγματικής χρηματοοικονομικής κατάστασης των επιχειρήσεων με αυτές να περιέχουν την επήρεια της γνώμης των επενδυτών, των δανειστών, του ευρύ κοινού, των προμηθευτών και τέλος των πελατών. Τα αποτελέσματα φανερώουν ότι οι επενδυτές, οι δανειστές και οι προμηθευτές αποτελούν τις κυριότερες ομάδες ενδιαφερόντων που τα διοικητικά στελέχη έχουν στόχο να παραπλανήσουν. Ύστερα, γίνεται λόγος για τις τεχνικές που εφαρμόζονται από τα διοικητικά στελέχη για την αλλοίωση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Συγκριτικά με τις τρεις τεχνικές που δόθηκαν για αξιολόγηση στους ερωτηθέντες και οι οποίες αφορούσαν τον λογιστικό χειρισμό της κεφαλαιοποίησης των εξόδων, των αποσβέσεων και των δεδουλευμένων, η πρώτη εντοπίζεται να χρησιμοποιείται σε μικρότερο βαθμό από τις υπόλοιπες δύο. Τέλος, προκύπτει ότι το πολιτικό κόστος αποτελεί το λιγότερο σημαντικό κίνητρο για τα διοικητικά στελέχη (μεταξύ της αποφυγής δημοσιοποίησης αρνητικών σημαδιών και της επίτευξης

ευνοϊκότερων όρων πίστωσης) για την παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της εταιρικής διακυβέρνησης και έχει κυρίως προληπτικό χαρακτήρα. Ένας από τους στόχους του είναι να αποτρέπει λανθασμένες πρακτικές και να εντοπίζει τυχόν απάτες, οι οποίες αν δεν αντιμετωπιστούν άμεσα, αναμένεται μελλοντικά να δημιουργήσουν σοβαρά προβλήματα στην επιχείρηση. Μέσω της έρευνας που πραγματοποιήθηκε, εξετάστηκε ο βαθμός χρήσης κάποιου αποτελεσματικού μοντέλου από τον εσωτερικό ελεγκτή, για τον εντοπισμό παραποιημένων οικονομικών στοιχείων. Παρατηρήθηκε, ότι ποσοστό 77,2% του δείγματος απάντησε σε «καθόλου» και «λίγο» βαθμό σχετικά με τη χρήση του, με αυτό να συνεπάγεται τη σημαντική ανεπάρκεια εργαλείων και τεχνικών που θα επιτρέψουν στον εσωτερικό ελεγκτή την εξιχνίαση πιθανών περιπτώσεων λογιστικής απάτης και την κατανόηση των ενδεχόμενων κινδύνων που αναμένεται να προκύψουν. Ακόμη, ποσοστό 72,8% των ερωτηθέντων δηλώνει ότι θα πρέπει σε «πολύ» και «πάρα πολύ» βαθμό να θεσμοθετηθεί μια πιο σύγχρονη προσέγγιση της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου προκειμένου να παρέχεται επαρκέστερη πληροφόρηση στα διοικητικά στελέχη τόσο από τις επιχειρησιακές όσο και τις υποστηρικτικές μονάδες. Όλα αυτά εφόσον ληφθούν σοβαρά υπόψη, θα έρθουν να προσθέσουν μεγαλύτερη διαφάνεια στη λειτουργία της επιχείρησης καθώς και μια έγκαιρη πληροφόρηση στα στελέχη της. Τέλος, εντοπίζεται η επιτακτική ανάγκη για βελτίωση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου ώστε να συνδράμει στον εντοπισμό φαινομένων απάτης. Με την ισχυροποίηση των μηχανισμών ελέγχου των συστημάτων διοικητικής και οικονομικής λειτουργίας και των δικλίδων ασφαλείας οι επιχειρήσεις θα είναι σε θέση να διενεργούν ελεγκτικά προγράμματα βάσει αξιολόγησης κινδύνων και να προχωρούν στην αξιολόγηση των περιστατικών απάτης εφόσον διαπιστωθεί κάποια ένδειξη.

Τέλος είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι τα παραπάνω συμπεράσματα υπόκεινται σε συγκεκριμένους περιορισμούς. Ένα μεγάλο μέρος των αποτελεσμάτων της έρευνας βασίζεται σε απαντήσεις λογιστών το οποίο ενδεχομένως να δημιουργεί λανθασμένες εκτιμήσεις των αποτελεσμάτων που προκύπτουν επί του γνωστικού αντικειμένου της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Ακόμη στα μειονεκτήματα της συγκεκριμένης δειγματοληπτικής έρευνας θα πρέπει να προστεθεί και το μικρό μέγεθος του δείγματος

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

(92 άτομα) από το οποίο έγινε η συλλογή των δεδομένων. Σε ενδεχόμενη μελλοντική έρευνα θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η ομάδα - στόχος του δείγματος στην οποία θα απευθύνεται προκειμένου να εξαχθούν ποιο αξιόπιστα και ακριβέστερα αποτελέσματα.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

1. Αλεξιάκης Χ., και Ξανθάκης Ε., (2007), Χρηματοοικονομική Ανάλυση Επιχειρήσεων, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα, σελ. 56-68
2. Alexander Hamilton Institute (2005) *Εσωτερικός έλεγχος: Το κλειδί για τη βελτίωση της λειτουργίας και της οικονομικής κατάστασης των σύγχρονων επιχειρήσεων*. Μετάφρ: Ουρανία Νομικού, Γιάννης Σουφλής, επιμ: Γεωργία Παύλου, Γιάννης Σουφλής, Σωτήρης Μέγκουλης, 1η έκδοση, Εκδόσεις Κριτήριο, Αθήνα
3. Γαγάνης Χ., και Ζοπουνίδης Κ., (2008), *Αναγνώριση παραποιημένων λογιστικών καταστάσεων - Μεθοδολογικό πλαίσιο και εφαρμογές*, Εκδόσεις Κλειδάριθμος, Αθήνα
4. Ζαφειράκου Η. και Ταχυνάκης Π. (2007), *Ο εσωτερικός έλεγχος των ελληνικών επιχειρήσεων: Εμπειρική προσέγγιση*, Σπουδαί, Πανεπιστήμιο Πειραιώς
5. Καζαντζής Χ. (2006), *Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος: Μια συστηματική προσέγγιση εννοιών, αρχών και προτύπων*, Εκδόσεις Business Plus, Πειραιάς
6. Μπαραλέξης, Σ. (2004), Πανεπιστημιακές Παραδόσεις στο Μάθημα της Επινοητικής Λογιστικής, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής
7. Παπαδάτου Θ., (2005), *Εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος ανωνύμων εταιρειών: Εφαρμογές διεθνών λογιστικών προτύπων, έλεγχος της διαχείρισης, σύστημα οικολογικής διαχείρισης και ελέγχου*, Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα
8. Παπαστάθης, Π. (2003), *Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος στις Επιχειρήσεις – Οργανισμούς και η πρακτική εφαρμογή του*, τόμος Α, Αθήνα
9. Παπαστάθης, Π. (2003). *Ο Σύγχρονος Εσωτερικός Έλεγχος στις Επιχειρήσεις – Οργανισμούς και η πρακτική εφαρμογή του*, τόμος Β, εκδόσεις ΟΠΑΠ, Αθήνα
10. Φίλιος Β., (2003), *Δημιουργική Λογιστική*, Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα
11. Φίλιος Ι. (2004), *Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου Επιχειρήσεων*, IQ Group, Αθήνα

Ξενόγλωσση

1. Adel, M.H. and Adarhaman, A.A. (2015), The Role of Forensic Accounting in Practices Redaction of Creative Accounting Methods – Research Field from the

- Viewpoint of Auditors in Auditing Offices. *American Academic Magazine*, Vol. 18, pp. 123-136
2. Akpanuko, E. E. and Umoren, N. J. (2018), The Influence of Creative Accounting on the Credibility of Accounting Report, *Journal of Financial Reporting and Accounting*, Vol. 16 (no. 2), pp. 292-310
 3. Ali Shah S. Z., Butt S., and Tariq Y. B., (2011), Use or Abuse of Creative Accounting Techniques, *International Journal of Trade, Economics and Finance*, Vol. 2 (no. 6), pp.531-536
 4. Aljinovic Barac, Z., Vuko, T., and Šodan, S., (2017). What can auditors tell us about accounting manipulations?, *Managerial Auditing Journal*, 32 (no. 8), pp. 788-809
 5. Allegrini, M, and G. D’Onza, (2003). Internal auditing and risk assessment in large Italian companies: an empirical survey. *International Journal of Auditing*, Vol. 7 (no. 3), pp.191- 208
 6. Allegrini, M., G. D’Onza, L. Paape, R. Melville and G. Sarens, (2006). The European literature review on internal auditing. *Managerial Auditing Journal*, Vol. 21 (no. 8), pp. 845-853
 7. Alleyne, P. and Howard, M. (2005). An exploratory study of auditors’ responsibility for fraud detection in Barbados, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 20 (no. 3), pp. 284-303
 8. ACFE, (Association of Certified Fraud Examiners), (2018), *Report to the Nations 2018*, Global study on occupational fraud and abuse
 9. Baralexis, S. (2004). “Creative Accounting in Small Advancing Countries: The Greek Case”. *Managerial Auditing Journal*, Vol. 19 (no. 3), pp. 440-461
 10. Bhasin, M. L. (2016), Survey of Creative Accounting Practices: An Empirical Study, *Wulfenia Journal*, Vol. 23, (no. 1), pp. 143-162
 11. Burgstahler, D. and Eames, M. (1998). “Management of Earnings and Analyst Forecasts”. Working Paper, University of Washington, Seattle, WA.
 12. Chambers, A.D. and Odar, M. (2015), A new vision for internal audit, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 30 (no. 1), pp. 34-55
 13. Drogalas, G., Apostolakis, A., Karagiorgos, A. and Garyfalakis, A. (2020). Evaluation of the contribution of Internal Audit Mechanisms in the

- Departments of Tourism of the Thirteen Districts of Greece, *Interdisciplinary Journal of Economics and Business Law*, 9(1), pp.115-139
14. Drogalas, G., Lazos, G., Koutoupis, A. and Pazarskis, M. (2019). “Transition to IFRS: Financial Statement Effects and Taxation at the Construction Industry in Greece”, *Risk Governance and Control: financial markets and institutions*, 9(1), pp. 26-32
 15. De Angelo, L. E., (1988), Managerial competition, information costs, and corporate governance: The use of accounting performance measures in proxy contests, *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 10 (no. 1), pp. 3-36
 16. Delesalle, F. and Delesalle, E. (2000), “Accounting and the ten commandments”, FID edition
 17. Dragomir D., Vesna M. and Stancic, V. (2015). The role of a company's internal control system in fraud prevention, *e-Finanse*, Vol. 11 (no. 3), pp. 34-44
 18. Efendi, J., Srivastava, A. and Swanson, E. (2007). Why do corporate managers misstate financial statements? The role of option compensation and other factors, *Journal of Financial Economics*, Vol. 85 (no. 3), pp. 667-708
 19. Elliot B. and Elliot J. (2011), “Financial accounting and reporting”, Edinburg Gate, United Kingdom
 20. Giacomino D., Bellovary J. and Akers M., (2006). The ethics of managing short-term earnings: Business Managers and Business Students rate earnings management practices implications for academia, *Journal of College Teaching and Learning*, Vol. 3 (no. 7), pp. 57-69
 21. Gowthorpe, C. and Amat O., (2005), Creative accounting: Some ethical issues of macro – and micro – manipulation, *Journal of Business Ethics*, Vol.57 (no. 1), pp. 55-64
 22. Graham, J, Harvey, C. and Rajgopal, S. (2005). The economic implications of corporate financial reporting, *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 40, pp. 3-73
 23. Guidry, F., Leone, A. and Rock, S., (1999). Earnings- based bonus plans and earnings management by business unit managers. *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 26, pp. 113–142

24. Gupta, C. M. and Kumar, D. (2020), Creative accounting a tool for financial crime: a review of the techniques and its effects, *Journal of Financial Crime*, Vol. 27 (no. 2), pp. 397-411
25. Hasan, M.S., Omar, N., Barnes, P., Handley-Schachler, M. (2017), A cross-country study on manipulations in financial statements of listed companies: Evidence from Asia, *Journal of Financial Crime*, Vol. 24 (no. 4), pp. 656-677
26. Healy P., (1985), The Effect of Bonus Schemes on Accounting Decisions, *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 7, pp. 85-107.
27. Hillier, D., Hodgson, A. and Stevenson-Clarke, P., and Lhaopadchan, S. (2008). Accounting window dressing and template regulation: A case study of the Australian credit union industry. *Journal of Business Ethics*. Vol. 83 (no. 3), pp. 579- 593.
28. Iatridis G. (2010), International Financial Reporting Standards and the quality of financial statement information, *International Review of Financial Analysis*, Vol. 19 (no. 3), pp. 193-204
29. Ines, Amara. (2017), The effect of discretionary accruals on financial statement fraud: The case of the French Companies. *International Research Journal of Finance and Economics*, May (161), pp. 48–62.
30. Institute of Internal Auditors (IIA) Belgium. (2006). *Internal audit in Belgium: The Shaping of Internal Audit Today and the Future Expectations – Survey Results*. The IIA Belgium, Brussels.
31. Ismael, A. Y. A, (2017). The Impact of Creative Accounting, Techniques on the Reliability of 99 Financial Reporting with Particular Reference to Saudi Auditors and Academics. *International Journal of Economics and Financial Issues*, Vol. 7 (no. 2), pp. 283-291
32. Jones J., (1991). Earnings management during import relief investigations. *Journal of Accounting Research*. Vol. 29 (no. 2), pp. 193-228
33. Jones, M. J. (2011). “Creative accounting, fraud and international accounting scandals”. John Wiley & Sons Editions, London
34. Kanapickiene R. and Grundiene Z. (2015), The Model of Fraud Detection in Financial Statements by Means of Financial Ratios, 20th International Scientific Conference Economics and Management - 2015 (ICEM-2015), *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Vol. 213, pp. 321 – 327

35. Khattab, M. S. Y. (2012). Proposed framework for activating the role of corporate governance in limiting the use of some creative accounting methods. *Journal of Public Management*, Vol. 52 (no. 2), pp.186-188
36. Koutoupis, A., Pazarskis, M. and Drogalas, G. (2018), Auditing Corporate Governance Statements in Greece – the role of internal auditors, *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, Vol. 18 (no. 5), pp. 1007-1020
37. Lau, C. K. and Ooi, K. W., (2016). A Case Study on Fraudulent Financial Reporting: Evidence from Malaysia, *Accounting Research Journal*. Vol. 29 (no. 1), pp. 4-19
38. Lee, H. A. (2016), Allowance for uncollectible accounts as a tool for earnings management: Evidence from South Korea, *International Journal of Accounting and Information Management*, Vol. 24, No. 2, pp. 162-184.
39. Lobwo, S. K., (2004), “Off balance sheet financing and the sanctity of corporate financial reporting a study with special reference to India”, University of Calcutta, vii, p.275.
40. Lois, P., Drogalas, G., Karagiorgos, A. and Tsikalakis, K. (2020). The contribution of internal audit in the digital era. Opportunities, risks and challenges, *EuroMed Journal of Business*, 15(2), pp. 205-217
41. Mahdawi, S. M. S., Ayedh A. M. A., and Khairi K. F. B., (2018), Effectiveness of Internal Audit, *International Journal of Science and Research*, Volume 7 (no. 1), pp. 1797-1803
42. McBarnet, D. (2007), Corporate social responsibility beyond law, through law, for law: The new corporate accountability. In D. McBarnet. A Voiculescu, T. Campbell (Eds.), *The new corporate accountability: Corporate social responsibility and the law*, pp. 9-56.
43. Merchant, K.A. and Rockness, J., (1994). The ethics of managing earnings: an empirical investigation. *Journal of Accounting and Public Policy*, Vol. 13, pp. 79-94
44. Moschieri C. and Campa J. M., (2014). New trends in mergers and acquisitions: Idiosyncrasies of the European market, *Journal of Business Research*, Vol. 67 (no. 7), pp. 1478-1485

45. Musfiqur Md., Moniruzzaman. M., and Sharif Md. J. (2013), Techniques, Motives and Controls of Earnings Management, *International Journal of Information Technology and Business Management*, Vol.11 (no.1), pp. 22-34
46. Omar N., Rahman R, A, Danbatta B. L., and Sulaiman S., (2014), Management disclosure and earnings management practices in reducing the implication risk, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Vol. 145, pp. 88 – 96
47. Paape, L., Scheffe J. and Snoep P., (2003). The relationship between the internal audit function and corporate governance in the EU – a survey. *International Journal of Auditing* 7, pp. 247-262
48. Palepu K., Healy. P.M. and Peek E., (2007), “Business Analysis and Valuation”, Thomson Learning editions, London
49. Pazarskis, M., Drogalas, G. and Baltzi, K. (2017). “Detecting False Financial Statements: Evidence from Greece in the Period of Economic Crisis”, *Investment Management and Financial Innovations*, 14(3), pp. 102-112
50. Repousis S. (2016), Using Beneish model to detect corporate financial statement fraud in Greece, *Journal of Financial Crime*, Vol. 23 (no. 4), pp. 1063-1073
51. Rezaee, Z., (2005). Causes, Consequences, and Deterrence of Financial Statement Fraud”, *Critical Perspectives on Accounting*, Vol. 16 (no. 3), pp. 277-299
52. Rezaee, Z. and Riley, R. (2010), “Financial Statement Fraud: Prevention and Detection”, Hoboken New Jersey: John Wiley and Sons Inc.
53. Remenarić B., Kenfelja I. and Mijoč I, (2018). Creative accounting – Motives, techniques and possibilities of prevention. *Ekonomski vjesnik/Econviews - Review of Contemporary Business, Entrepreneurship and Economic Issues*, Vol. 31 (no. 1), pp. 193–199
54. Rodriguez-Ariza, L., Martínez-Ferrero, J. and Bermejo-Sánchez, M., (2016). Consequences of earnings management for corporate reputation: *Evidence from family firms*, *Accounting Research Journal*, Vol. 29 (no. 4), pp. 457-474
55. Spathis, C. T. (2002), Detecting false financial statements using published data: some evidence from Greece, *Managerial Auditing Journal*, Vol. 17 (no. 4), pp. 179-191
56. Summerfield R., (2016). The role of the internal audit, *Financier Worldwide Magazine*, February issue. Retrieved March 23, 2021, from

<https://www.financierworldwide.com/the-role-of-the-internal-audit#.YIbvM-gzbIU>

57. Tassadaq F. and Malik Q. A., (2015), Creative accounting and financial reporting: Model development and empirical testing, *International Journal of Economics and Financial Issues*, Vol. 5 (no. 2), pp. 544-551
58. Thiemann, M. and Friedrich, J. (2016), Drawing the line: The political economy of off balance sheet financing, *Economic sociology the European electronic newsletter*, Vol. 17 (no. 2), pp. 7-16
59. Towers P. (2003). Working today: Understanding what drives employee engagement. *The 2003 Towers Perrin Talent Report*. Retrieved March 15, 2021, from <http://www.towersperrin.com>
60. Vasarhelyia A., M., Alles M., Kuenkaikaew S. and Littlely J., (2012). The acceptance and adoption of continuous auditing by internal auditors: A micro analysis, *International Journal of Accounting Information Systems*, Vol. 13 (no. 3), pp. 267-281
61. Wells J., (2017), “Prevention and detection”. 5th Edition, Corporate fraud handbook, John Wiley & Sons Inc., Hoboken, New Jersey.
62. Wells T. W. (2014), “Principles of Fraud Examination”, Wiley, Texas, USA
63. Yadav, B. (2013), Creative accounting: a literature review. The SIJ Transactions on Industrial, *Financial and Business Management (IFBM)*, Vol. 1 (no. 5), pp. 181-193

Νομοθετικό πλαίσιο

1. Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 8 - 31/3/2004 (Λογιστικές πολιτικές, μεταβολές στις λογιστικές εκτιμήσεις και λάθη), ανακτήθηκε 19 Μαρτίου, 2021, από <https://www.eforologia.gr/lawbank/document.aspx?digest=9FC24C45FE4D4840.1D031AEA53&version=2004/03/31>
2. Νόμος 4308/2014 (ΦΕΚ Α΄251/24-11-2014), «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις», ανακτήθηκε 26 Μαρτίου, 2021, από <https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/660>

Ηλεκτρονικές πηγές

1. OECD, (2018), «Εγχειρίδιο Εσωτερικού Ελέγχου για την Ελληνική Δημόσια Διοίκηση», ανακτήθηκε 12 Απριλίου, 2021, από <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264309715el.pdf?expires=1619104057&id=id&accname=guest&checksum=D6337D8F08CB3C24E41D6A134F25854B>
2. Πατατούκας Κ., και Παπάκης Ν., (2011), «Η ωραιοποίηση των ισολογισμών βλάπτει σοβαρά», Εφημερίδα Κέρδος, ανακτήθηκε 13 Νοεμβρίου, 2021, από <http://www.kerdos.gr/oldarticles.aspx?artid=1611521>

Παράρτημα Α: Ερωτηματολόγιο έρευνας

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Διπλωματική εργασία: «Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω τα δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

Το ερωτηματολόγιο το οποίο ακολουθεί διανέμεται στα πλαίσια εκπόνησης διπλωματικής εργασίας με θέμα "Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου", για λογαριασμό του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και του μεταπτυχιακού προγράμματος στη Φορολογική, Λογιστική και Χρηματοοικονομική Διοίκηση Στρατηγικών Αποφάσεων.

Στόχος της παρούσας έρευνας είναι να εστιάσει στο φαινόμενο της παραποίησης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων που εφαρμόζεται μέσω της δημιουργικής λογιστικής καθώς να αξιολογήσει την εφαρμογή και την αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου. Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και οι συλλεγόμενες πληροφορίες θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για την εκπόνηση της παρούσας έρευνας. Ο χρόνος συμπλήρωσης του εκτιμάται στα 15 λεπτά.

Η συμβολή σας στην επιτυχή διεξαγωγή της έρευνας είναι σημαντική. Σας ευχαριστώ πολύ εκ των προτέρων για τη συμβολή και τον χρόνο σας.

1. Σε ποιο βαθμό η δημιουργική λογιστική* χρησιμοποιείται κατά την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

*Εξετάζεται η νόμιμη χρήση της· εκμεταλλεόμενη την ανεπάρκεια των λογιστικών αρχών και προτύπων ή των κενών που υφίστανται στους, έως σήμερα, λογιστικούς κανόνες

2. Σε ποιο βαθμό η δημιουργική λογιστική είναι ικανή να οδηγήσει στη διάπραξη περιστατικών οικονομικού εγκλήματος στις επιχειρήσεις;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

Πάρα πολύ

3. Σε ποιο βαθμό η δημιουργική λογιστική επηρεάζει την αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα πολύ

4. Σε ποιο βαθμό η δημιουργική λογιστική χρησιμοποιείται για να επηρεάσει την γνώμη των παρακάτω ομάδων ενδιαφερόντων;

	<i>Καθόλου</i>	<i>Λίγο</i>	<i>Μέτρια</i>	<i>Πολύ</i>	<i>Πάρα πολύ</i>
<i>Επενδυτές</i>	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Δανειστές</i>	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Ευρύ κοινό (ανταγωνίστριες εταιρείες, περιβαλλοντικές οργανώσεις κλπ.)</i>	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Προμηθευτές</i>	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Πελάτες</i>	☐	☐	☐	☐	☐

5. Σε ποιο βαθμό η δημιουργική λογιστική θέτει σε κίνδυνο τη βιωσιμότητα της επιχείρησης;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

Πολύ

Πάρα πολύ

6. Σε ποιο βαθμό τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (Ε.Λ.Π) εμποδίζουν την εφαρμογή της δημιουργικής λογιστικής;

Καθόλου

Λίγο

Μέτρια

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

- Πολύ
- Πάρα πολύ

7. Σε ποιο βαθμό η χειραγώγηση των κερδών μέσω της δημιουργικής λογιστικής είναι ικανή να επηρεάσει την εταιρική εικόνα και φήμη;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

8. Σε ποιο βαθμό ο λογιστικός χειρισμός της κεφαλαιοποίησης των εξόδων επιδέχεται παραποίηση;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

9. Σε ποιο βαθμό ο λογιστικός χειρισμός των αποσβέσεων των παγίων στοιχείων επιδέχεται παραποίηση;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

10. Σε ποιο βαθμό ο λογιστικός χειρισμός στη βάση των δεδουλευμένων στοιχείων επιδέχεται παραποίηση;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

11. Σε ποιο βαθμό τα παρακάτω, αποτελούν κίνητρα της διοίκησης με σκοπό τη παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων;

«Η παραποίηση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μέσω της δημιουργικής λογιστικής και ο ρόλος του εσωτερικού ελέγχου».

	<i>Καθόλου</i>	<i>Λίγο</i>	<i>Μέτρια</i>	<i>Πολύ</i>	<i>Πάρα πολύ</i>
<i>Αποφυγή δημοσιοποίησης αρνητικών σημαδιών για την εταιρεία</i>	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Πολιτικό κόστος</i>	☐	☐	☐	☐	☐
<i>Επίτευξη εννοϊκότερων όρων πίστωσης</i>	☐	☐	☐	☐	☐

12. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός ελεγκτής χρησιμοποιεί κάποιο αποτελεσματικό μοντέλο προκειμένου να εντοπίσει παραποιημένα οικονομικά στοιχεία;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

13. Σε ποιο βαθμό ο εσωτερικός ελεγκτής περιορίζεται μόνο στον ρόλο για διασφάλιση συμμόρφωσης των διαδικασιών ελέγχου με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

14. Σε ποιο βαθμό το τμήμα του εσωτερικού ελέγχου έχει πρόσβαση στην πληροφορία της τεχνολογίας;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

15. Σε ποιο βαθμό η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου θα πρέπει να εκσυγχρονιστεί ώστε να παρέχει μια πιο επαρκής πληροφόρηση στα διοικητικά στελέχη;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

16. Σε ποιο βαθμό η μεθοδολογία του συνεχούς εσωτερικού ελέγχου και εποπτείας εφαρμόζεται σήμερα στις επιχειρήσεις;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

17. Σε ποιο βαθμό η βελτίωση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου μπορεί να βοηθήσει στην αντίχρευση φαινομένων απάτης;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Πολύ
- Πάρα πολύ

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ

18. Το φύλο σας:

- Άνδρας
- Γυναίκα

19. Η ηλικία σας:

- 18-25
- 26-35
- 36-45
- 46-65
- 66 & άνω

20. Το μορφωτικό σας επίπεδο:

- Απόφοιτος ΑΕΙ/ΤΕΙ
- Κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
- Κάτοχος διδακτορικού τίτλου σπουδών

21. Η θέση εργασίας - θέση ευθύνης σας:

- Υπάλληλος
- Λογιστής
- Εσωτερικός ελεγκτής
- Εξωτερικός ελεγκτής
- Στέλεχος Διοίκησης

22. Η επαγγελματική εμπειρία σας:

- 0-3 έτη
- 4-6 έτη
- 7-9 έτη
- 10-12 έτη
- 13 έτη και άνω